

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 750/2021*
Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ
ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1^Α, Αθήνα, την 21^η Οκτωβρίου 2021, ημέρα Πέμπτη και ώρα 11:00, με την εξής σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης Λιανός

Μέλη: Καλλιόπη Μπενετάτου (Αντιπρόεδρος)

Μαρία Ιωαννίδου (Εισηγήτρια)

Μαρία Ιωάννα Ράντου

Σωτήριος Καρκαλάκος και

Ιωάννης Πετρόγλου

Γραμματέας: Ευγενία Ντόρντα

Τα λοιπά τακτικά μέλη δεν συμμετείχαν στην υπόθεση λόγω δικαιολογημένου κωλύματος.

Θέμα της συνεδρίασης: Λήψη απόφασης επί της υπ' αριθ. πρωτ. οικ.7608/21.9.2021 Εισήγησης Διευθέτησης, σύμφωνα με το άρθρο 25α του Ν. 3959/2011 και την υπ' αριθ. 704/2020 απόφαση της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, επί της αυτεπάγγελτης έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής και «ΓΔΑ») για διαπίστωση τυχόν παράβασης του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του Ελεύθερου Ανταγωνισμού» στην αγορά της εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής όρισε Γραμματέα της υπόθεσης την Ευγενία Ντόρντα με αναπληρώτρια αυτής την Ηλιάνα Κούτρα.

Σε συνέχεια της κοινοποίησης της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 4267/17.5.2021 Εισήγησης της Εισηγήτριας Μαρίας Ιωαννίδου, με κλήση προς συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού για την 14^η Ιουλίου 2021, η οποία κατόπιν αιτήματος ενός εκ των μερών αναβλήθηκε για την 30^η Ιουλίου 2021, ο Σύνδεσμος Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων (ΣΕΣΑ) εκδήλωσε εγγράφως το ενδιαφέρον του για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής του στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών και κατέθεσε σχετικό αίτημα, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παρ. 30 της υπ' αριθ. 704/2020 Απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού «*Συμπλήρωση και κωδικοποίηση της απόφασης 628/2016 της Επιτροπής Ανταγωνισμού με θέμα «Όροι, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις οριζοντίων*

* Η παρούσα απόφαση εκδίδεται σε [1] επιπλέον έκδοση με τα διακριτικά: (1) Προς Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στον ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΩΝ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ επιδίδεται η πλήρης έκδοση. Από την παραπάνω έκδοση έχουν αφαιρεθεί τα απόρρητα επιχειρηματικά στοιχεία (όπου η ένδειξη [...]) τα οποία δεν θα πρέπει να περιέλθουν σε γνώση του αντίστοιχου αποδέκτη της έκδοσης, σύμφωνα με το άρθρο 41 του ν. 3959/2011 (ΦΕΚ Α' 93/20.4.2011), όπως ισχύει και τον Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 54/16.1.2013).

συμπράξεων κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ» (εφεξής και «Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών»). Σε συνέχεια του εν λόγω αιτήματος, η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε συνεδρίασή της στις 6.7.2021, έκρινε ομόφωνα ότι η υπό κρίση υπόθεση είναι πρόσφορη και μπορεί να υπαχθεί στην εν λόγω διαδικασία, καθώς πληροί τα κριτήρια υπαγωγής σε διαδικασία διευθέτησης, ενημέρωσε με σχετική κλήτευση και όρισε ημερομηνία έναρξης των διμερών συσκέψεων με τον αιτούντα Σύνδεσμο και ανέβαλε τη συζήτηση της υπόθεσης ως προς το έτερο μέρος, το οποίο δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα διευθέτησης.

Ακολούθησε διμερής σύσκεψη της Επιτροπής Ανταγωνισμού με τον αιτούντα τη διευθέτηση Σύνδεσμο στις 12.7.2021, για τη διευθέτηση της υπόθεσης ως προς αυτόν, κατά τη διάρκεια της οποίας ο Σύνδεσμος ενημερώθηκε από την Ολομέλεια σχετικά με τα σημαντικότερα στοιχεία της υπόθεσης, περιλαμβανομένου του υπολογισμού του εύρους του προστίμου, όπως ειδικότερα αποτυπώνεται στο οικείο πρακτικό.

Με το πέρας της ως άνω διμερούς συσκέψεως υποβλήθηκε Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς από τον Σύνδεσμο Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων (ΣΕΣΑ).

Κατόπιν της υποβολής της ως άνω Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε συνεδρίασή της στις 3^η Αυγούστου 2021 έκρινε ότι αυτή αποτελούσε έκφραση της δέσμευσης του Συνδέσμου να συνεργασθεί και ότι αποτύπωνε τα αποτελέσματα της διμερούς σύσκεψης που είχε διεξαχθεί μεταξύ αυτής και του Συνδέσμου και ως εκ τούτου ανέθεσε στην Εισηγήτρια την σύνταξη της Εισήγησης Διευθέτησης.

Στην συνέχεια κοινοποιήθηκε στον ανωτέρω Σύνδεσμο, σύμφωνα με την παρ. 37 της υπ' αριθ. 704/2020 απόφασης της ΕΑ, η υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 7608/21.9.2021 Εισήγηση Διευθέτησης και κλήθηκε εντός προθεσμίας 10 ημερών (ήτοι μέχρι την 04.10.2021) να επιβεβαιώσει με σχετική δήλωσή του (Δήλωση Διευθέτησης) ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια ότι η εν λόγω Εισήγηση Διευθέτησης απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που έχει υποβάλλει και ότι ως εκ τούτου ισχύει η δέσμευσή του για υπαγωγή στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

Κατόπιν τούτου ο Σύνδεσμος Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων (ΣΕΣΑ), υπέβαλλε εμπρόθεσμα Δήλωση Διευθέτησης.

Στην αρχή της συζήτησης, ο Πρόεδρος έδωσε τον λόγο στην Εισηγήτρια της υπόθεσης Μαρία Ιωαννίδου, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά την υπ' αριθ. πρωτ. οικ.7608/21.09.2021 γραπτή Εισήγηση επί της κρινόμενης υπόθεσης και πρότεινε, κατά την παρ. 35 της υπ' αριθ. 704/2020 Απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, την αποδοχή της Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς που υποβλήθηκε από τον Σύνδεσμο και την έκδοση Απόφασης με την οποία η Επιτροπή θα:

1. Διαπιστώσει ότι ο ΣΕΣΑ υπέπεσε σε παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 για το χρονικό διάστημα από τις 12-01-2011 έως το 2014.
2. Επιβάλλει πρόστιμο στον ΣΕΣΑ για την τέλεση της διαπιστωθείσας, κατά το ως άνω σκεπτικό, παράβασης, ύψους πέντε χιλιάδων επτακοσίων τριών ευρώ και εξήντα εννέα λεπτών (5.703,69€).
3. Απειλήσει με πρόστιμο τον ΣΕΣΑ, αν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιωθεί η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης.

4. Διατάξει τον ΣΕΣΑ να αποστείλει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ηλεκτρονική επιστολή (mail) και συστημένη επιστολή ταχυδρομικά σε όλα τα μέλη του, στις οποίες θα περιλαμβάνεται κείμενο όπου θα αναφέρεται ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες και η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Στις επιστολές αυτές θα πρέπει να υπάρχει ρητή παραπομπή στην απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
5. Διατάξει τον ΣΕΣΑ να ανακοινώσει στην επόμενη Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου και να αναρτήσει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στην ιστοσελίδα του κείμενο στο οποίο θα αναφέρεται ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες και η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Στην ιστοσελίδα του ΣΕΣΑ και στα γραφεία του θα πρέπει επιπλέον να αναρτηθεί η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
6. Διατάξει τον ΣΕΣΑ να δημοσιεύσει σε δυο (2) εφημερίδες πανελληνίας εμβέλειας κείμενο στο οποίο θα γίνεται υπόμνηση της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και θα αναφέρεται ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες και η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Οι δημοσιεύσεις αυτές θα λάβουν χώρα εντός μηνός από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και θα απέχουν μεταξύ τους δύο (2) εβδομάδες.
7. Διατάξει τον ΣΕΣΑ να προβαίνει σε τήρηση των Πρακτικών των Συνεδριάσεων των οργάνων του ΣΕΣΑ.
8. Υποχρεώσει τον ΣΕΣΑ όπως διοργανώσει εκπαιδευτικά Σεμινάρια σε συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού, σχετικά με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και τις υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών του, και
9. Υποχρεώσει τον ΣΕΣΑ να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Στη συνέχεια η Επιτροπή προχώρησε σε διάσκεψη επί της ως άνω υπόθεσης, στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1ου ορόφου των Γραφείων της, με τη συμμετοχή της Εισηγήτριας Μαρίας Ιωαννίδου, η οποία δεν έλαβε μέρος στην ψηφοφορία και, αφού έλαβε υπόψη της τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης προς διευθέτηση υπόθεσης, την Εισήγηση, τις απόψεις που διατυπώθηκαν κατά τη συζήτηση,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
B. ΤΟ ΜΕΡΟΣ	7
B.1.1 Σκοποί, μέλη και πόροι	7
B.1.2 Όργανα	8
Γ. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.....	10
Γ.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	10
Γ.2 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ	12
Δ. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ – ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	15
Ε. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	18
Ε.1 ΣΧΕΤΙΚΗ ΠΡΟΪΟΝΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ.....	18
Ε.2 ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ	19
ΣΤ. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΓΔΑ	20
ΣΤ.1 ΣΕΣΑ21	
ΣΤ.1.1. Πειθαρχική Επιτροπή	22
ΣΤ.1.2. Γενική Συνέλευση	31
ΣΤ.1.3. Διοικητικό Συμβούλιο	35
Z. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ: ΓΕΝΙΚΑ.....	41
Z.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ – ΑΡΘΡΟ 1 ΤΟΥ Ν. 3959/2011.....	41
Z.2. ΠΙΘΑΝΟΣ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΕ...42	
Z.3. ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ Ν. 3959/2011.....42	
Z.3.1. Η έννοια της επιχείρησης στο δίκαιο του ανταγωνισμού	43
Z.3.2. Η έννοια της ένωσης επιχειρήσεων στο δίκαιο του ανταγωνισμού	43
Z.3.3. Η έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων στο δίκαιο του ανταγωνισμού.....	44
Z.3.4. Περιορισμός του ανταγωνισμού.....	45
Z.4. Ενιαίος και διαρκής χαρακτήρας της παράβασης.....	50
H. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ: ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ	51
H.1. Επιχείρηση και ένωση επιχειρήσεων	51
H.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων	51
H.3. Αντικείμενο απόφασης.....	57
H.4. Υπαγωγή στον ενιαίο και διαρκή χαρακτήρα της παράβασης	59
Θ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 3 Ν. 3959/2011.....	59

I. ΚΥΡΩΣΕΙΣ.....	60
I.1. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ	60
I.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	63
I.3.ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	67
I.4. ΕΠΙΒΟΛΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ.....	68
Κ. ΠΡΟΣΤΙΜΟ.....	69
Κ.1 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	69
Κ.2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΟΡΙΟΥ 10%	70
Κ.3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ	70

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η παρούσα υπόθεση αφορά στην αυτεπάγγελτη έρευνα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού («ΓΔΑ») για ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, όπως ισχύει, στην αγορά εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων. Η έρευνα της ΓΔΑ επικεντρώθηκε στη διερεύνηση της συμπεριφοράς:
 - του Συνδέσμου Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων (εφεξής και «ΣΕΣΑ»), και
 - του Συνδέσμου Συντηρητών και Εγκαταστατών Βορείου Ελλάδος (εφεξής και «ΣΥΣΕΒΕ»).
2. Η Υπηρεσία διενήργησε επιτόπιους ελέγχους στην Πανελλήνια Ομοσπονδία Βιοτεχνών Εγκαταστατών Συντηρητών Ανελκυστήρων («ΠΟΒΕΣΑ»)¹ και στον ΣΕΣΑ². Επιτόπιος έλεγχος διενεργήθηκε και στα γραφεία του ΣΥΣΕΒΕ³.
3. Η παρούσα απόφαση αφορά μόνο στις πρακτικές του ΣΕΣΑ, ο οποίος υπέβαλε Πρόταση Διευθέτησης⁴.
4. Όπως αναλύεται στις οικείες ενότητες κατωτέρω, η έρευνα της ΓΔΑ επικεντρώθηκε στην αξιολόγηση των ακόλουθων πρακτικών εκ μέρους του ΣΕΣΑ:
 - παρεμβάσεις επί της τιμολογιακής πολιτικής των μελών του ΣΕΣΑ.
 - παρεμβάσεις επί της διαφημιστικής δραστηριότητας των μελών του ΣΕΣΑ.

Β. ΤΟ ΜΕΡΟΣ

Β.1. Ο ΣΕΣΑ

Β.1.1 Σκοποί, μέλη και πόροι

5. Το σωματείο⁵ με την επωνυμία «Σύνδεσμος Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων» ιδρύθηκε το 1958 και εδρεύει στην Αθήνα⁶. Σκοποί του ΣΕΣΑ είναι: 1) η μελέτη, προστασία και προαγωγή των οικονομικών, επαγγελματικών και κοινωνικοασφαλιστικών συμφερόντων των μελών του, 2) η ανάπτυξη δραστηριότητας για την υποστήριξη των ως άνω συμφερόντων των μελών του και για την ανύψωση του βιοτικού, επαγγελματικού και πολιτιστικού επιπέδου αυτών, 3) η συμμετοχή στην υπογραφή συλλογικών συμβάσεων σχετικών με τα συμφέροντα των μελών

¹ Η ΠΟΒΕΣΑ αποτελείται από τέσσερα μέλη: τον ΣΕΣΑ, τον Σύνδεσμο Αντιπροσώπων Εγκαταστατών Συντηρητών Ανελκυστήρων Βορειοδυτικής Ελλάδας, τον Σύνδεσμο Αδειούχων Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων Κεντρικής Ελλάδος και τον Σύνδεσμο Εγκαταστατών και Συντηρητών Ανελκυστήρων Πελοποννήσου και Δυτικής Στερεάς Ελλάδος.

² Βλ. σχετικά τις υπ' αριθ. πρωτ. 3842/13.05.2009 και 5866/08.10.2018 εντολές ελέγχου αντίστοιχα.

³ Βλ. σχετικά την υπ' αριθ. πρωτ. 8059/16.09.2020 εντολή ελέγχου.

⁴ Αριθ. πρωτ. 402/23.07.2021 και την υπ' αριθ. πρωτ. 421/29.7.2021 ορθή επανάληψη αυτής.

⁵ Τα εδώ εκτιθέμενα στοιχεία προέρχονται από το καταστατικό του Συνδέσμου και από την ιστοσελίδα του Συνδέσμου www.sesa.gr. Το καταστατικό του Συνδέσμου προσκομίσθηκε από το ΣΕΣΑ στο πλαίσιο της υπ' αριθ. πρωτ. 9157/27.10.2020 απαντητικής επιστολής. Το καταστατικό του ΣΕΣΑ υιοθετήθηκε στις 14.02.1995 και έχει ισχύ μέχρι σήμερα.

⁶ Επί της οδού Πειραιώς 118.

του, 4) η οργανωμένη προβολή των απόψεων του Συνδέσμου πάνω σε θέματα σχετικά με τον κλάδο και γενικότερα ζητήματα κοινωνικά, πολιτιστικά και η διαφώτιση της κοινής γνώμης γύρω από αυτά, 5) η συνεργασία με επαγγελματικούς και επιστημονικούς οργανισμούς και γενικά με κάθε φορέα που επιδιώκει παρόμοιους σκοπούς για προώθησή των κοινών με αυτούς σκοπών, 6) η συμμετοχή σε ευρύτερες ενώσεις ή ομοσπονδίες ή διεθνείς επαγγελματικές οργανώσεις ύστερα από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης, 7) η συμπαράσταση σε πάσχοντα μέλη του Συνδέσμου, 8) η προάσπιση των συνδικαλιστικών ελευθεριών και ειδικά αυτών του Συνδέσμου από κάθε κρατική παρέμβαση και από κάθε αντιδημοκρατική επιβουλή, η προάσπιση και διεύρυνση των δημοκρατικών δικαιωμάτων και η υπεράσπιση της ειρήνης, 9) η προσπάθεια για τη δημιουργία της απαραίτητης υλικοτεχνικής υποδομής για τη βελτίωση της επαγγελματικής κατάρτισης των απασχολούμενων στον κλάδο και 10) η ανάπτυξη επαγγελματικής αλληλεγγύης και πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των μελών⁷.

6. Μέλος του ΣΕΣΑ μπορεί να είναι κάθε φυσικό πρόσωπο που διατηρεί τεχνικό γραφείο ή είναι μέλος εταιρίας που έχει τεχνικό γραφείο εγκαταστάσεων ή συντηρήσεων ανελκυστήρων.
7. Η εγγραφή ενός μέλους γίνεται κατόπιν σχετικής έγκρισης του Διοικητικού Συμβουλίου, ενώ ο αιτών οφείλει να προσκομίσει στοιχεία σχετικά με την απόκτηση άδειας άσκησης επαγγέλματος και τη διεύθυνση ασκήσεως αυτού, καθώς και να δηλώσει την «ανεπιφύλακτη αποδοχή» του καταστατικού⁸. Στις δε καταστατικές προβλέψεις του Συνδέσμου περιλαμβάνεται και η διαγραφή μελών κατόπιν αιτιολογημένης απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου, εφόσον συντρέχουν συγκεκριμένοι λόγοι μεταξύ των οποίων και η παραβίαση των διατάξεων του καταστατικού, ή δραστηριότητα που γενικότερα στρέφεται ενάντια στους σκοπούς του Συνδέσμου ή στις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου, ή οποιαδήποτε δραστηριότητα που βλάπτει από πρόθεση το κύρος των ανωτέρω οργάνων⁹. Το 2020 ο ΣΕΣΑ αριθμούσε 270 μέλη, η πλειοψηφία των οποίων εδρεύει στην Αθήνα και τα γύρω προάστια¹⁰.
8. Οι πόροι του Συνδέσμου προέρχονται από την εφάπαξ εγγραφή των μελών του και τις μηνιαίες συνδρομές αυτών, καθώς και τυχόν έκτακτες παροχές προς το Σύνδεσμο, όπως δωρεές, κληρονομίες, εκούσιες συνδρομές των μελών πέρα από το ελάχιστο όριο, εισοδήματα από την παρουσία του Συνδέσμου ή από τυχόν κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹¹.

B.1.2 Όργανα

9. Τα βασικά όργανα του ΣΕΣΑ είναι η Γενική Συνέλευση (εφεξής και «ΓΣ»), το Διοικητικό Συμβούλιο (εφεξής και «ΔΣ»), η Εξελεγκτική Επιτροπή και η Πειθαρχική Επιτροπή.

⁷ Βλ. άρθρο 2 του καταστατικού του ΣΕΣΑ.

⁸ Βλ. το άρθρο 4 του καταστατικού του Συνδέσμου.

⁹ Βλ. το άρθρο 6 του καταστατικού του ΣΕΣΑ. Η περί αποβολής μέλους πράξη του ΔΣ εγκρίνεται από τη ΓΣ του ΣΕΣΑ. Συγκεκριμένα η περί αποβολής μέλους πράξη εισάγεται προς έγκριση στη ΓΣ και τα αποτελέσματα της διαγραφής επέρχονται από την έγκριση της αποβολής από τη ΓΣ του ΣΕΣΑ. Το μέλος προ της λήψεως της σχετικής απόφασης καλείται εγγράφως σε ακρόαση για τις αποδιδόμενες σε αυτό κατηγορίες.

¹⁰ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 10567/11.12.2020 απαντητική επιστολή του ΣΕΣΑ.

¹¹ Βλ. το άρθρο 7 του καταστατικού του ΣΕΣΑ.

10. Η **Γενική Συνέλευση**¹² είναι το ανώτατο όργανο και αποφασίζει για κάθε ζήτημα και θέμα που υποβάλλεται σε αυτήν και για κάθε ζήτημα σχετικό με την τροποποίηση των σκοπών του ΣΕΣΑ. Ασκεί την εποπτεία και τον έλεγχο στα άλλα όργανα του ΣΕΣΑ. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι αποφασίζει τελικά για κάθε απόφαση που δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα άλλου συλλογικού ή μονομελούς οργάνου, όπως: α) για την εκλογή της εφορευτικής επιτροπής, β) για την εκλογή των τακτικών και αναπληρωματικών Μελών του ΔΣ, των αντιπροσώπων για τα συνέδρια των υπερκείμενων δευτεροβάθμιων ενώσεων, των Μελών της Εξελεγκτικής Επιτροπής και της Πειθαρχικής Επιτροπής, γ) για την έγκριση των αποφάσεων του ΔΣ σχετικά με την αποβολή μέλους του ΣΕΣΑ, δ) για την έγκριση του απολογισμού, της διαχείρισης του ισολογισμού, του προϋπολογισμού, ε) για την απαλλαγή ή όχι του ΔΣ από κάθε ευθύνη με βάση την έκθεση της Εξελεγκτικής Επιτροπής, στ) για την έγκριση των πεπραγμένων της Πειθαρχικής Επιτροπής, ζ) για τις προτάσεις μομφής κατά Μέλους του ΔΣ, και η) για την τροποποίηση του καταστατικού ή τη διάλυση του ΣΕΣΑ.
11. Το **Διοικητικό Συμβούλιο**¹³ αποτελείται από εννέα Μέλη¹⁴ και εκλέγεται ανά διετία από την Τακτική Γενική Συνέλευση με τρεις αναπληρωματικούς Συμβούλους. Συνεδριάζει τακτικά μία φορά το μήνα και έκτακτα όποτε παραστεί ανάγκη¹⁵. Μέσα στις αρμοδιότητές του¹⁶ περιλαμβάνεται και η επίλυση τυχόν υφιστάμενων διαφωνιών μεταξύ των μελών του ΣΕΣΑ. Επίσης, αποφασίζει για κάθε θέμα το οποίο δεν υπάγεται από το νόμο και το καταστατικό στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Γενικής Συνέλευσης.
12. Η **Εξελεγκτική Επιτροπή**¹⁷ είναι τριμελής και εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση αμέσως μετά την εκλογή του Διοικητικού Συμβουλίου. Η Εξελεγκτική Επιτροπή εκλέγει από τα Μέλη της τον Πρόεδρό της και συνεδριάζει σε διμηνιαία βάση ή και εκτάκτως. Αποκλειστικό αντικείμενό της είναι ο ταμειακός έλεγχος του Συνδέσμου.
13. Τέλος, η **Πειθαρχική Επιτροπή**¹⁸ αποτελείται από επτά Μέλη και εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση. Η Πειθαρχική Επιτροπή εκλέγει από τα Μέλη της τον Πρόεδρο και τον Αναπληρωτή Πρόεδρο. Συνεδριάζει μία φορά το μήνα, ενώ συνέρχεται έκτακτα όποτε αυτή κρίνει αναγκαίο¹⁹. Οι σκοποί της Πειθαρχικής Επιτροπής είναι, μεταξύ άλλων:
- να δέχεται και να εξετάζει ισότιμα οποιοδήποτε παράπονο, καταγγελία κλπ, από οποιαδήποτε πλευρά (συντηρητή, εγκαταστάτη, χρήστη ανελκυστήρα, διαχειριστή ή ιδιοκτήτη ανελκυστήρα) με γνώμονα τη γενικότερη εξυπηρέτηση του κοινωνικού συνόλου,
 - να λύνει τις τυχόν διαφορές μεταξύ των μελών του ΣΕΣΑ που μπορεί να προκύπτουν κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους,

¹² Βλ. το άρθρο 16 του καταστατικού του ΣΕΣΑ.

¹³ Βλ. το άρθρο 8 του καταστατικού του ΣΕΣΑ.

¹⁴ Βλ. ιστοσελίδα του ΣΕΣΑ και την υπ' αριθ. πρωτ. 3730/26.04.2021 απαντητική επιστολή του ΣΕΣΑ.

¹⁵ Βλ. άρθρο 9 Καταστατικού του ΣΕΣΑ.

¹⁶ Βλ. άρθρο 12 Καταστατικού του ΣΕΣΑ.

¹⁷ Βλ. το άρθρο 14 του καταστατικού του ΣΕΣΑ.

¹⁸ Βλ. το άρθρο 15 του καταστατικού του ΣΕΣΑ.

¹⁹ Βλ. ιστοσελίδα του ΣΕΣΑ και την υπ' αριθ. πρωτ. 3730/26.04.2021 απαντητική επιστολή του ΣΕΣΑ.

- να εξετάζει ισότιμα όλες τις πλευρές και τις απόψεις συναδέλφων, διαχειριστών κλπ., και να αποφασίζει με γνώμονα πάντα το δίκαιο, σε οποιαδήποτε πλευρά και αν ανήκει αυτό, χωρίς κανένα ίχνος συντεχνιακής αντίληψης,
 - να προσπαθεί για τη σύσφιξη των σχέσεων των μελών του ΣΕΣΑ και την επίλυση τυχόν μεταξύ τους διαφορών με γνώμονα το γενικότερο συμφέρον και την ανάπτυξη του κλάδου,
 - να περιορίζει όσο πιο πολύ μπορεί τις διαφορές από αθέμιτο ανταγωνισμό που μπορεί, κατά την κρίση της, να είναι σε βάρος της ανάπτυξης του κλάδου και των ανθρώπων που χρησιμοποιούν τον ανελκυστήρα.
14. Για την εκπλήρωση των ως άνω σκοπών της, η Πειθαρχική Επιτροπή μεταξύ άλλων ερευνά τις περιπτώσεις παραπόνων και καταγγελιών με στόχο να εντοπίσει το πρόβλημα που έχει προκύψει, πραγματοποιεί ελέγχους ώστε να διαπιστώσει εάν τηρούνται οι κανόνες ασφαλούς λειτουργίας αλλά και οι σχετικές νόμιμες διαδικασίες. Επιπλέον, στο πλαίσιο των εν λόγω ενεργειών η Πειθαρχική Επιτροπή:
- αναφέρει στους ενδιαφερόμενους κάθε διαπιστωμένη περίπτωση που προκύπτει από τον έλεγχο ή την αυτοψία και ζητά την άμεση αποκατάσταση αυτών που έχει διαπιστώσει,
 - αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο και τη Γενική Συνέλευση κάθε διαπιστωμένη περίπτωση αντισυναδελφικής συμπεριφοράς ή εκμετάλλευσης του καταναλωτή και δυσφήμισης του κλάδου,
 - εισηγείται ποινές ή λήψη μέτρων ενάντια σε κάθε «παρεκτρεπόμενο», από τα αρμόδια όργανα του ΣΕΣΑ μέσα στα πλαίσια του Καταστατικού, και
 - απευθύνεται στις δημόσιες αρχές και ζητά τη λήψη μέτρων ενάντια στον παραβάτη και κάθε παρεκτρεπόμενο.

Γ. Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Γ.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

15. Βάσει του άρθρου 25α του Ν. 3959/2011 προβλέφθηκε η δυνατότητα της Επιτροπής Ανταγωνισμού να θεσπίσει με απόφασή της διαδικασία διευθέτησης διαφορών με τις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που εκούσια και με ελεύθερη βούληση παραδέχονται τη συμμετοχή τους στην αποδιδόμενη σε αυτές οριζόντια σύμπραξη, κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθώς και να ρυθμίσει, εντός της κανονιστικής εμβέλειας που οριοθετείται με το εν λόγω άρθρο, τα εκεί ενδεικτικώς αναφερόμενα ζητήματα, αλλά και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια που συνδέεται με τη διεξαγωγή της διαδικασίας αυτής. Σύμφωνα με την εν λόγω διάταξη, σε περίπτωση διευθέτησης της διαφοράς, η Επιτροπή Ανταγωνισμού εκδίδει απόφαση κατ' απλοποιημένη διαδικασία, στην οποία, μεταξύ άλλων, βεβαιώνεται η τέλεση της αποδιδόμενης παράβασης, καθώς και το γεγονός της διευθέτησης της διαφοράς, και επιβάλλονται οι ανάλογες κυρώσεις.
16. Βάσει του ως άνω άρθρου, καθώς και του άρθρου 14 παρ. 2 περ. ιδ (εε) του Ν. 3959/2011, εκδόθηκε από την Επιτροπή Ανταγωνισμού η υπ' αριθ. 628/2016 Απόφαση «Όροι, προϋποθέσεις

και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις οριζοντίων συμπράξεων κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ». Η εν λόγω απόφαση συμπληρώθηκε και κωδικοποιήθηκε με την υπ' αριθ. 704/2020 Απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού «Συμπλήρωση και κωδικοποίηση της απόφασης 628/2016 της Επιτροπής Ανταγωνισμού με θέμα «Όροι, προϋποθέσεις και διαδικασία για τη διευθέτηση διαφορών σε υποθέσεις οριζοντίων συμπράξεων κατά παράβαση του άρθρου 1 του ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 της ΣΛΕΕ» (εφεξής και «Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών»).

17. Σύμφωνα με την εν λόγω Ανακοίνωση (σκ. 2), σκοπός της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών είναι η απλοποίηση και επιτάχυνση της διοικητικής διαδικασίας έκδοσης αποφάσεων από την Επιτροπή Ανταγωνισμού για παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, καθώς και ο περιορισμός του αριθμού των προσφυγών που ασκούνται κατά των αποφάσεών της ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών²⁰. Και τούτο, προκειμένου να παρασχεθεί στην Επιτροπή Ανταγωνισμού η δυνατότητα να εξετάζει περισσότερες υποθέσεις με τους ίδιους πόρους και με λιγότερη διοικητική επιβάρυνση, να αυξάνει, έτσι, τον αποτρεπτικό χαρακτήρα της δράσης της και να ενισχύει, συγχρόνως, το ενδιαφέρον των πολιτών για την αποτελεσματική και έγκαιρη τιμωρία των παραβατών. Στο πλαίσιο αυτό, στις επιχειρήσεις²¹ που συμβάλλουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού²² μπορεί να επιβάλλονται μειωμένα πρόστιμα υπό τις ειδικότερες προϋποθέσεις που αναλύονται κατωτέρω²³. Η συμβολή αυτή λαμβάνει τη μορφή της ειλικρινούς, ανέκκλητης και ανεπιφύλακτης παραδοχής από μέρους της εμπλεκόμενης επιχείρησης της αποδιδόμενης σε αυτή συμμετοχής στην παράβαση και της ευθύνης που συνεπάγεται η συμμετοχή αυτή, καθώς και της παραίτησής της από την άσκηση συγκεκριμένων δικονομικών δικαιωμάτων και δικαιολογεί μείωση του προστίμου που επιβάλλεται από την Επιτροπή Ανταγωνισμού²⁴.
18. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρεται στην Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών (σκ. 3), στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών οι επιχειρήσεις για τις οποίες

²⁰ Βλ. και ΓενΔΕΕ, T-456/10, *Timab*, σκ. 60.

²¹ Εφεξής η αναφορά σε «επιχειρήσεις» περιλαμβάνει και τις «ενώσεις επιχειρήσεων».

²² Βλ. και ΓενΔΕΕ, T-456/10, *Timab*, σκ. 65.

²³ Κατά πάγια ενωσιακή νομολογία, μείωση του προστίμου λόγω συνεργασίας κατά τη διοικητική διαδικασία δικαιολογείται εάν η συμπεριφορά της επιχείρησης διευκόλυνε την εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαπίστωση της παράβασης και, ενδεχομένως, την παύση της (βλ. ΔΕΕ, C-297/98 P, *SCA Holding*, σκ. 36, ΔΕΕ, C-328/05 P, *SGL Carbon*, σκ. 83, και ΓενΔΕΕ, T-311/94, *BPB de Eendracht*, σκ. 325). Μείωση του προστίμου δικαιολογείται επίσης και στην περίπτωση που επιχείρηση συνδράμει στην ευκολότερη διαπίστωση του υποστατού της παράβασης, ιδίως με την εκ μέρους της αναγνώριση της συμμετοχής της στην παράβαση ή με την μη αμφισβήτηση των πραγματικών ισχυρισμών επί των οποίων θεμελιώνεται η παράβαση (βλ. ΔΕΕ, C-298/98 P, *Finnboard*, σκ. 56, 59 και 60, και ΔΕΕ, C-57/02 P, *Acerinox*, σκ. 88). Βλ. επίσης ΕπΑντ 526/VI/2011, σκ. 2 και Ανακοίνωση της ΕπΑντ, «Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/1977», σκ. 15.

²⁴ Η μείωση του προστίμου δικαιολογείται ενόψει της συνεργασίας της εμπλεκόμενης επιχείρησης υπό την παραπάνω έννοια. Η ΕΑ, ως ανεξάρτητη διοικητική αρχή με αποκλειστική αρμοδιότητα την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού με την έκδοση εκτελεστών αποφάσεων που υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο, δεν διαπραγματεύεται με τις ελεγχόμενες επιχειρήσεις το ζήτημα της ύπαρξης της παράβασης και της επιβολής της κατάλληλης κύρωσης. Βλ. και Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων, ΕΕ 2008 C 167/1, σκ. 2.

διεξάγονται έρευνες για συμμετοχή σε οριζόντια σύμπραξη και σε βάρος των οποίων έχουν συλλεχθεί αποδεικτικά στοιχεία και έχει στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 ή/και του άρθρου 101 ΣΛΕΕ αναγνωρίζουν ανεπιφύλακτα τη συμμετοχή τους στην παράβαση και την ευθύνη τους από αυτή και παραιτούνται, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, από το δικαίωμά τους να λάβουν πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης κατά τη συζήτηση ενώπιον της ΕΑ²⁵.

19. Στην περίπτωση αυτή, κατά την Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών (σκ. 3), η απόφαση διαπίστωσης παράβασης από την Επιτροπή Ανταγωνισμού κατά το άρθρο 25α τελευταίο εδάφιο του Ν. 3959/2011, σε συνδυασμό με το άρθρο 25 παρ. 1, 2 και 3 του ίδιου νόμου²⁶, εκδίδεται κατ' απλοποιημένη διαδικασία, αφού έχουν ληφθεί υπόψη οι ισχυρισμοί, νομικοί και πραγματικοί, και οι θέσεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, όπως υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών. Με την ίδια απόφαση, προβλέπεται η επιβολή προστίμου²⁷ στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, κατά το άρθρο 25 παρ. 1 έως 3 του Ν. 3959/2011 και σύμφωνα με την Ανακοίνωση της ΕΑ - Κατευθυντήριες γραμμές για τον υπολογισμό των προστίμων, μειωμένου κατά ποσοστού 15% λόγω υπαγωγής της υπόθεσης στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

Γ.2 ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΝΟΜΕΝΗ ΥΠΟΘΕΣΗ

Γ.2.1 Εκκίνηση διαδικασίας διευθέτησης - Εκτίμηση της ΕΑ

20. Με βάση το ως άνω θεσμικό πλαίσιο και σε συνέχεια της κοινοποίησης της υπ' αριθ. πρωτ. οικ. 4267/17.05.2021 Εισηγησης της Εισηγήτριας Μαρίας Ιωαννίδου (εφεξής και «η Εισηγηση»), με κλήση προς συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού την 14.07.2021, ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΤΩΝ ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ (εφεξής και η «ενδιαφερόμενη ένωση επιχειρήσεων» ή «ΣΕΣΑ») εκδήλωσε εγγράφως²⁸ το ενδιαφέρον του για διερεύνηση της δυνατότητας υπαγωγής του στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών και κατέθεσε σχετικό αίτημα εμπροθέσμως σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην σκ. 30 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.
21. Σε συνέχεια του εν λόγω αιτήματος, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε συνεδρίασή της στις 06.07.2021 έκρινε ομόφωνα ότι η υπό κρίση υπόθεση είναι πρόσφορη και μπορεί να υπαχθεί στην

²⁵ Βλ. άρθρο 14 παρ. 2 Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β' 117 16.1.2013) (εφεξής και ΚΛΔ ΕΑ). Βλ. και Ανακοίνωση Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών ενόψει της έκδοσης αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 23 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου σε περιπτώσεις συμπράξεων, ΕΕ 2008 C 167/1.

²⁶ Η παρ. 1 του άρθρου 25 του Ν. 3959/2011 προβλέπει τις κυρώσεις, πέραν της επιβολής προστίμου, που δύναται να επιβάλει η ΕΑ σε περίπτωση διαπίστωσης παράβασης των άρθρων 1 και 2 του ίδιου νόμου και 101 και 102 ΣΛΕΕ, και οι παρ. 2 και 3 του ίδιου άρθρου προβλέπουν, μεταξύ άλλων, τα κριτήρια υπολογισμού του προστίμου και το ανώτατο όριο αυτού. Οι εν λόγω διατάξεις τυγχάνουν εφαρμογής και σε περίπτωση υπαγωγής μίας υπόθεσης στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

²⁷ Η ΕΑ δύναται στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών να επιβάλει κατά τη διακριτική της ευχέρεια και τις λοιπές προβλεπόμενες στο άρθρο 25 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 κυρώσεις.

²⁸ Με το με αρ. πρωτ. 323/10.06.2021 αίτημα αναβολής και εκδήλωσης ενδιαφέροντος για υπαγωγή στη διαδικασία διευθέτησης διαφορών του ΣΕΣΑ και αρ. πρωτ. 345/18.6.2021 έγγραφο του ΣΕΣΑ .

εν λόγω διαδικασία, καθώς πληροί τα κριτήρια υπαγωγής σε διαδικασία διευθέτησης²⁹. Προς τούτο η Επιτροπή Ανταγωνισμού, στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της ευχέρειας για την υπαγωγή υποθέσεων σε διαδικασία διευθέτησης, συνεκτίμησε ιδίως τις ακόλουθες παραμέτρους που εξασφάλιζαν εν προκειμένω την επίτευξη διαδικαστικής αποτελεσματικότητας με την εκκίνηση της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών³⁰:

- Την ειλικρινή πρόθεση της ενδιαφερόμενης ένωσης επιχειρήσεων να υπαχθεί στη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.
- Τη φύση της εν λόγω παράβασης ως οριζόντιας σύμπραξης.
- Τον προσδοκώμενο βαθμό επίτευξης διαδικαστικής αποτελεσματικότητας, ο οποίος κρίθηκε εν προκειμένω μεγάλος, λόγω της προοπτικής αποφυγής μεγάλων καθυστερήσεων και ανάλωσης πόρων για την άσκηση του δικαιώματος προφορικής ακρόασης ενώπιον της ΕΑ³¹, της αποφυγής χορήγησης πλήρους πρόσβασης στα στοιχεία του φακέλου στην ενδιαφερόμενη ένωση επιχειρήσεων, καθώς και λόγω του περιορισμού των πιθανοτήτων άσκησης ενδίκων μέσων ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, ο οποίος επιτρέπει εν προκειμένω την κατ' εξαίρεση εκκίνηση της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών, παρότι είχε ήδη κοινοποιηθεί Εισήγηση στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

22. Στη συνέχεια, κατά τα προβλεπόμενα στην σκ. 32 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, η Επιτροπή Ανταγωνισμού όρισε ημερομηνία έναρξης των διμερών συσκέψεων την 12^η Ιουλίου 2021 και ανέβαλε την συζήτηση της υπόθεσης ως προς τον ΣΥΣΕΒΕ, ο οποίος δεν υπέβαλε σχετικό αίτημα διευθέτησης.

Γ.2.2 Διμερείς Συσκέψεις

23. Ακολούθησαν διμερείς συσκέψεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού με την αιτούσα τη διευθέτηση ένωση επιχειρήσεων στις 12.7.2021,³² οι οποίες ολοκληρώθηκαν σε μία συνεδρίαση, κατά τη διάρκεια των οποίων ενημερώθηκε σχετικά με τα σημαντικότερα στοιχεία της υπόθεσης, κατά τα αναφερόμενα στην σκ. 28 της Ανακοίνωσης, περιλαμβανομένου του υπολογισμού του εύρους του προστίμου. Κατά τη διάρκεια των διμερών συσκέψεων, η ενδιαφερόμενη ένωση επιχειρήσεων γνωστοποίησε και ανέπτυξε επαρκώς τους νομικούς και πραγματικούς ισχυρισμούς της και τις απόψεις της επί της αποδιδόμενης σε αυτήν παράβαση, οι οποίοι αξιολογήθηκαν στο σύνολό τους από την Επιτροπή Ανταγωνισμού και, όπου κρίθηκε προσήκον, ελήφθησαν υπόψη.

Γ.2.3 Υποβολή Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς

24. Με το πέρας των ως άνω διμερών συσκέψεων και καθώς διαπιστώθηκε από την Επιτροπή Ανταγωνισμού και την ενδιαφερόμενη ένωση επιχειρήσεων ότι έχει επέλθει επαρκής βαθμός συναντίληψης αναφορικά με τα πραγματικά περιστατικά, τον νομικό τους χαρακτήρισμό, τη βαρύτητα και τη χρονική διάρκεια των παραβάσεων, το βαθμό απόδειξης των αιτιάσεων βάσει

²⁹ Βλ. Πρακτικό ΕΑ 77/06.07.2021. Για τα κριτήρια βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, σκ. 6-9 και 31.

³⁰ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, σκ. 7.

³¹ Βλ. άρθρο 14 παρ. 2 ΚΛΔ ΕΑ.

³² Βλ. Πρακτικό ΕΑ 80/12.07.2021.

των αποδεικτικών στοιχείων και τον υπολογισμό του εύρους του προστίμου, υπεβλήθη οριστική Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς³³.

25. Η Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς³⁴ περιελάμβανε κατά τα προβλεπόμενα στην σκ. 27 της σχετικής Ανακοίνωσης: α) ανεπιφύλακτη παραδοχή με σαφείς όρους που δεν επιδέχονται παρερμηνεία της συμμετοχής της στις παραβάσεις του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011, σύμφωνα με τα συμπεράσματα των διμερών συσκέψεων που διεξήχθησαν, καθώς και της ευθύνης που συνεπάγεται για αυτήν η συμμετοχή της στις εν λόγω παραβάσεις, οι οποίες περιγράφονται συνοπτικά αναφορικά με το αντικείμενό τους, τα κύρια πραγματικά περιστατικά, τον νομικό χαρακτηρισμό τους συμπεριλαμβανομένου του ρόλου της, την ενδεχόμενη εφαρμογή των παραβάσεων και τη διάρκεια συμμετοχής της στις παραβάσεις, β) αποδοχή της μεθοδολογίας υπολογισμού του προστίμου καθώς και του ανώτατου ύψους του που μπορεί να επιβληθεί από την ΕΑ, σύμφωνα με το αποτέλεσμα των διμερών συσκέψεων που διεξήχθησαν, γ) επιβεβαίωση ότι η ενδιαφερόμενη ένωση επιχειρήσεων έχει ενημερωθεί επαρκώς σχετικά με τις αποδιδόμενες σε αυτήν παραβάσεις και ότι της παρασχέθηκαν επαρκείς δυνατότητες να γνωστοποιήσει και να θεμελιώσει τους ισχυρισμούς της, νομικούς και πραγματικούς, κατά την διεξαγωγή των διμερών συσκέψεων ενώπιον της ΕΑ, δ) επιβεβαίωση ότι είχε ήδη λάβει πρόσβαση στα αποδεικτικά στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, που είχαν ληφθεί υπόψη για τη στοιχειοθέτηση των αποδιδόμενων σε αυτήν παραβάσεων, ε) δήλωση παραίτησής της από το δικαίωμά της να λάβει περαιτέρω ή και πλήρη πρόσβαση στον διοικητικό φάκελο της υπόθεσης και από το δικαίωμα προφορικής ακρόασης ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, υπό την επιφύλαξη ότι η Εισήγηση Διευθέτησης θα απηχεί την Πρόταση Διευθέτησής της και ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού θα αποδεχθεί με την απόφασή της την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς, και στ) δήλωση παραίτησης από κάθε αμφισβήτηση της αρμοδιότητας της Επιτροπής Ανταγωνισμού ή/και της εγκυρότητας της διαδικασίας που ακολουθείται για την επιβολή σε βάρος της προστίμου στο πλαίσιο της Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών.
26. Η υποβολή της Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς έγινε υπό την επιφύλαξη ότι το πρόστιμο που θα επιβληθεί από την ΕΑ δεν θα ξεπερνά το ανώτατο ποσό το οποίο έχει αποδεχθεί για τις αποδιδόμενες σε αυτήν παραβάσεις.
27. Κατόπιν της υποβολής της ως άνω Πρότασης Διευθέτησης Διαφοράς, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε συνεδρίασή της, έκρινε ότι αυτή αποτελεί έκφραση της δέσμευσης της ενδιαφερόμενης ένωσης επιχειρήσεων να συνεργασθεί και ότι αποτύπωσε τα αποτελέσματα των διμερών συσκέψεων που είχαν διεξαχθεί και ως εκ τούτου ανέθεσε στην Εισηγήτρια την σύνταξη της Εισήγησης Διευθέτησης³⁵.

³³ Η υποβολή σε διαδικασία Διευθέτησης και η ολοκλήρωση αυτής με την υποβολή Πρότασης Διευθέτησης έχει εγκριθεί και από το ΔΣ της ενδιαφερόμενης ένωσης επιχειρήσεων, βλ. αρ. πρωτ. 345/18.06.2021, με το οποίο διαβιβάζεται Πρακτικό του ΔΣ της 15.06.2021.

³⁴ Με αριθ. πρωτ. 402/23.07.2021 και την υπ' αριθ. πρωτ. 421/29.7.2021 ορθή επανάληψη αυτής.

³⁵ Βλ. Πρακτικό 95/03.08.2021 και σκ. 33 και 35 της Απόφασης Διαδικασίας Διευθέτησης Διαφορών.

**Δ. Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ
ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΩΝ – ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ**

28. Το νομοθετικό πλαίσιο για τους ανελκυστήρες κτιρίων είναι ιδιαίτερα λεπτομερειακό με πολλές τεχνικές παραμέτρους και παραρτήματα, λόγω των ειδικών προδιαγραφών και των αυτονόητων επιτάσεων τόσο ασφάλειας, όσο και τακτικής λειτουργίας.
29. Η εγκατάσταση ανελκυστήρων διέπεται κατά κύριο λόγο από τις διατάξεις της ΚΥΑ υπ' αριθ. 39507/167/Β.9.2/12-04-2016 «*Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην οδηγία 2014/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Φεβρουαρίου 2014 για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με τους ανελκυστήρες και τα κατασκευαστικά στοιχεία ασφάλειας για ανελκυστήρες*»³⁶, ως εκάστοτε ισχύει. Η ως άνω ΚΥΑ διέπει τους ανελκυστήρες που εξυπηρετούν μονίμως κτίρια και κατασκευές και προορίζονται για τη μεταφορά προσώπων και αντικειμένων³⁷.
30. Ως «ανελκυστήρας» ορίζεται το ανυψωτικό μηχάνημα που εξυπηρετεί καθορισμένα επίπεδα, μέσω θαλαμίσκου³⁸ κινούμενου κατά μήκος άκαμπτων οδηγών με κλίση, ως προς το οριζόντιο επίπεδο, άνω των 15 μοιρών, ή ανυψωτικά μηχανήματα που μετακινούνται σε πλήρως καθορισμένη διαδρομή, ακόμη κι εάν αυτά δεν μετακινούνται κατά μήκος άκαμπτων οδηγών³⁹. Ως «εγκαταστάτης ανελκυστήρα» νοείται το πρόσωπο που αναλαμβάνει την ευθύνη του σχεδιασμού, της κατασκευής, της εγκατάστασης και της διάθεσης στην αγορά⁴⁰ του ανελκυστήρα⁴¹.
31. Στις υποχρεώσεις των εγκαταστατών, δυνάμει της ως άνω ΚΥΑ, περιλαμβάνεται και η διασφάλιση ότι ο εκάστοτε ανελκυστήρας, όταν διατίθεται στην αγορά, είναι σχεδιασμένος, κατασκευασμένος, εγκατεστημένος και δοκιμασμένος σύμφωνα με τις ουσιαδείς απαιτήσεις υγείας και ασφάλειας⁴².
32. Η συντήρηση ανελκυστήρων διέπεται κατά κύριο λόγο από τις διατάξεις της ΚΥΑ υπ' αριθ. Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008 «*Συμπλήρωση διατάξεων σχετικά με την εγκατάσταση, λειτουργία, συντήρηση και ασφάλεια των ανελκυστήρων*»⁴³, ως εκάστοτε ισχύει, όπου καταρχήν προβλέπεται ο έντονος εποπτικός ρόλος των ΟΤΑ, οι οποίοι οφείλουν να τηρούν πλήρες αρχείο

³⁶ ΦΕΚ Β' 1047/13-04-2016.

³⁷ Όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο 1 παρ. 2 της ως άνω ΚΥΑ. Κατά κανόνα, η ΚΥΑ δεν εφαρμόζεται στους ανελκυστήρες εργοταξίου και τα λοιπά ανυψωτικά μηχανήματα που ορίζονται στην παρ. 3 του άρθρου 1 της ΚΥΑ.

³⁸ Ως θαλαμίσκος νοείται το μέρος του ανελκυστήρα με το οποίο υποστηρίζονται πρόσωπα ή/ και αντικείμενα για να ανυψώνονται ή να χαμηλώνονται, βλ. άρθρο 2 παρ. 2 της ΚΥΑ.

³⁹ Βλ. άρθρο 2 παρ. 1 της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

⁴⁰ Όπως η έννοια αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 παρ. 5 της ΚΥΑ.

⁴¹ Βλ. άρθρο 2 παρ. 6 της ΚΥΑ. Περαιτέρω, στο άρθρο 7 παρ. 6 εδ. 1^ο προβλέπεται ότι «*Οι εγκαταστάτες σημειώνουν πάνω στον ανελκυστήρα το όνομα, την καταχωρισμένη εμπορική επωνυμία τους ή το καταχωρισμένο εμπορικό σήμα τους και την ταχυδρομική διεύθυνσή τους*». Σε περίπτωση δε που διαπιστωθεί ότι τα εν λόγω στοιχεία δεν έχουν δηλωθεί δεόντως, η αρμόδια αρχή ζητά εγγράφως να παύσει η μη συμμόρφωση σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 41 παρ. 1 περ. ζ της ΚΥΑ.

⁴² Που καθορίζονται στο παράρτημα Ι της ΚΥΑ, βλ. άρθρο 7 παρ. 1 της ΚΥΑ και εν γένει το άρθρο 7 της ΚΥΑ που ορίζει τις υποχρεώσεις των εγκαταστατών.

⁴³ ΦΕΚ Β' 2604/22-12-2008.

των ανελκυστήρων⁴⁴, ενώ επιπλέον ο εποπτεύων ΟΤΑ πρέπει να ενημερώνεται κάθε φορά που αλλάζει το πρόσωπο του συντηρητή και να μην παραλείπει να ελέγχει και θεωρεί όλα τα σχετικά βιβλία και καταστάσεις του ανελκυστήρα⁴⁵.

33. Η ΚΥΑ ορίζει ρητά ότι «[γ]ια όλους τους εγκατεστημένους ανελκυστήρες η συντήρηση είναι υποχρεωτική»⁴⁶, η δε συντήρηση «περιλαμβάνει τον κατά τακτά χρονικά διαστήματα έλεγχο των ηλεκτρικών και μηχανικών διατάξεων ασφάλειας, καθώς και των υπόλοιπων εξαρτημάτων του ανελκυστήρα, για εξακρίβωση και εκτίμηση ανασφαλούς λειτουργίας, στην οποία μπορεί να οδηγηθεί η εγκατάσταση του ανελκυστήρα εξαιτίας μιας φθοράς, βλάβης ή και απορύθμισης των μηχανικών ή/και ηλεκτρικών διατάξεων ασφάλειας και των λοιπών εξαρτημάτων αυτού. Περιλαμβάνει ακόμη τις απαραίτητες εργασίες για την αποκατάσταση της ασφαλούς λειτουργίας με εξάλειψη των βλαβών και των απορρυθμίσεων, καθώς επίσης τον καθαρισμό και τη λίπανση, όπου χρειάζεται, όλων των εξαρτημάτων σύμφωνα με τους κανόνες της τεχνικής και τις υποδείξεις των κατασκευαστών των εξαρτημάτων και των διατάξεων ασφάλειας»⁴⁷.
34. Η συντήρηση πρέπει να γίνεται τακτικά με βάση συγκεκριμένο πρόγραμμα σύμφωνα με τις σε κάθε περίπτωση απαιτήσεις ασφαλείας, σε συχνότητα που διαφοροποιείται ανά περίπτωση⁴⁸ και αποκλειστικά και μόνο από συντηρητή⁴⁹ που κατέχει σχετική άδεια από τη Διεύθυνση Ανάπτυξης της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης⁵⁰, έχει καταχωρηθεί στο μητρώο συντήρησης που τηρεί η εν λόγω διεύθυνση⁵¹ και διαθέτει τα κατάλληλα όργανα, μέσα και προσωπικό⁵². Κάθε συντηρητής μπορεί να πραγματοποιεί τη συντήρηση μέχρι διακοσίων σαράντα (240) ανελκυστήρων⁵³, ενώ η χρονική διάρκεια της συντήρησης του ανελκυστήρα πρέπει να είναι

⁴⁴ Άρθρο 3 παρ. 1 ΚΥΑ Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008, όπου εκτός από το μητρώο που τηρείται στις Διευθύνσεις Ανάπτυξης των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, περιγράφονται και τα σχετικά δικαιολογητικά που κατατίθενται.

⁴⁵ Άρθρα 4-7 ΚΥΑ υπ' αριθ. Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008· πέραν του βιβλιαρίου συντήρησης του ανελκυστήρα, προβλέπεται «βιβλίο-μητρώο» με λεπτομερειακά όλα τα στοιχεία του ανελκυστήρα, και «βιβλίο-ημερολόγιο» καταχώρησης των συντηρήσεων του ανελκυστήρα, τα οποία πρέπει να διατηρεί ο συντηρητής.

⁴⁶ Βλ. άρθρο 4 παρ. 1 της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

⁴⁷ Βλ. άρθρο 4 παρ. 2 της εν λόγω ΚΥΑ.

⁴⁸ «Κάθε ανελκυστήρας πρέπει να συντηρείται περιοδικά με συχνότητα που προσδιορίζεται ως ακολούθως: α) Για ανελκυστήρες εγκατεστημένους σε μονοκατοικίες ανεξαρτήτως στάσεων και ορόφων, κάθε δύο μήνες. β) Για ανελκυστήρες εγκατεστημένους σε πολυκατοικίες και σε ξενοδοχεία μέχρι 200 κλίνες ανεξαρτήτως στάσεων και ορόφων, κάθε 45 ημέρες. γ) Για ανελκυστήρες εγκατεστημένους: i. σε δημόσιους χώρους, σε σιδηροδρομικούς σταθμούς, σε αεροδρόμια, σε υπόγειες ή υπέργειες διαβάσεις, και γενικά σε προσπελάσιμα από το ευρύ κοινό κτίρια ή χώρους στάθμευσης, ii. σε χώρους που είναι εκτεθειμένοι σε ιδιαίτερες επιδράσεις της ατμόσφαιρας ή του περιβάλλοντος χώρου όπως π.χ. σε πολύ υψηλές ή χαμηλές θερμοκρασίες, σε αυξημένη ανάπτυξη σκόνης, σε αυξημένο κίνδυνο διαβρώσεων, σε κίνδυνο εκρήξεων κλπ., iii. σε ξενοδοχεία με παραπάνω από 200 κλίνες ή σε κτίρια όπου εξυπηρετείται ευρύ κοινό (>10000 διαδρομές / εκκινήσεις την εβδομάδα) iv. σε νοσοκομεία, ο αριθμός των συντηρήσεων ανέρχεται σε δύο φορές τον μήνα», άρθρο 4 παρ. 4 ΚΥΑ υπ' αριθ. Φ.Α./9.2/ΟΙΚ.28425/1245/22-12-2008.

⁴⁹ Στην ΚΥΑ ο συντηρητής αναφέρεται και ως «υπεύθυνος συνεργείου συντήρησης» ή «συνεργείο συντήρησης».

⁵⁰ Για τις απαιτούμενες προϋποθέσεις και δικαιολογητικά για τη λήψη της σχετικής άδειας βλ. το άρθρο 7 της ΚΥΑ.

⁵¹ Για τα τηρούμενα στο μητρώο στοιχεία βλ. το άρθρο 7 παρ. 5 της ΚΥΑ.

⁵² Βλ. άρθρο 5 παρ. 1 της εν λόγω ΚΥΑ. Ο υπεύθυνος συντηρητής και κάτοχος της σχετικής άδειας έχει το δικαίωμα να προϊστάται σε τρία (3) κινητά συνεργεία ανελκυστήρων (βλ. παρ. 2 της εν λόγω διάταξης), ενώ κάθε κινητό συνεργείο συντήρησης ανελκυστήρων πρέπει να αποτελείται από τουλάχιστον έναν ηλεκτροτεχνίτη Δ' ειδικότητας και έναν βοηθό ηλεκτροτεχνίτη Δ' ειδικότητας ή ηλεκτροτεχνίτη Δ' ειδικότητας (βλ. παρ. 3 άρθρου 5 της ΚΥΑ).

⁵³ Βλ. άρθρο 5 παρ. 4 της προαναφερόμενης ΚΥΑ.

τουλάχιστον 45 λεπτά της ώρας^{54,55}. Διευκρινίζεται ότι αντίστοιχα ούτε ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής του κτιρίου μπορούν να αναθέτουν την επισκευή ή λοιπές εργασίες που αφορούν στον ανελκυστήρα σε άλλα πρόσωπα πλην του υπεύθυνου συντηρητή.

35. Στις υποχρεώσεις των συντηρητών περιλαμβάνεται μεταξύ άλλων και η εξασφάλιση σωστής και υπεύθυνης εκτέλεσης των εργασιών συντήρησης που επιβάλλει την πραγματοποίηση των σχετικών ελέγχων συντήρησης κάθε τέσσερις μήνες για τους ανελκυστήρες των μονοκατοικιών, πολυκατοικιών και των ξενοδοχείων έως 200 κλινών και κάθε τρεις μήνες για τις λοιπές κατηγορίες ανελκυστήρων και η ενημέρωση του βιβλιαρίου συντήρησης του ανελκυστήρα^{56,57}.
36. Η μεταβολή του προσώπου του συντηρητή μετά από απόφαση του ιδιοκτήτη⁵⁸ υπόκειται σε ειδική και λεπτομερή διαδικασία γνωστοποίησης του εποπτεύοντος ΟΤΑ κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παρ. 2-3 της ΚΥΑ⁵⁹.
37. Σε περίπτωση που ο ανελκυστήρας λειτουργεί χωρίς την τήρηση των νομίμων προϋποθέσεων εγκατάστασης, λειτουργίας και συντήρησής του ή χωρίς τα πιστοποιητικά αρχικών ή περιοδικών ελέγχων ανάλογα με την περίπτωση, καθώς και σε περίπτωση που κατά τον περιοδικό έλεγχο διαπιστώνονται σοβαρές ελλείψεις, που δεν αποκαθίστανται εντός της ταχθείσας από τον φορέα ελέγχου⁶⁰ προθεσμίας, δύναται με απόφαση της Διεύθυνσης Ανάπτυξης της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης να επιβληθεί η διακοπή της λειτουργίας του ανελκυστήρα⁶¹.

⁵⁴ «[...] ή όσο περισσότερο απαιτηθεί κατά την κρίση του συνεργείου συντήρησης. Ο επικεφαλής του συνεργείου συντήρησης και ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής ή ο νόμιμος εκπρόσωπός τους επιβλέπουν αν εξαντλείται το παραπάνω χρονικό διάστημα από το προσωπικό του εν λόγω συνεργείου», βλ. άρθρο 5 παρ. 5 της ΚΥΑ.

⁵⁵ Σε περίπτωση παράλειψης του συντηρητή και μη πραγματοποίησης των ελάχιστων συντηρήσεων που προβλέπονται στην ΚΥΑ (κατά το άρθρο 4 παρ. 4 της ΚΥΑ) ή μη τήρησης της ελάχιστης χρονικής διάρκειας των 45 λεπτών, ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής μπορεί να αναφέρεται στην αρμόδια Νομαρχιακή Υπηρεσία που έχει εκδώσει την άδεια του συνεργείου συντήρησης και το έχει εγγεγραμμένο στο μητρώο που τηρεί, βλ. άρθρο 5 παρ. 7 της ΚΥΑ.

⁵⁶ Βλ. άρθρο 6 παρ. 1 της ΚΥΑ και εν γένει το άρθρο 6 για τις υποχρεώσεις των συντηρητών.

⁵⁷ Για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των ιδιοκτητών- διαχειριστών βλ. το άρθρο 8 της ΚΥΑ.

⁵⁸ Διαχειριστή σε περίπτωση πολυκατοικίας, συνήθως μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης.

⁵⁹ «2.Εάν ο ιδιοκτήτης ή ο διαχειριστής επιθυμεί την αλλαγή του συνεργείου συντήρησης υποχρεούται να προειδοποιεί εγγράφως, με συστημένη επιστολή, το συνεργείο 20 τουλάχιστον μέρες προ της αλλαγής και στο διάστημα αυτό να αναθέτει τη συντήρηση σε νέο συνεργείο. Σε κάθε περίπτωση ανάληψης της συντήρησης από νέο υπεύθυνο συντηρητή, θα πρέπει να παραδίδονται εγγράφως στον ιδιοκτήτη ή διαχειριστή του κτιρίου ή τον νόμιμο εκπρόσωπο τους από τον απερχόμενο συντηρητή, όλοι οι απαραίτητοι κωδικοί για την λειτουργία του ανελκυστήρα ώστε να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη και ασφαλής λειτουργία αυτού. 3.Η νέα ανάληψη δηλώνεται με υπεύθυνες δηλώσεις του ν. 1599/1986 του νέου συντηρητή (εις διπλούν), και του ιδιοκτήτη ή διαχειριστή του κτιρίου, θεωρημένη νομίμως για το γνήσιο της υπογραφής, στην αρμόδια Υπηρεσία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, προσκομίζοντας το βιβλίο συντήρησης του ανελκυστήρα, στο οποίο θα καταχωρείται η νέα ανάθεση και ανάληψη, καθώς και την άδεια του συνεργείου συντήρησης ανελκυστήρων. Αντίγραφο της υπεύθυνης δήλωσης ανάληψης της συντήρησης διαβιβάζεται στην Διεύθυνση Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης της έδρας του συντηρητή για να ενημερωθεί το μητρώο συνεργείων συντήρησης ανελκυστήρων».

⁶⁰ Για το φορέα ελέγχου βλ. το άρθρο 9 της ΚΥΑ.

⁶¹ Το ίδιο ισχύει και όταν συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 11 της ΚΥΑ. Για τη διακοπή λειτουργίας του ανελκυστήρα και τη σχετική διαδικασία, βλ. το άρθρο 12 της ΚΥΑ. Εκτός από τη διακοπή λειτουργίας, σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων της ΚΥΑ προβλέπεται και η επιβολή των κυρώσεων του άρθρου 13 της ΚΥΑ.

Ε. ΣΧΕΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

38. Κατά πάγια νομολογία, η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τη νομική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης. Και τούτο, διότι δεν απαιτείται η ακριβής οριοθέτηση της σχετικής αγοράς για την εφαρμογή του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ, όταν οι κρινόμενες συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές έχουν ως αντικείμενό τους τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού⁶². Συναφώς, δεν απαιτείται, κατ'αρχήν, για τη διαπίστωση παράβασης ειδική οικονομική ανάλυση για τις συνθήκες της οικείας αγοράς, ούτε και για τον προσδιορισμό αυτής. Η υπό κρίση υπόθεση αφορά σε σοβαρούς περιορισμούς του ανταγωνισμού κατά την έννοια των ενωσιακών και εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού και τέτοιου είδους συμφωνίες μεταξύ ανταγωνιστών συνιστούν παράβαση, ανεξαρτήτως του μεριδίου των συμπραττουσών στη σχετική αγορά, και δεν μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των απαγορευτικών διατάξεων των άρθρων 1 Ν. 3959/2011 και 101 ΣΛΕΕ⁶³. Κατά συνέπεια, ακόμη κι αν η σχετική αγορά ήθελε τυχόν οριοθετηθεί με διαφορετικό τρόπο από εκείνον που προκρίνεται στην παρούσα τούτο δεν επιδρά καθοριστικά ως προς τη νομική αξιολόγηση της υπό κρίση σύμπραξης. Σε κάθε περίπτωση, σημειώνονται τα ακόλουθα που προκύπτουν από την πραγματοποιηθείσα ανάλυση της σχετικής αγοράς.

Ε.1 ΣΧΕΤΙΚΗ ΠΡΟΪΟΝΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

39. Η οριοθέτηση της σχετικής προϊόντικής αγοράς περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων που είτε από πλευρά ζήτησης είτε από πλευρά προσφοράς είναι υποκατάστατα μεταξύ τους⁶⁴.
40. Επισημαίνεται ότι όπως αναφέρεται σε πρόσφατη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (εφεξής και «Ε.Επ.»)⁶⁵, η τελευταία έχει θεωρήσει σε προηγούμενες αποφάσεις της ως δυνατή οριοθέτηση της σχετικής αγοράς που αφορά η υπό κρίση υπόθεση, αφενός⁶⁶ α) την ευρύτερη αγορά της εγκατάστασης ανελκυστήρων περιλαμβάνουσα τις υπηρεσίες εγκατάστασης, εκσυγχρονισμού, επισκευής και συντήρησης, και αφετέρου⁶⁷ β) τις ξεχωριστές αγορές παροχής υπηρεσιών i) πώλησης και εγκατάστασης ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων, ii) συντήρησης ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων (οι οποίες περιλαμβάνουν και τις εργασίες επισκευής), και iii) εκσυγχρονισμού ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων⁶⁸. Στην ίδια ως άνω πρόσφατη απόφαση της Ε.Επ.⁶⁹ διατυπώθηκε ως δυνατή οριοθέτηση σχετικής αγοράς, είτε α) η αγορά της παροχής υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης ανελκυστήρων και κυλιόμενων κλιμάκων είτε β)

⁶² Βλ. ενδεικτικά ΓενΔΕΕ T-38/02, *Groupe Danone*, σκ. 99, και ΓενΔΕΕ T-48/02, *Brouwerij Haacht*, σκ. 58 (καθώς και στη σχετική νομολογία που παραπέμπουν). Επίσης, βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 και ΕπΑντ 563/2013, σκ. 42.

⁶³ Βλ. και ΕπΑντ, Ανακοίνωση της 2/3/2006 σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας, παρ. 11(2), καθώς και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας (*de minimis*), ΕΕ C 368 της 22-12-2001, σκ. 11(2).

⁶⁴ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση σχετικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, ΕΕ C 372 της 09-12-1997, σελ. 5.

⁶⁵ Βλ. σχετ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. M.9815 – *ADVENT-CINVEN-THYSSENKRUPPELEVATOR*.

⁶⁶ Βλ. σχετ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. M.5991 – *TRITONHOLDING 6 – WITTURGROUP*.

⁶⁷ Βλ. σχετ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. COMP/E-1/38.823 – *PO/Elevators and Escalators*.

⁶⁸ Οι υπηρεσίες εκσυγχρονισμού απαιτούν κατά τα οριζόμενα στη σχετική απόφαση περισσότερες εργασίες εγκατάστασης νέου εξοπλισμού και εξαρτημάτων σε σχέση με τις υπηρεσίες συντήρησης. Οι υπηρεσίες εκσυγχρονισμού βασικά αναβαθμίζουν την υπάρχουσα εγκατάσταση.

⁶⁹ Δηλ. την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. M.9815 – *ADVENT-CINVEN-THYSSENKRUPPELEVATOR*.

η παροχή υπηρεσιών επισκευής και συντήρησης i) ανελκυστήρων και ii) κυλιόμενων κλιμάκων, ξεχωριστά⁷⁰.

41. Τα μέλη του ΣΕΣΑ δραστηριοποιούνται σύμφωνα με τις σχετικές καταστατικές προβλέψεις στην αγορά της εγκατάστασης ή/και στην αγορά συντήρησης ανελκυστήρων. Επισημαίνεται ότι η παροχή υπηρεσιών συντήρησης ανελκυστήρων δεν συνεπάγεται και δυνατότητα παροχής υπηρεσιών εγκατάστασης, καθώς με βάση το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο απαιτούνται ξεχωριστές προϋποθέσεις αδειοδότησης⁷¹. Επιπλέον, σε ξεχωριστή διαδικασία αδειοδότησης αναφέρονται μεν και ερωτηθέντες επαγγελματίες του χώρου⁷² οι οποίοι ωστόσο στην πλειονότητά τους αναφέρουν ότι οι επιχειρήσεις τους παρέχουν και τα δύο είδη υπηρεσιών. Περαιτέρω, σε σχετική απόφαση της Ε.Επ.⁷³ αναφέρεται ότι δραστηριοποιούμενες εταιρίες στην εγκατάσταση ανελκυστήρων παρέχουν στην πλειονότητα των πελατών τους και τις μετέπειτα υπηρεσίες συντήρησης.
42. Ως εκ τούτου, λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική ευρωπαϊκή νομολογία, το αντικείμενο δραστηριότητας και τη δυνατότητα παροχής των σχετικών υπηρεσιών από τα δραστηριοποιούμενα μέλη του ΣΕΣΑ, ως **σχετική προϊόντική αγορά** για τους σκοπούς της παρούσης προκρίνεται **η αγορά παροχής υπηρεσιών εγκατάστασης και συντήρησης/επισκευής/εκσυγχρονισμού ανελκυστήρων**⁷⁴.

Ε.2 ΣΧΕΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

43. Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σε αυτές. Η σχετική γεωγραφική αγορά ταυτίζεται με την περιοχή, μέσα στα όρια της οποίας δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται (ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα αυτή) οι επιχειρήσεις ως πωλητές των σχετικών υπηρεσιών⁷⁵.
44. Εν προκειμένω, όπως έχει κρίνει και η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε αντίστοιχες προηγούμενες αποφάσεις της⁷⁶, καθώς οι υπό εξέταση πρακτικές αφορούν σε Σύνδεσμο εγκαταστατών και συντηρητών ανελκυστήρων, οι οποίοι κατά την πλειοψηφία τους καλύπτουν συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, για τους σκοπούς της παρούσας υπόθεσης, η σχετική γεωγραφική αγορά δύναται να οριοθετηθεί τοπικά σε επίπεδο νομού ή ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής στα όρια της οποίας η φύση και το είδος του ανταγωνισμού δεν διαφοροποιούνται. Συνεπώς, για τον ΣΕΣΑ, ως

⁷⁰ Στην εν λόγω υπόθεση το ζήτημα της ακριβούς οριοθέτησης έμεινε ανοιχτό.

⁷¹ Βλ. σχετ. ΠΔ 108/2013.

⁷² Βλ. ανωμοτί καταθέσεις που λήφθηκαν στα πλαίσια της έρευνας της ΓΔΑ (ενότητα Δ κατωτέρω).

⁷³ Βλ. σχετ. την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπόθ. COMP/E-1/38.823 – PO/Elevators and Escalators.

⁷⁴ Εξάλλου αναφορικά με την περίπτωση των κυλιόμενων κλιμάκων επικουρικά επισημαίνεται ότι από πλευράς υποκατάστασης ζήτησης, οι κυλιόμενες κλίμακες δεν δύναται να υποκαταστήσουν πλήρως τους ανελκυστήρες, ιδίως λαμβανομένου υπόψη ότι απαιτούν ειδικές κτιριακές προδιαγραφές, ενώ η χρήση τους είναι δυσχερής όταν χρειάζεται η μεταφορά συγκεκριμένων αντικειμένων, όπως φορτία μεγάλου μεγέθους, φορεία κλπ.

⁷⁵ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση σχετικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, ΕΕ C 372 της 09-12-1997, σελ. 5.

⁷⁶ Βλ. σχετικά ΕπΑντ 292/IV/2005, *Οδοντιατρικοί Σύλλογοι*, 518/VI/2011, *Μεσίτες*, 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*, και 670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*.

σχετική γεωγραφική αγορά ορίζεται η περιοχή εντός της οποίας τα μέλη του ασκούν τις επαγγελματικές τους δραστηριότητες. Η περιοχή αυτή συνήθως συμπίπτει με τα όρια του Νομού στον οποίο εδρεύει ο Σύνδεσμος, αλλά μπορεί να είναι και ευρύτερη ή και στενότερη κατά τα οριζόμενα στο καταστατικό του Συνδέσμου.

45. Σημειώνεται ότι κάθε μεμονωμένο συνεργείο εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων δραστηριοποιείται σε τοπικό επίπεδο, καλύπτοντας μια πολύ στενά ορισμένη γεωγραφική περιοχή. Τα συνεργεία εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων αποτελούν στην πλειονότητά τους πολύ μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες ανταποκρίνονται σε μια τοπική ζήτηση. Λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό και τη γεωγραφική έκταση που καλύπτουν τα μέλη του ΣΕΣΑ, **η σχετική γεωγραφική αγορά καταλαμβάνει την περιοχή της Αττικής**, καθώς σε αυτή την περιοχή δραστηριοποιούνται τα μέλη του.
46. Επικουρικά αναφέρεται ότι από την έρευνα της ΓΔΑ δεν προέκυψαν στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη δραστηριότητα της εγκατάστασης και συντήρησης ανελκυστήρων, ενώ δεν ανευρέθηκε καμία σχετική κλαδική μελέτη.

ΣΤ. ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΓΔΑ

47. Στο πλαίσιο της αυτεπάγγελτης έρευνας διενεργήθηκαν στις 13.05.2009 επιτόπιοι έλεγχοι στην ΠΟΒΕΣΑ και στον ΣΕΣΑ αντίστοιχα⁷⁷. Νέος έλεγχος διενεργήθηκε το 2018 και συγκεκριμένα στις 22.10.2018 τόσο στον ΣΕΣΑ όσο και στην ΠΟΒΕΣΑ⁷⁸. Κατά τον επιτόπιο έλεγχο στον ΣΕΣΑ ελήφθη ανωμοτί κατάθεση από τον [...] του ΣΕΣΑ⁷⁹.
48. Επιπλέον, εστάλησαν επιστολές παροχής στοιχείων στον ΣΕΣΑ, ζητώντας, μεταξύ άλλων, την προσκόμιση αντιγράφων Πρακτικών Διοικητικού Συμβουλίου, Γενικής Συνέλευσης και Πειθαρχικής Επιτροπής (περιλαμβανομένων υποβληθέντων εγγράφων καταγγελιών στην Πειθαρχική Επιτροπή), το ισχύον Καταστατικό και τον ισχύοντα Κώδικα Δεοντολογίας⁸⁰.
49. Σύμφωνα με το ΣΕΣΑ⁸¹, μετά το 2015 λόγω οικονομικής δυσχέρειας του Συνδέσμου διακόπηκε η τακτική του συνεργασία με την εταιρεία ηχογράφησης Πρακτικών και ως εκ τούτου δε διαθέτει μαγνητοφωνημένα Πρακτικά όλων των συνεδριάσεων και συνελεύσεων, αλλά γίνεται μαγνητοφώνηση μόνο κατ' εξαίρεση σε κάποιες περιπτώσεις όπως Γενικές Συνελεύσεις, εκλογικές διαδικασίες, συγκροτήσεις σε σώμα του Διοικητικού Συμβουλίου και της Πειθαρχικής Επιτροπής και σε κάποιες Συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου που απαιτείται, προς λήψη αποφάσεων για την αποστολή τους προς αρμόδιους φορείς.
50. Επιστολές παροχής στοιχείων εστάλησαν στην Περιφέρεια Αττικής⁸², όπου, μεταξύ άλλων, ζητήθηκε να προσκομίσουν κατάλογο με το σύνολο των επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται,

⁷⁷ Βλ. σχετικά τις υπ' αριθ. πρωτ. 3825/13.05.2009 και 3842/13.05.2009 εντολές ελέγχου.

⁷⁸ Βλ. σχετικά τις υπ' αριθ. πρωτ. 5866/08.10.2018 και 5867/08.10.2018 εντολές ελέγχου αντίστοιχα.

⁷⁹ Βλ. την από 22.10.2018 ανωμοτί κατάθεση [...] του ΣΕΣΑ, [...]

⁸⁰ Βλ. τις υπ' αριθ. πρωτ. 8705/08.10.2020, 9921/20.11.2020 και 2909/01.04.2021 επιστολές παροχής στοιχείων για τις οποίες ελήφθησαν οι υπ' αριθ. πρωτ. 9157/27.10.2020 και 9343/03.11.2020, 10567/11.12.2020 και 3730/26.04.2021 απαντητικές επιστολές από τον ΣΕΣΑ.

⁸¹ Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 9157/27.10.2020 παροχή στοιχείων.

⁸² Βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 41/05.01.2021 επιστολή παροχής στοιχείων. Η ΓΔΑ έλαβε την υπ' αριθ. πρωτ. 500/18.01.2021 απαντητική επιστολή από την προαναφερθείσα Περιφερειακή Ενότητα.

στην Περιφερειακή Ενότητα τους, στην εγκατάσταση και στη συντήρηση ανελκυστήρων για έκαστο εκ των ετών της περιόδου από το 2011 έως σήμερα.

51. Επιπλέον ελήφθησαν οχτώ (8) ανωμοτί καταθέσεις από εκπροσώπους δραστηριοποιούμενων επιχειρήσεων στον κλάδο.

ΣΤ.1 ΣΕΣΑ

52. Εισαγωγικά επισημαίνεται ότι η παράθεση των γεγονότων που ακολουθεί θεμελιώνεται στο σύνολο των στοιχείων του φακέλου της υπό εξέταση υπόθεσης και λαμβάνει υπόψη της την ανεπιφύλακτη και ρητή παραδοχή από τον ΣΕΣΑ των κύριων πραγματικών περιστατικών και του νομικού χαρακτηρισμού τους.
53. Ειδικότερα, από τα στοιχεία του φακέλου προέκυψαν τα ακόλουθα ευρήματα. Στα Πρακτικά της Πειθαρχικής Επιτροπής των ετών 2011-2014 παρατηρείται σειρά καταγγελιών μελών του Συνδέσμου κατά συναδέλφων τους για προσφορά χαμηλότερης τιμής συντήρησης. Σε κάποιες περιπτώσεις καταγγελιών, οι καταγγελλόμενοι κατόπιν της προφορικής διαδικασίας ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής δηλώνουν ότι θα σταματήσουν την προσφορά χαμηλότερης τιμής, ενώ σε μία περίπτωση αναφέρεται η παραπομπή στο Διοικητικό Συμβούλιο για διαγραφή του μέλους. Επιπλέον, στα Πρακτικά αυτής της περιόδου παρατηρείται σειρά καταγγελιών εναντίον μελών που προβαίνουν σε διαφημιστικές ενέργειες, κυρίως διά της διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων με σχετικές προσφορές.
54. Κατά το καταστατικό, η Πειθαρχική Επιτροπή αναφέρει στο Διοικητικό Συμβούλιο και τη Γενική Συνέλευση κάθε διαπιστωμένη περίπτωση αντισυναδελφικής συμπεριφοράς ή εκμετάλλευσης του καταναλωτή και δυσφήμισης του κλάδου και εισηγείται ποινές ή λήψη μέτρων ενάντια σε κάθε παρεκτρεπόμενο, από τα αρμόδια όργανα του Συνδέσμου⁸³. Με αιτιολογημένη απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου παύουν να είναι μέλη, μεταξύ άλλων, αυτοί που παραβαίνουν τις διατάξεις του καταστατικού ή η δραστηριότητά τους γενικότερα στρέφεται ενάντια στους σκοπούς του Συνδέσμου. Η περί αποβολής μέλους πράξη του Διοικητικού Συμβουλίου εισάγεται προς έγκριση στην πρώτη, μετά την έκδοσή της, Γενική Συνέλευση των μελών, μετά την οποία επέρχονται και τα αποτελέσματα της αποβολής. Το Διοικητικό Συμβούλιο και η Γενική Συνέλευση πριν αποφασίσουν καλούν προηγουμένως εγγράφως το μέλος σε ακρόαση για τις αποδιδόμενες σε αυτό κατηγορίες⁸⁴.
55. Κατωτέρω παρατίθενται τα βασικά ευρήματα, όπως προκύπτουν κυρίως από τα Πρακτικά της Πειθαρχικής Επιτροπής και συμπληρώνονται από τα Πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης και του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ.

⁸³ Βλ. το άρθρο 15 του καταστατικού του Συνδέσμου.

⁸⁴ Βλ. το άρθρο 6 του καταστατικού του Συνδέσμου.

ΣΤ.1.1. Πειθαρχική Επιτροπή

56. Από τα **Πρακτικά της Πειθαρχικής Επιτροπής** των ετών **2011-2014** προκύπτει ότι λαμβάνουν χώρα συνεδριάσεις στις οποίες καλούνται μέλη για να δώσουν εξηγήσεις, μεταξύ άλλων, και για ζητήματα τιμών για τη συντήρηση ανελκυστήρων⁸⁵.

Πρακτικά Περιόδου 2011-2014

57. Κατά τη **Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 12^{ης} Ιανουαρίου 2011**, συζητήθηκε η καταγγελία δύο μελών του Συνδέσμου⁸⁶ κατά συναδέλφου τους⁸⁷ **«λόγω προσφοράς μικρότερου κόστους συντήρησης»⁸⁸**. Ειδικότερα ο καταγγελλόμενος κλήθηκε ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής με την κατηγορία ότι προσέφερε μικρότερη τιμή συντήρησης σε δύο ανελκυστήρες (50 ευρώ για τον κάθε ανελκυστήρα), που βρίσκονταν στο ίδιο κτίριο, από την τιμή που οι καταγγέλλοντες χρέωναν μέχρι τότε (62 ευρώ για τον κάθε ανελκυστήρα). Στη συζήτηση που έλαβε χώρα⁸⁹, επισημάνθηκε, μεταξύ άλλων, στον καταγγελλόμενο ότι ο Σύνδεσμος, αφού λάβει γνώση των ονομάτων και των στοιχείων των πελατών του από τις σχετικές καταστάσεις που τηρούνται στο Υπουργείο, θα στείλει σε όλους τους επιστολές, ακόμη και αν αυτοί είναι χίλιοι (1.000), αναφέροντας τη συγκεκριμένη προσφορά (50 ευρώ) που έκανε, με αποτέλεσμα να τον εκθέσει στις περιπτώσεις όπου χρεώνει περισσότερο, και έτσι να του **«ανατρέψει τη ζωή»**. Όπως αναφέρεται επί λέξει: **«[Θ]α φύγει γράμμα από τον Σύνδεσμο. Σε όλους τους πελάτες [σου]. 100, 500, 1.000 πελάτες που έχεις. Ο κύριος [...] κάνει μείωση τιμών, 50 ευρώ. Θα είναι καλό; Θα σου ανατρέψει όλη τη ζωή; Θα σου [την] ανατρέψει»⁹⁰**. Ενόψει των ενδεχομένων αυτών, ο καταγγελλόμενος ζήτησε συγγνώμη για την προσφορά του ως **«λάθος»** του και υποσχέθηκε να **«επιστρέψει τα ασανσέρ στον συνάδελφο»⁹¹**.
58. Κατά τη **Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 23^{ης} Μαρτίου 2011**, συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου⁹² κατά συναδέλφου του⁹³ **για προσφορά συντήρησης ανελκυστήρα σε τιμή μικρότερη** από αυτή που είχε προτείνει ο καταγγέλλων. Διατυπώθηκαν από τα μέλη της Πειθαρχικής Επιτροπής νουθεσίες περί προηγούμενης συνεννόησης των συντηρητών μεταξύ τους και μη υποβολής ευνοϊκότερων προσφορών⁹⁴.

⁸⁵ Βλ. τα Πρακτικά της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ, που συνελέγησαν κατά τον επιτόπιο έλεγχο στα γραφεία του Συνδέσμου στις 22-10-2018 (εφεξής θα γίνεται λόγος μόνο στο εν θέματι Πρακτικό με αναφορά στην ημερομηνία της κάθε συνεδρίασης).

⁸⁶ Πρόκειται για τα μέλη [...]

⁸⁷ Του [...]

⁸⁸ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-01-2011, σελ. 23 (έμφαση της παρούσης).

⁸⁹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-01-2011, όπου το Μέλος [...] σημειώνει (βλ. σελ. 29 και 30) **«Εγώ σαν συνάδελφε, όχι συγγνώμη, συγγνώμη σκοτώνουμε τον άλλο και του ζητάμε συγγνώμη όχι. Έπρεπε να τον πάρεις τηλέφωνο να του πεις έλα εδώ συνάδελφε, κάντο 50 [ευρώ], θα κάνω εγώ την συντήρηση, 25-25 να πάρουμε με μία άλλη σκεπτική. Το σκεπτικό σου ήταν να τα πάρεις», και «Αν τα έπαιρνες εσύ, τα είχε 62 [ευρώ] και τα έπαιρνες εσύ 65 [ευρώ] ή έστω και στην ίδια τιμή θα σε χειροκροτούσαμε».**

⁹⁰ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-01-2011, σελ. 33.

⁹¹ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-01-2011, σελ. 35.

⁹² Του [...]

⁹³ Του [...]

⁹⁴ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 23-03-2011, **«Ένα τηλέφωνο όταν έδωσες την προσφορά, να μας πεις, πόσα έχεις δώσει μάστορα; 10.000 [ευρώ]. Θα δώσω 12.000 [ευρώ] εγώ, θα δώσω 13.000 [ευρώ]»** (το Μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής δεν κατονομάζεται), σελ. 10, **«Να τον είχες πάρει τηλέφωνο, να [...] έλα εδώ, έχω**

59. Κατά τη Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 09^{ης} Νοεμβρίου 2011, συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου⁹⁵ κατά συναδέλφου του⁹⁶ για προσφορά συντήρησης ανελκυστήρα στην τιμή των 45 ευρώ, που ήταν μικρότερη από αυτή των 65 ευρώ που χρέωνε μέχρι τότε για τον ίδιο ανελκυστήρα ο καταγγέλλων. Στη συζήτηση που έλαβε χώρα, στον καταγγελλόμενο επισημάνθηκε ότι προτού υποβάλει την προσφορά του έπρεπε να είχε επικοινωνήσει με τον προηγούμενο συντηρητή για να πληροφορηθεί τη δική του τιμή, ώστε να μην αποστεί από αυτή, αλλά αντίθετα να την υπερβεί, ρητά δε του υποδείχθηκε: «Να πεις στον πελάτη “όχι εγώ δεν μπορώ. Ο συνάδελφος παίρνει 65 ευρώ. Μπορεί να σας παρέχω αν θέλετε καλύτερη υπηρεσία, αλλά με 70 ευρώ”», ενώ υπονοήθηκε ότι σε περίπτωση που δεν συνεντιστεί θα υπάρξουν δυσμενείς συνέπειες⁹⁷. Υπό τις συνθήκες αυτές ο καταγγελλόμενος τελικά δήλωσε ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής ότι θα ανακαλέσει την προσφορά του των 45 ευρώ, ότι θα επικαλεστεί διάφορες προφάσεις προς τον πελάτη για να δικαιολογήσει ότι είχε κάνει «ένα λάθος»⁹⁸, και ότι θα του προσφέρει τιμή όχι μικρότερη του συναδέλφου του των 65 ευρώ.
60. Αντίστοιχα, κατά τη Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 16^{ης} Φεβρουαρίου 2012, συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου⁹⁹ κατά συναδέλφου του¹⁰⁰ στον οποίο καταλόγισε, μεταξύ άλλων, ότι δεν επικοινωνήσε μαζί του προτού υποβάλει προσφορά για συντήρηση ανελκυστήρα που μέχρι τότε συντηρούσε ο ίδιος. Στη συζήτηση που έλαβε χώρα, έγιναν και επισημάνσεις στον καταγγελλόμενο σχετικά με το ύψος της τιμής που προσέφερε¹⁰¹.
61. Κατά τη Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 13^{ης} Μαρτίου 2012, προτού εξετασθούν οι καταγεγραμμένες στα Θέματα Ημερήσιας Διάταξης καταγγελίες, διεξήχθη, «με αφορμή (...)

δώσει 12.000 [ευρώ]. Να τα βρούμε» ([...]), σελ. 12, και «Από τη στιγμή που δεν σε έχουμε πειράξει, θεωρούσα και εγώ και από την στιγμή που γνωριζόμασταν σε κάποιο επίπεδο, ένα τηλέφωνο τουλάχιστον “παιδιά έχω αυτό. Πρέπει να το δώσω φθηνά γιατί έχω κολλητό μέσα ο οποίος αναγκαστικά θα μου το δώσει”» (το Μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής δεν κατονομάζεται), σελ. 13.

⁹⁵ Πρόκειται για το μέλος [...].

⁹⁶ Του [...].

⁹⁷ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 09-11-2011, «Και βέβαια ένα άλλο θέμα της νοοτροπίας που μου έκανε μεγάλη εντύπωση, “δεν ρωτάω πόσο το έχει ο προηγούμενος συνάδελφος”. Δεν το ρωτάς. Αυτό λοιπόν αν το θεωρείς λογικό, εγώ θα σου πω αυτό που απάντησα σε ένα άλλο συνάδελφο που δεν είναι μέλος. Εγώ είπα, επειδή έχω και εγώ το γραφείο μου [...], εγώ λοιπόν τους δικούς σου ανελκυστήρες θα τους πάρω με 5 ευρώ. Με 5 ευρώ. Τους δικούς σου. (...) Κατά συνέπεια λοιπόν να έχεις συναδελφική δεοντολογία. Θα πρέπει να ενημερώσεις τον συνάδελφο. Να του πεις και “πόσο το έχεις” (...). Το να μαζέψεις κάποιους ανελκυστήρες με υφαρπαγή από τους συναδέλφους, θα το πληρώσεις αργότερα, διότι αυτό κοίταξε, γυρίζει. Τροχός είναι και γυρίζει (...)», σελ. 16-17.

⁹⁸ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 09-11-2011, σελ. 20. Μετά τη δήλωση του καταγγελλόμενου ότι θα προσφέρει υψηλότερη τιμή τού επισημάνθηκε: «πρέπει να υπάρχει μία σωστή, καλή συνεργασία μεταξύ συναδέλφων. (...) Το ζητούμενο είναι να αλλάξεις νοοτροπία. Να προσαρμοστείς σε αυτό το κλίμα. Αυτή είναι η συναδελφική αλληλεγγύη, ο σεβασμός προς τους συναδέλφους. (...) Με 65 ευρώ όμως αναβαθμίζεις την δική σου επαγγελματική υπόσταση. (...) Να αναπροσαρμόσει[ς] την τιμή στην προηγούμενη τιμή των 65 ευρώ».

⁹⁹ Πρόκειται για το μέλος [...].

¹⁰⁰ Του [...].

¹⁰¹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 16-02-2012, «Να μη ρωτήσω πόσο το πήρατε συντήρηση, γιατί ξέρω ότι τη χτυπήσατε την τιμή, αυτό είναι δεδομένο, το παίρνω δεδομένο ότι την χτυπήσατε την τιμή», σελ. 66, «δείχνει ότι θα φάμε τις σάρκες μας και θα πάω εγώ εκεί τώρα με 30 [ευρώ] και θα πάει μετά ο [...] με 20 [ευρώ], μπράβο. Άρα λοιπόν τι κάνουμε, τι κάνετε;», σελ. 67, και «Όποιος δεν συμπεριφέρεται καλά εδώ, θα εκδιωχθεί, θα πεταχθεί έξω γιατί (...) ξεφτιλίζει τον κλάδο (...). Δεν μπορείς να εντελίζεις ούτε το όνομά σου στην αγορά για τα 40 ευρώ, 30 [ευρώ] τόσα, 35 [ευρώ] με το (...) ΦΠΑ, λοιπόν ούτε να έχεις τέτοια συμπεριφορά απέναντι σε συναδέλφους και απέναντι στον κλάδο, διότι σε λίγο θα φάμε τις σάρκες μας», σελ. 68.

διάφορες ενέργειες συναδέλφων οι οποίοι μοιράζουν **διαφημιστικά φυλλάδια** με προσφορές»¹⁰², μία διαλογική συζήτηση για το θέμα της διαφήμισης, ιδίως μέσω διανεμόμενων φυλλαδίων, με προσφορές συντήρησης ανελκυστήρα. Όπως σημειώνεται χαρακτηριστικά, «[π]ρέπει λοιπόν να δούμε πώς θα γλυτώσουμε από το αλληλοεξόντωμα, γιατί νομίζω ότι αυτή η τακτική το να μοιράσουμε φυλλάδια, καταρχάς είναι η εύκολη τακτική που θα μπορούσε να την έχει υιοθετήσει ο καθένας από μας γιατί το να πας σε κάποιο φίλο σου ή άγνωστο τέλος πάντων τυπογράφο να τυπώσεις 1.000-2.000 διαφημιστικά φυλλάδια και να τα μοιράσεις στη γειτονιά σου είναι μια ενέργεια η οποία δεν έχει και το τρομερό κόστος. Και ν' αρχίσουμε ας πούμε έναν πόλεμο 30 ευρώ, 25 ευρώ, 22 ευρώ, 20 ευρώ, χωρίς πάτο»¹⁰³. Στην ίδια συνεδρίαση έλαβε χώρα και συζήτηση για την **συντήρηση ανελκυστήρα σε χαμηλότερες των ήδη προσφερόμενων τιμές**¹⁰⁴.

62. Στα πλαίσια της εν λόγω συνεδρίασης, εξετάστηκε επίσης καταγγελία, η οποία στρεφόταν κατά συντηρητή ανελκυστήρων¹⁰⁵ που διένειμε **διαφημιστικά φυλλάδια** με προσφορά συντήρησης στα 33 ευρώ. Στον καταγγελλόμενο έγιναν κατά τη Συνεδρίαση επισημάνσεις από Μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής¹⁰⁶ τόσο για τη **διανομή των διαφημιστικών φυλλαδίων**, όσο και για την **προσφορά** του στο παραπάνω ποσό¹⁰⁷, ενώ έγινε αναφορά και σε υποβολή του σε αντιδικία με τον ΣΕΣΑ¹⁰⁸, σε αποστολή από τον ΣΕΣΑ τού εν λόγω φυλλαδίου με τη συγκεκριμένη προσφορά (33 ευρώ) προς όλους τους πελάτες του που χρεώνει περισσότερο για να τον «εντελίσει»¹⁰⁹, ενώ σημειώθηκε και ότι θα συνασπισθούν περισσότεροι συντηρητές εναντίον του και θα προσφέρουν συντήρηση δωρεάν στους πελάτες του ώστε να τον «αφανίσουν όχι αύριο το πρωί, απόψε το

¹⁰² Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 5 (υπογράμμιση της παρούσης): κατά την έναρξη της συνεδρίασης ο [...] ανέφερε «Έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο να μοιράζουν φυλλάδια, προσφορές και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υποβαθμίζουμε τη δουλειά μας και αλλάζει και η συμπεριφορά που μας βλέπει ο κόσμος. Έχουμε υποβαθμίσει το επάγγελμα με αυτό τον τρόπο, τουλάχιστον έτσι πιστεύουμε εμείς εδώ. Και γι' αυτό έχουμε καλέσει εδώ να συζητήσουμε, να δούμε ποιο είναι το σκεπτικό σας που βγάζετε αυτά τα φυλλάδια και πού πιστεύετε ότι θα βοηθήσουν τον κλάδο και τη δουλειά σας περισσότερο», σελ. 4.

¹⁰³ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 7.

¹⁰⁴ Κατά την εν λόγω συνεδρίαση, Μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής [...] επέκρινε την περίπτωση ενός συντηρητή ανελκυστήρων που προσέφερε τιμή χαμηλότερη της ήδη προσφερθείσας, βλ. σελ. 17-18: «το ασανσέρ αυτό ήταν με 55 ευρώ μηνιαία συντήρηση, το πήρε για 8 συντηρήσεις το χρόνο με 40 ευρώ. Στην παρατήρησή μου, γιατί συνάδελφε από 55 [ευρώ] που σου το είχε έτοιμο, εφόσον ήθελες να πάρεις συντήρηση δεν το πήρες 50-52 [ευρώ], 48 [ευρώ] και το πήρες 40 [ευρώ] και επί 8 μήνες;».

¹⁰⁵ Του [...] Ο καταγγελλών δεν κατονομάζεται.

¹⁰⁶ Πρόκειται για το μέλος [...]

¹⁰⁷ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, «Το πιο φθηνό είναι 60 ευρώ. Πώς πας λοιπόν στην επισκευή που έκανε ο συνάδελφος ο άλλος που έκανε κι αυτός επισκευή ή που δεν έκανε και ήθελε να την κάνει να βγάλει πέντε φράγκα και λες 33 [ευρώ];», σελ. 34, «Αυτό αν κρατήσεις από 'δω απόψε, ότι είμαστε συνάδελφοι, πρέπει να περιφρουρήσουμε, γιατί το 33 [ευρώ] αν σε βρω κάπου θα στο πάρω 23 [ευρώ] και θα ξαναπάς να το πάρεις 13 [ευρώ]. (...) Οι τιμές είναι καθορισμένες εδώ πέρα», σελ. 35, και «Δεν είσαι ευχαριστημένος με τον [...]; Πόσο παίρνεις από τον [...] και δεν είσαι ευχαριστημένος; 50 [ευρώ]. Εγώ που θα σου κάνω και καλή δουλειά θέλω 60 [ευρώ]. Όχι 33 [ευρώ]», σελ. 36.

¹⁰⁸ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, «Εμείς εδώ ήρθαμε και σε φέραμε να δεις ότι δεν αξίζει ο κόπος να παλεύεις μόνος σου με αυτά τα χαρτιά [=διαφημιστικά φυλλάδια], γιατί μπορεί να πάθεις και ζημιά από μας. Από όλους, έτσι; Μπορεί να πάθεις και ζημιά. Είναι κρίμα λοιπόν να υποστείς εσύ μία αντιδικία, μία αντιδικία από μας ή από το Σύνδεσμο ή από κάποιους που αγανακτήσανε, γιατί αυτές τις κουβέντες που άκουσες από τους συναδέλφους και γι' αυτό ήθελα να σε βγάλω από τη δύσκολη θέση. Αυτές κυκλοφορούν εδώ μέσα. Παντού στην αγορά. Το κωλόπαιδο κάνει αυτό, μου κάνει εκείνο, μου πήρε τη δουλειά, έτσι;», σελ. 24.

¹⁰⁹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 36, και «Γιατί εμένα μου παίρνεις 60 [ευρώ] και μου έρχεται ένα χαρτί που ζητάς στην αγορά 33 [ευρώ]. Άρα, με κλέβεις; Με κλέβεις. Πάρε κλωτσιά και φύγε από 'δω. Αυτό θα πει ο πελάτης σου, σε πρώτη εικόνα», σελ. 37.

βράδυ»¹¹⁰, με συνέπεια να μην μπορεί να πληρώσει «ούτε τα τσιγάρα του»¹¹¹. Ο καταγγελλόμενος, που στην αρχή της συζήτησης είχε υποστηρίξει την πρακτική του, μετά από όσα διαμείφθηκαν υποχώρησε.

63. Κατά την ίδια συνεδρίαση της 13.03.2012 εξετάστηκε και καταγγελία που στρεφόταν κατά συντηρητή ανελκυστήρων¹¹² που διένειμε **διαφημιστικά φυλλάδια με προσφορά συντήρησης στα 35 ευρώ (με ΦΠΑ 40 ευρώ)**. Γίνεται αναφορά τόσο στη διανομή των διαφημιστικών φυλλαδίων, όσο και στην προσφορά στο παραπάνω ποσό¹¹³. Ειδικά για το θέμα της διαφήμισης είτε μέσω διανομής φυλλαδίων, είτε με οποιοδήποτε άλλο μέσο (π.χ. τηλεόραση), του επισημάνθηκε ότι σε καμία διαφήμιση δεν πρέπει να αναφέρεται η προσφερόμενη τιμή της συντήρησης ανελκυστήρα, ενώ επανελήφθη ότι γενικότερα η διαφήμιση δεν συνάδει με τον κλάδο συντήρησης ανελκυστήρων¹¹⁴. Στο τέλος της Συνεδρίασης, και αφού είχαν απευθυνθεί αόριστοι υπαινιγμοί¹¹⁵, ο καταγγελλόμενος δήλωσε ότι, αν προβεί σε διαφήμιση στην τηλεόραση, δεν θα αναφέρει τιμή της προσφερόμενης υπηρεσίας συντήρησης ανελκυστήρα¹¹⁶, σε αντίθεση με την αρχική τοποθέτησή του που εξέφρασε την αντίθετη βούλησή του: «*τιμή θέλω να γράφω*»¹¹⁷.
64. Το ζήτημα της προσφοράς σε τιμή χαμηλότερη από την ήδη προσφερθείσα επανέρχεται και κατά τη **Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2012**, οπότε και συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου¹¹⁸ κατά [...] συναδέλφου του¹¹⁹ [...] ανέλαβε, κατόπιν προσφοράς [...], **τη συντήρηση ενός ανελκυστήρα στην τιμή των 55 ευρώ, που ήταν μικρότερη** από αυτή των 70 ευρώ που μέχρι τότε χρέωνε ο καταγγέλλων. Στη συζήτηση που έλαβε χώρα, επισημάνθηκε [...] ότι προτού υποβάλει την προσφορά [...] έπρεπε να έχει επικοινωνήσει με τον προηγούμενο συντηρητή για να πληροφορηθεί τη δική του τιμή ώστε να μην την υπερβεί, ρητά δε [...] υποδείχθηκε από Μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής¹²⁰: «*ένα λάθος πάλι το θέμα το οικονομικό, έπρεπε να το πάρετε έστω και ένα ευρώ παραπάνω ή την ίδια τιμή*»^{121,122}.

¹¹⁰ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 28.

¹¹¹ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 22.

¹¹² Του [...]. Ο καταγγέλλων δεν κατονομάζεται.

¹¹³ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 43· κατά τη Συνεδρίαση υποδείχθηκε στον καταγγελλόμενο ονομαστικά συνάδελφός του και μέλος του ΣΕΣΑ που ουδέποτε θα ενεργούσε όπως αυτός διότι «έκανε μία θητεία, δύο θητείες στο Διοικητικό Συμβούλιο, παρακολουθεί τις Γενικές Συνελεύσεις και γι' αυτό ποτέ δεν πρόκειται να βγάλει τέτοιο χαρτί που να λέει προσφέρω συντήρηση με 30 ευρώ», σελ. 50.

¹¹⁴ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, «*Έχει ανάγκη ο κλάδος να διαφημιστεί; Δεν θέλω να μου απαντήσεις. Έχει ανάγκη ο κλάδος να διαφημιστεί; Αν είμαστε οι πόρνες της Συγγρού έχουμε μεγάλη ανάγκη. Τεράστια ανάγκη*», σελ. 60, «*Ο κλάδος λοιπόν δεν έχει καμία ανάγκη διαφήμισης. Αν θέλει να διαφημιστεί διαφημίζεται από τη δουλειά του που παράγει*», σελ. 62, «*εάν διαφημιζόμαστε σημαίνει ότι δεν έχουμε υπόληψη*», σελ. 63, «*φυλλάδιο; Στα σκουπίδια. Τηλεόραση; Στα σκουπίδια. Θα ψάξεις φίλε καταναλωτή να με βρεις, από τον φίλο σου, από τον αδελφό σου, από τον κουμπάρο σου, από τη γειτονιά σου*», σελ. 65, και «*Άρα δεν αναζητάμε μέσω της διαφήμισης. Ένας που σέβεται το χώρο του, το επάγγελμά του, τους συναδέλφους του και λέει εγώ είμαι επιστήμονας στη δουλειά μου, δεν ανατρέχει σε διαφήμιση. Ψάχνει ο καταναλωτής να σε βρει. (...) Αλλά η υπόληψη του επαγγέλματος πού αναδεικνύεται; Στο καλοφυλλάδιο;*», σελ. 67.

¹¹⁵ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, «*Δεν ξέρεις τι σε περιμένει. (...) Θα το πούμε στην πορεία*», σελ. 52.

¹¹⁶ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 83.

¹¹⁷ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 51.

¹¹⁸ Πρόκειται για το μέλος [...].

¹¹⁹ Της [...].

¹²⁰ [...].

¹²¹ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 11-12-2012, σελ. 37.

65. Στη συνέχεια της Συνεδρίασης τέθηκε το θέμα δύο καταγγελιών μελών του Συνδέσμου¹²³ κατά ενός συναδέλφου τους¹²⁴ που προσέφερε τιμές συντήρησης ανελκυστήρων μικρότερες από αυτές που οι καταγγέλλοντες χρέωναν μέχρι τότε, με αποτέλεσμα αυτός να αναλάβει τις εν λόγω συντηρήσεις. Επειδή ο καταγγελλόμενος δεν εμφανίστηκε αυτοπροσώπως το θέμα παρέμεινε ανοιχτό έως ότου επανακληθεί εγγράφως ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής, η οποία τελικά τον παρέπεμψε προς διαγραφή ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ, όπου και εμφανίστηκε αυτοπροσώπως¹²⁵.
66. Κατά τη Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2013, συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου¹²⁶ κατά συναδέλφου του¹²⁷ μη μέλους του Συνδέσμου¹²⁸ που διένειμε διαφημιστικά φυλλάδια με προσφορά συντήρησης στα 35 ευρώ. Ο καταγγελλόμενος δήλωσε εξαρχής ότι επρόκειτο για μία «κακή κίνηση απόγνωσης», μία «κίνηση απελπισίας» εκ μέρους του που είχε ως μόνο αποτέλεσμα να δεχθεί τηλεφωνικές οχλήσεις από συναδέλφους του, λόγος για τον οποίο αποφάσισε να διακόψει τη διαφημιστική του αυτή πρακτική¹²⁹. Για τη μεταστροφή της στάσης του επιδοκιμάστηκε κατά τη συζήτηση που ακολούθησε και, αφού επικρίθηκε για το ύψος της τιμής που είχε στην προσφορά του επί των διαφημιστικών φυλλαδίων (35 ευρώ)¹³⁰, προσκλήθηκε όπως εγγραφεί μέλος του ΣΕΣΑ¹³¹ και όπως προσκομίσει τα εναπομείναντα (800) μη διανεμημένα διαφημιστικά φυλλάδια στα γραφεία του Συνδέσμου για να καταστραφούν εκεί ώστε «αυτό να γίνει μάθημα σε όλους»^{132,133}.
67. Στην ίδια συνεδρίαση συζητήθηκαν δύο καταγγελίες μέλους του Συνδέσμου¹³⁴ κατά συναδέλφου του¹³⁵ που προσέφερε τιμές συντήρησης σε δύο ανελκυστήρες στην τιμή των 25 ευρώ έκαστη,

¹²² Στο τέλος της συζήτησης επί της καταγγελίας αυτής το θέμα δεν έκλεισε καθώς ο [...] δήλωσε «Να είστε σίγουρη ότι θα το ψάξουμε εμείς από εδώ». Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 11-12-2012, σελ. 48, όπου αναγράφεται και η ένδειξη «Διάλογοι μη αποδιδόμενοι».

¹²³ Πρόκειται για τα μέλη [...]. Σημειώνεται ότι όπου δεν αναγράφεται το μικρό όνομα είναι επειδή δεν αναφέρεται στο σχετικό έγγραφο.

¹²⁴ Του [...].

¹²⁵ Βλ. παρακάτω Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΕΣΑ κατόπιν σχετικής διεξοδικής συζήτησης παρουσία και του ενδιαφερόμενου συντηρητή ομόφωνα αποφάσισε να δοθεί εύλογος χρόνος στον συντηρητή για να «συνετισθεί και θα μπει στο σωστό δρόμο».

¹²⁶ Δεν κατονομάζεται.

¹²⁷ Του [...] (ο οποίος σε κάποια σημεία αναγράφεται ως [...]).

¹²⁸ Η Πειθαρχική Επιτροπή του ΣΕΣΑ έχει συζητήσει και καταγγελίες κατά συντηρητών ανελκυστήρων που δεν είναι μέλη του, τα οποία, αν και δεν είναι υποχρεωμένα, ορισμένες φορές εμφανίζονται ενώπιόν της, όπως συνέβη στην περίπτωση αυτή.

¹²⁹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, «Το τηλέφωνό μου χτύπησε τρεις φορές γι' αυτό το λόγο. Δεν ήτανε πελάτης. Ήτανε συνάδελφοί μου, οι οποίοι με εκπλήζανε [επιπλήζανε] και γι' αυτό το λόγο κι εγώ σταμάτησα να το κάνω πλέον», σελ. 40.

¹³⁰ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, «η τιμή που διαφημίζεις την παροχή υπηρεσίας σου είναι ανακόλουθη και εξευτελιστική σε σχέση με το επάγγελμα που κάνεις», σελ. 42, και «Αυτό που πρέπει να καταλάβεις συνάδελφε είναι ότι όσοι δοκίμασαν να τυπώσουν τέτοια [διαφημιστικά φυλλάδια], το μόνο που κάνανε με αυτό το χαρτάκι, δίνανε ένα όπλο στο διαχειριστή [πολυκατοικίας] να έρθει στο συνάδελφο που έχει τη συντήρηση και να του πει, κοίτα, [βρίσκω] 35 [ευρώ], πρέπει να κατέβεις. Το μόνο που καταφέρανε αυτά τα χαρτιά όσοι τα ρίζανε. Κανένας δεν πήρε συντήρηση. Απλά, έβαλε ένα όπλο στο χέρι του διαχειριστή, ώστε να χαμηλώσει ο συνάδελφος την τιμή του», σελ. 43.

¹³¹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, «Να καλωσορίσουμε το συνάδελφο, να φέρει τα χαρτιά του, να γίνει νέο Μέλος», σελ. 46.

¹³² Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, σελ. 42.

¹³³ Στην περίπτωση αυτή αναφέρθηκε στη ΓΣ της 25-02-2013 ο [...]

¹³⁴ Πρόκειται για το μέλος [...].

με αποτέλεσμα να αναλάβει τις εν λόγω συντηρήσεις. Το ποσό αυτό χαρακτηρίστηκε κατά την έναρξη της συζήτησης από τον [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής¹³⁶ ως «εξευτελιστικό»¹³⁷. Ο καταγγέλλων¹³⁸ δεν εμφανίστηκε ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής, αντίθετα με τον καταγγελλόμενο, ο οποίος κατηγορηματικά αρνήθηκε ότι χρεώνει στην παραπάνω τιμή (25 ευρώ) και διαβεβαίωσε ότι τιμολογεί στο διπλάσιο ποσό (50 ευρώ) την κάθε συντήρηση ανελκυστήρα. Ο [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής¹³⁹ παρατήρησε ότι, λόγω και της απουσίας του καταγγέλλοντος, δεν μπορούν να επαληθευθούν τα καταγγελλθέντα¹⁴⁰. Ζητήθηκε από τον καταγγελλόμενο όπως προσκομίσει σχετικές αποδείξεις παροχής υπηρεσιών συντήρησης¹⁴¹, για να εξετασθεί η καταγγελία και να λήξει το θέμα.

68. Στην ίδια Συνεδρίαση συζητήθηκε και μία καταγγελία μέλους του Συνδέσμου¹⁴² κατά συναδέλφου του¹⁴³ για **καταχώρηση διαφήμισης** την οποία, από την έναρξη της συζήτησης, ο καταγγελλόμενος δεσμεύθηκε ότι θα αποσύρει¹⁴⁴, οπότε κρίθηκε από την Πειθαρχική Επιτροπή ότι δεν χρειάζεται να δοθεί κάποια συνέχεια.
69. Αντίστοιχα, κατά τη **Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 13^{ης} Μαΐου 2013**, συζητήθηκαν δύο καταγγελίες μελών του Συνδέσμου¹⁴⁵ κατά συναδέλφου τους¹⁴⁶ για προσφορές συντήρησης δύο ανελκυστήρων στην **τιμή των 50 ευρώ έκαστη**, που ήταν **μικρότερη** από αυτή των 70 ευρώ έκαστη που χρέωναν αυτοί μέχρι τότε, με αποτέλεσμα να χάσουν τις εν λόγω συντηρήσεις. Στη συζήτηση που έλαβε χώρα, στον καταγγελλόμενο επισημάνθηκε ότι, προτού υποβάλει τις προσφορές του, έπρεπε να είχε επικοινωνήσει με τους προηγούμενους συντηρητές για να πληροφορηθεί τη δική τους τιμή, ώστε να μην αποστεί από αυτή αλλά αντίθετα να την υπερβεί¹⁴⁷, ενώ υπογραμμίστηκε ότι σε περίπτωση που δεν συνετιστεί θα διαγραφεί από τον Σύνδεσμο και θα συνασπισθούν όλοι οι συντηρητές εναντίον του¹⁴⁸. Στο τέλος της συζήτησης επι

¹³⁵ Του [...]

¹³⁶ Τον [...]

¹³⁷ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, σελ. 47.

¹³⁸ Για τον οποίο αναφέρθηκε (Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, σελ. 50) ότι εκκρεμεί εις βάρος του καταγγελία για «διαφημιστικό, διακίνηση διαφημιστικού φυλλαδίου με 20 % έκπτωση σε όλες τις υπηρεσίες», καταγγελία που δεν εξετάστηκε κατά τη Συνεδρίαση αυτή.

¹³⁹ [...]

¹⁴⁰ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, σελ. 64.

¹⁴¹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, σελ. 65 και 67.

¹⁴² Πρόκειται για το μέλος [...]

¹⁴³ Του [...]

¹⁴⁴ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, σελ. 69, δέσμευση που επιβεβαιώθηκε και στη συνέχεια, σελ. 73 και 76.

¹⁴⁵ Πρόκειται για τα μέλη [...].

¹⁴⁶ Του [...].

¹⁴⁷ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, «το τηλέφωνο στον οποιοδήποτε συνάδελφο, όχι 1 ευρώ κάτω, αλλά 1 ευρώ πάνω από την τιμή εκείνη, για να αποδείξεις ότι είσαι επαγγελματίας. Διαφορετικά τι κάνεις; Ενισχύεις την επαγγελματική σου υπόσταση, ή είσαι ζητιάνος και του λες: φερ' το με 50 [ευρώ], φερ' το με 40 [ευρώ], φερ' το με 30 [ευρώ];», σελ. 39-40, ενώ υποδείχθηκε και ο τρόπος που πρέπει να απευθύνονται οι συντηρητές στους διαχειριστές πολυκατοικίας: «Κύριε διαχειριστά, (...) 70 [ευρώ] σας παίρνει; Πολύ καλά σας κάνει. 71 [ευρώ] πρέπει να μου δώσετε, για να έρθω να σας παρέχω σωστή παροχή υπηρεσίας», σελ. 42.

¹⁴⁸ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, «γιατί αν σε διαγράψουμε τελείωσε, θα πούμε όλοι: βαράτε. [...] εκεί πέρα, όπου βρείτε [...] βαράτε. Έτσι; Από τη στιγμή που δεν είσαι μέλος του Συνδέσμου. Τότε θα λειτουργήσουμε με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς», σελ. 53.

των δύο καταγγελιών ζητήθηκε από τον καταγγελλόμενο η προσκόμιση σχετικών αποδείξεων παροχής υπηρεσιών συντήρησης και για τους δύο ανελκυστήρες¹⁴⁹.

70. Στη συνέχεια της Συνεδρίασης συζητήθηκαν τέσσερις καταγγελίες μελών του Συνδέσμου¹⁵⁰ κατά συναδέλφου τους¹⁵¹ που διένειμε **διαφημιστικά φυλλάδια** με προσφορές «10 % έκπτωση επί του μηνιαίου κόστους συντήρησης του ανελκυστήρα» και «15 % έκπτωση στα ανταλλακτικά και τις εργασίες που πιθανόν να χρειαστούν για την πιστοποίηση των ανελκυστήρων»¹⁵². Παρότι οι προσφορές αυτές είχαν αποσυρθεί και η διανομή των διαφημιστικών φυλλαδίων είχε διακοπεί όταν έλαβε χώρα η Συνεδρίαση, επειδή δεν παρέστη αυτοπροσώπως ο καταγγελλόμενος αλλά διά εκπροσώπου του, υπαλλήλου της εταιρίας του, το θέμα παρέμεινε ανοιχτό μέχρις ότου αυτός επανακληθεί εγγράφως, σε περίπτωση δε μη αυτοπρόσωπης εμφάνισής του ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής, τότε, όπως ανέφερε Μέλος της, ενδεχομένως να διαγραφεί από τον ΣΕΣΑ¹⁵³.
71. Το ζήτημα της προσφοράς σε **τιμή χαμηλότερη** από την ήδη προσφερθείσα συζητήθηκε στην ίδια Συνεδρίαση στα πλαίσια εξέτασης καταγγελίας μέλους του Συνδέσμου¹⁵⁴ κατά συναδέλφου του¹⁵⁵ ο οποίος ανέλαβε, κατόπιν προσφοράς του, τη συντήρηση ενός ανελκυστήρα στην τιμή των 30 ευρώ, που ήταν μικρότερη από αυτή των 50 ευρώ που μέχρι τότε χρέωνε ο καταγγέλλων. Παράλληλα, εξετάστηκε και δεύτερη καταγγελία κατά του ίδιου προσώπου που κατηγορήθηκε ότι στην ιστοσελίδα της εταιρίας του έχει αναρτήσει προσφορά συντήρησης ανελκυστήρα «*από 35 ευρώ με ΦΠΑ*»¹⁵⁶. Ο καταγγελλόμενος, που ήταν διαλλακτικός από την έναρξη της συζήτησης και υποστήριξε ότι ανέλαβε την εργασία της συντήρησης στο ποσό των 45 ευρώ (αντί των 30 ευρώ), κλήθηκε από την Πειθαρχική Επιτροπή και αποδέχθηκε όπως προσκομίσει τη σχετική απόδειξη θεωρημένη¹⁵⁷ και όπως αποσύρει από την ιστοσελίδα της εταιρίας του την εν λόγω ανάρτηση^{158,159}.
72. Αντίστοιχες συζητήσεις λαμβάνουν χώρα και στα πλαίσια της **Συνεδρίασης της Πειθαρχικής Επιτροπής της 18^{ης} Ιουνίου 2013**, κατά την οποία συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου¹⁶⁰ κατά συναδέλφου του¹⁶¹ επειδή προσέφερε **μικρότερη τιμή συντήρησης ανελκυστήρα** (45 ευρώ) από αυτή που ο καταγγέλλων χρέωνε μέχρι τότε (55 ευρώ, που την είχε

¹⁴⁹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 64 και 81-82.

¹⁵⁰ Πρόκειται για τα μέλη [...], και ένα ακόμη πρόσωπο που δεν κατονομάζεται.

¹⁵¹ Του [...].

¹⁵² Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 85.

¹⁵³ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 97.

¹⁵⁴ Πρόκειται για το μέλος [...].

¹⁵⁵ [...] (όπου δεν αναγράφεται το μικρό όνομά είναι επειδή δεν αναφέρεται στο σχετικό έγγραφο).

¹⁵⁶ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 107.

¹⁵⁷ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 103, 121 και 128.

¹⁵⁸ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, «*Πρώτη κίνηση για να τα βρούμε είναι να βγάλει το site με 35 ευρώ. Γιατί μου είχαν κάνει εμένα μειώσεις και μου λένε "Υπάρχει site με 35 ευρώ"*», σελ. 127.

¹⁵⁹ Ο καταγγελλόμενος ενημέρωσε επίσης ότι θα αποζημιώσει τον καταγγέλλοντα στο βαθμό που ανέλαβε την συντήρηση, ενώ ο τελευταίος είχε ακόμη εν ισχύ σύμβαση με τη διαχείριση της πολυκατοικίας, ώστε να αποφύγει ενδεχόμενη δικαστική διαμάχη (Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 103, 121 και 125).

¹⁶⁰ Πρόκειται για το μέλος [...].

¹⁶¹ Του [...].

ήδη μειώσει από τα 70 ευρώ), με αποτέλεσμα να αναλάβει την εν λόγω συντήρηση¹⁶². Σημειώνεται πάντως ότι στη συζήτηση συμμετείχε και η διαχειρίστρια της πολυκατοικίας και τέθηκαν διάφορα θέματα σχετικά με την ποιότητα της συντήρησης και τη συμπεριφορά του καταγγέλλοντα, κρίθηκε τελικώς από την Πειθαρχική Επιτροπή ότι η προσφερόμενη τιμή δεν ήταν ο μοναδικός λόγος που άλλαξε τον συντηρητή της η διαχείριση.

73. Στη συνέχεια της Συνεδρίασης και στα πλαίσια συζήτησης καταγγελίας μη σχετικής με το εν λόγω ζήτημα¹⁶³, Μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής¹⁶⁴ διατύπωσε την **προτροπή να μην υποβάλλονται στους διαχειριστές πολυκατοικιών προσφορές σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες**¹⁶⁵.
74. Παρόμοιες συνεδριάσεις λαμβάνουν χώρα και εντός του έτους 2014, όπως προκύπτει από τη **Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 25^{ης} Φεβρουαρίου 2014**, κατά την οποία συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου¹⁶⁶ κατά συναδέλφου του¹⁶⁷ μη μέλους του Συνδέσμου¹⁶⁸ για προσφορά συντήρησης ανελκυστήρα πολυκατοικίας σε τιμή μικρότερη (45 ευρώ) από αυτή (60 ευρώ) που χρέωνε μέχρι τότε ο καταγγέλλων¹⁶⁹, ο οποίος στην έναρξη της συζήτησης ανέφερε και άλλη περίπτωση ανελκυστήρα πολυκατοικίας όπου ο καταγγελλόμενος πρότεινε χαμηλότερη τιμή συντήρησης από τη δική του, αλλά επειδή ενημερώθηκε σχετικά από τον διαχειριστή που ήταν γνωστός του, μείωσε την τιμή χρέωσης συντήρησης για να μην τη χάσει¹⁷⁰. Στη συνέχεια της συζήτησης, Μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής¹⁷¹ υπέδειξε στον καταγγελλόμενο ότι χάριν του «σωστού ανταγωνισμού» και της «συναδελφικής αλληλεγγύης» πρέπει, όταν υποβάλει μία προσφορά για την ανάληψη συντήρησης ενός ανελκυστήρα, να προτείνει, «στη χειρότερη περίπτωση», την ίδια τιμή με την υφιστάμενη του συναδέλφου του¹⁷², ενώ, εν συνεχεία, επισημάνθηκε στον καταγγελλόμενο ότι οι προσφορές του θα πρέπει να είναι υψηλότερες από αυτές που χρεώνουν μέχρι τότε οι συνάδελφοί του¹⁷³, καθώς οι πρακτικές του υποβολής χαμηλότερων προσφορών θα οδηγήσουν σε γενικότερη μείωση των τιμών συντήρησης

¹⁶² Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 18-06-2013, «Πόσο την είχε ο συνάδελφος την συντήρηση; (...) 55 ευρώ (...) Άρα συνάδελφε, εξυπηρετήσαμε τη διαχείριση, έκανε τη δουλειά της η πελάτης [=η διαχειρίστρια της πολυκατοικίας] με εσένα, που πήγες 50 ευρώ οκτώ στάσεις. Εσύ με τα 50 ευρώ είσαι ικανοποιημένος για οκτώ στάσεις; Το κοστολόγιο ξέρουμε ποιά είναι, συνάδελφοι. Εντάξει, άμα το πάμε έτσι, είναι και ελεύθερη αγορά στο κάτω - κάτω και κάνει ο καθένας ότι θέλει», σελ. 37-38.

¹⁶³ Σημειώνεται ότι η καταγγελία υπεβλήθη από μέλος του ΣΕΣΑ ([...]) κατά μη μέλους ([...]).

¹⁶⁴ [...].

¹⁶⁵ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 18-06-2013, «Όταν θα με πάρουν [τηλέφωνο] στο δικό σας, εγώ θα σε καλέσω. Πόσο θέλεις, 50 [ευρώ]; Εγώ θέλω 52 [ευρώ]. (...) Μπορούμε να το κάνουμε αυτό; Μπορούμε να δούμε το διαχειριστή επιθετικά; Δεν υπάρχει θέμα μείωσης της τιμής», σελ. 59.

¹⁶⁶ Πρόκειται για το μέλος [...].

¹⁶⁷ Του [...].

¹⁶⁸ Στην εταιρία του καταγγελλόμενου συμμετείχε πρόσωπο που ήταν μέλος του ΣΕΣΑ (Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 15).

¹⁶⁹ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 4-7.

¹⁷⁰ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 5.

¹⁷¹ [...].

¹⁷² Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 13· το ίδιο μέλος της Πειθαρχικής Επιτροπής απευθύνθηκε στον καταγγελλόμενο με το ρητορικό ερώτημα: «Αν πάω τώρα εγώ στο δικό σου ασανσέρ, που παίρνεις 45 [ευρώ], και πω 30 [ευρώ] εγώ, πώς το βλέπεις δηλαδή; Πώς το αντιμετωπίζεις; Πώς βλέπεις την ανταγωνιστικότητα μεταξύ μας;», σελ. 14.

¹⁷³ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 17-18.

ανεγκυστήρων και τους συναδέλφους του «στην παρανομία»¹⁷⁴. Ειδικά η συμπεριφορά του αυτή, συνιστάμενη σε υποβολή προσφορών σε τιμές χαμηλότερες των υφισταμένων, χαρακτηρίστηκε κατά τη Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής ως «αθέμιτη», «ανήθικη» και «εκτός του υγιούς και του νομίμου ανταγωνισμού»¹⁷⁵, μάλιστα υπογραμμίσθηκε «ευθέως» στον καταγγελλόμενο ότι θα βρεθεί αντιμέτωπος «με ολόκληρο τον κλάδο»¹⁷⁶. Επισημαίνεται χαρακτηριστικά, κατά τη διάρκεια της εν λόγω συνεδρίασης ειπώθηκε ότι: «[...] είναι δεδομένο το πού θα καταλήξεις. Θα έχεις απέναντί σου έναν κλάδο ολόκληρο. Διότι δεν μπορείς εσύ να γίνεις αιτία να συμπίεσουμε εμείς τις τιμές μας, που τις έχουμε και 70 και 80 ευρώ» και «[ή] θα αναπροσαρμοστείτε στην πραγματικότητα, ή θα κλείσετε την επιχείρησή. Δεν υπάρχει άλλος δρόμος, συνάδελφοι. Θα έχετε απέναντι έναν κλάδο ολόκληρο. [...] Θα υποστεί ο καθένας τις ευθύνες που έχει αναλάβει, συνάδελφοι». Εν συνεχεία, επισημάνθηκε στον καταγγελλόμενο ότι υπήρξε παλαιότερα παρόμοια με τη δική του περίπτωση συναδέλφου του οποίου ο ΣΕΣΑ ανήρτησε τη μερίδα «και δεν έμεινε ανεγκυστήρας για ανεγκυστήρα στην ευθύνη του»¹⁷⁷. Στο τέλος της συζήτησης το θέμα δεν έκλεισε και υποδείχθηκε στον καταγγελλόμενο «να προσέχει τις τιμές του» και του ζητήθηκε να προσκομίσει όλα τα σχετικά έγγραφα των συντηρήσεών του (αποδείξεις, υπεύθυνες δηλώσεις, παραστατικά αγοράς μηχανής, μεταφοράς, κλπ)¹⁷⁸.

75. Ομοίως, κατά τη Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 22ας Μαΐου 2014, συζητήθηκε η καταγγελία μέλους του Συνδέσμου¹⁷⁹ κατά συναδέλφου του¹⁸⁰ ο οποίος ανέλαβε, κατόπιν προσφοράς του, τη συντήρηση ενός ανεγκυστήρα στην τιμή των 35 ευρώ¹⁸¹, που ήταν χαμηλότερη από αυτή των 67,90 ευρώ που μέχρι τότε χρέωνε ο καταγγέλλων. Στη συζήτηση που έλαβε χώρα, στον καταγγελλόμενο επισημάνθηκε: «[...] Λοιπόν, θέλεις να πάρεις τη συντήρηση; Θέλεις να την πάρεις με 25 ευρώ; Με 12 ευρώ; Πάρ, την, είναι δικαίωμά σου. Αν και υπάρχει κώδικας που βγάζει το κόστος, δεν μπορείς να πας κάτω από συγκεκριμένο κόστος, απαγορεύεται. Γιατί σημαίνει ότι ξεπλένεις μαύρο χρήμα, κάτι άλλο κάνεις και μπορείς και δουλεύεις φθηνά[...] Δεν μπορείς εσύ να πας αύριο το πρωί και ν' αναλάβεις 1.000 συντηρήσεις, να μην τους πάρεις στη μερίδα σου, κι εγώ που είμαι υποχρεωμένος να τηρώ το νόμο, που έχω 250 συντηρήσεις, είμαι αναγκασμένος να έχω μία τιμή. Αν μπορούσα κι εγώ να συντηρήσω 1.000, σαφώς και θα

¹⁷⁴ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 31.

¹⁷⁵ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 24, 28 και 34.

¹⁷⁶ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014 σελ. 25, «Όχι, κλείσε, συνάδελφε, και αποχώρησε απ' το επάγγελμα. Δεν θέλουμε τέτοιες τιμές εμείς, γιατί δεν μπορούμε να βγούμε. Μας οδηγείς, εσύ και κάποιοι άλλοι συνάδελφοι, στο να γίνουμε κλέφτες», σελ. 26, ενώ το ίδιο πρόσωπο προσθέτει παρακάτω, «ποτέ δεν έβγαλε ο Σύνδεσμος και ποτέ δεν επιβάλλει τιμές ο Σύνδεσμος. Ποτέ. Απαγορεύεται. Είπες την κουβέντα αυτή προηγουμένως: "Τι να πω στον διαχειριστή; Ότι έβγαλε ο Σύνδεσμος τιμές;" Ποτέ», σελ. 33.

¹⁷⁷ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 27.

¹⁷⁸ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, «[...] Τα προβλήματα που προκύπτουν με τις τιμές των 60 και των 35 € προκύπτουν γιατί οι συνάδελφοι δεν δουλεύουν νομότυπα, δουλεύουν όπως θέλουν. Και σε μένα προσωπικά έχει συμβεί χιλιάδες φορές, έχω χάσει δεκάδες ανεγκυστήρες, και αναζητώντας τους στα μητρώα δεν τους βρίσκω πουθενά, γιατί τα γραφεία είναι πειρατικά. Αναλαμβάνουν τη συντήρηση, δεν την περνάνε στο μητρώο τους και μπορεί να συντηρούν 1.000 ανεγκυστήρες με ένα συνεργείο και να δουλεύουν με 30 € και να κερδίζουν. Εγώ όμως, και τα περισσότερα νόμιμα γραφεία, δεν μπορούν να το κάνουν.[...]», σελ. 32 και σελ. 35 (η υπόδειξη γίνεται από τον [...]).

¹⁷⁹ Πρόκειται για το μέλος [...].

¹⁸⁰ Του [...].

¹⁸¹ Ο καταγγελλόμενος υποστήριξε ότι χρέωσε στην τιμή των 45 ευρώ, όμως το ύψος και της τιμής αυτής ήταν χαμηλότερο της προσφερθείσας χρέωσης συντήρησης από τον καταγγέλλοντα (Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 22-05-2014, σελ. 11, 26 και 42).

πήγαινα και στα 25 € και στα 30 €. Τι πρέπει να κάνουμε; Πρέπει να σε παραπέμψουμε για έλεγχο από τα όργανα; Θα πρέπει να σε παραπέμψουμε; Πες μου»¹⁸². Το θέμα έκλεισε κατόπιν συμβιβασμού μεταξύ καταγγέλλοντος και καταγγελλομένου. Ο εν λόγω συμβιβασμός περιελάμβανε την καταβολή χρηματικής αποζημίωσης στον καταγγέλλοντα από τον καταγγελλόμενο, σε ύψος που θα καθοριζόταν μεταξύ τους μετά τη συνεδρίαση¹⁸³.

76. Τα ανωτέρω καταδεικνύουν ότι την Πειθαρχική Επιτροπή του ΣΕΣΑ απασχολεί διαχρονικά κατά τη διάρκεια των ετών 2011-2014 το ζήτημα της προσφοράς συντήρησης ανελκυστήρα σε τιμή χαμηλότερη από την ήδη προσφερθείσα από τον υφιστάμενο συντηρητή και η διαφήμιση μέσω ιδίως διαφημιστικών φυλλαδίων και ότι τέτοιες συμπεριφορές κατακρίνονται από την Επιτροπή.

ΣΤ.1.2. Γενική Συνέλευση

77. Το ζήτημα των τιμών και της σταθερότητας του πελατολογίου απασχολεί και τη Γενική Συνέλευση του ΣΕΣΑ, που αποτελεί και το συλλογικό όργανο του Συνδέσμου και συνεπώς καταδεικνύει τη συλλογική του βούληση, όπως προκύπτει από τα Πρακτικά της που συνελέγησαν κατά τους επιτόπιους ελέγχους στα γραφεία του Συνδέσμου τόσο το 2009 όσο και το 2018.
78. Κατά την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 30^{ης} Ιουνίου 2008, ο [...] του ΣΕΣΑ¹⁸⁴ ανέφερε μεταξύ άλλων: «[α]πό την άλλη μεριά συνάδελφοι πρέπει να δούμε και τις μεταξύ μας σχέσεις. Δεν μπορεί να δίνει πχ ο [...] ένα άλφα ποσό και να πηγαίνει ο άλλος ο συνάδελφος στο ασανσέρ του [...] να δίνει το μισό ή και παρακάτω ή τουλάχιστον να μην υπάρχει ένα τηλεφώνημα μεταξύ μας. Ούτε συντηρητικά και κουτοπόνηρα να γδύσουμε την πολυκατοικία, αλλά εν πάση περιπτώσει να μην υποβιβάζουμε την ίδια τη δουλειά μας. Ο ένας να δίνει ένα άλφα ποσόν και ο άλλος να πηγαίνει με τα μισά. (...) Και πας στην πολυκατοικία και έχει 40 προσφορές, 50 προσφορές και έχει φτάσει στο σημείο να αποτελεί σημείο αναφοράς η τελευταία των τελευταίων»¹⁸⁵. Επίσης, ο [...] του ΣΕΣΑ¹⁸⁶ κάνει ρητή μνεία στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, καθώς ανέφερε μεταξύ άλλων: «[ε]μείς λοιπόν θέλουμε να βοηθήσουμε τα μέλη μας και να τους δείξουμε πώς μπορούν να φτιάξουν ένα τέτοιο τιμοκατάλογο και βέβαια να φτιαχτεί αυτός με βάση κάποιο πραγματικό κοστολόγιο. Δεν θα πηγαίνουμε αυτόν τον τιμοκατάλογο να τον δίνουμε στον διαχειριστή, γιατί κάτι τέτοιο θα μας οδηγήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. Είναι απλά συμβουλευτικός και έχουμε τους τρόπους, έχουμε και τους μηχανισμούς για να προστατεύσουμε και τον ίδιο τον Σύνδεσμο για να μην φάμε κανένα πρόστιμο. Θα γράφουμε μέσα με τεράστια γράμματα ότι αυτό είναι ή άκυρος [ή] δεν ισχύει»¹⁸⁷.

¹⁸² Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 22-05-2014, (η φράση αποδίδεται στον [...]), σελ. 14. Σημειώθηκε επίσης «όταν δίνεις μία τιμή, ναι, κανόνες λέει ελεύθερης αγοράς κλπ. Εγώ δεν τα πολυδέχομαι αυτά, γιατί εγώ πιστεύω ότι αυτό το “ελεύθερη αγορά” είναι και λίγο “ζούγκλα αγορά”. Και στη ζούγκλα ξέρουμε ποιος επιβιώνει, Έτσι;» ([...]), σελ. 25-26, ενώ ο [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής ([...]) ανέφερε ότι υπήρξε και άλλη ανάλογη περίπτωση που εξετάστηκε, «(...) και μάλιστα είχαμε και συγνώμη από τον νεαρό τον συνάδελφο που πήγε και πήρε με τον ίδιο τρόπο περίπου κάποιους ανελκυστήρες από τον παλιό τον συνάδελφο», σελ. 31.

¹⁸³ Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 22-05-2014, σελ. 31-34.

¹⁸⁴ [...]

¹⁸⁵ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 30-06-2008, σελ. 10-11.

¹⁸⁶ [...].

¹⁸⁷ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 30-06-2008, σελ. 29 (έμφαση της παρούσης). Σημειώνεται ότι είχε κατά το παρελθόν καταλογιστεί στον ΣΕΣΑ παράβαση του Ν. 703/1977 για έκδοση ενιαίου πίνακα αμοιβών συντήρησης ανελκυστήρων (ΕπΑντ 83/1989, *Ανελκυστήρες*).

79. Κατά την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 2^{ης} Οκτωβρίου 2012, ο [...] του ΣΕΣΑ¹⁸⁸, αναφερόμενος στη δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής, επεσήμανε μεταξύ άλλων ότι *«[ο]ι καταγγελίες και οι συστάσεις και από την Πειθαρχική Επιτροπή και κάποιοι από αυτούς τους συναδέλφους όχι μόνο παρουσιάστηκαν στο Πειθαρχικό Συμβούλιο [=Επιτροπή], αλλά μετά από γόνιμη και συναδελφική συζήτηση κατανόησαν την ζημιά που έκαναν στον σωστό συνάδελφο, αλλά και αναγνώρισαν [...] κάποιοι πέταξαν αυτά τα φυλλάδια σε κάδους σκουπιδιών»*¹⁸⁹. Στη συνέχεια μέλη του ΣΕΣΑ αναφέρθηκαν στο ζήτημα των προσφορών και των διαφορετικών τιμών συντήρησης ανεγκυστήρων¹⁹⁰.
80. Κατά την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 25^{ης} Φεβρουαρίου 2013, ο [...] του ΣΕΣΑ¹⁹¹ επικαλέστηκε τη δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής σε συγκεκριμένη υπόθεση: πρόκειται για τη Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2013¹⁹², για την οποία ανέφερε *«[ο] Σύνδεσμος πιστεύω ότι στο μέτρο των δυνατοτήτων του, κάνει μια προσπάθεια, έτσι ώστε να μπει ένα φρένο σε αυτόν τον κατήφορο. Πάνω σ' αυτή την κατεύθυνση δουλεύει και η Πειθαρχική Επιτροπή και έχει κάποια αποτελέσματα. Όσοι συνάδελφοι ήταν παρόντες και στην τελευταία συνεδρίαση εδώ πέρα, είδαν τέτοια δείγματα. Υπήρχε συνάδελφος νέος, ο οποίος ξεκίνησε από ένα γραφείο, τέλος πάντων, απολύθηκε εδώ και δύο χρόνια, ήταν σε προσωπικό αδιέξοδο, τύπωσε 3.000-5.000 φυλλάδια, μοίρασε κάποια φυλλάδια, τον καλέσαμε εδώ στο πειθαρχικό (...). Το αποτέλεσμα όλων αυτών των ενεργειών, όλων αυτών που μοιράζουν αυτά τα φυλλάδια με τα 30-35 ευρώ, είναι ότι δημιουργούν μια πίεση σε μας, ότι “κοίταξε να δεις, εδώ έχω μια προσφορά 30-35 ευρώ, κάνε μας και εσύ μια μείωση για να σε κρατήσουμε συνεργάτη”»*¹⁹³. Στη συνέχεια μέλη του ΣΕΣΑ αναφέρθηκαν στο ζήτημα των διαφημίσεων, των αναρτήσεων στο διαδίκτυο και στις τιμές συντήρησης¹⁹⁴. Χαρακτηριστική είναι αναφορά μέλους του Συνδέσμου, που σημειώνει: *«Μάλιστα έχω στα χέρια μου αρκετές από τις διαφημίσεις που βλέπετε στο internet, θα περάσουν στην Πειθαρχική Επιτροπή, έχει παρθεί ήδη απόφαση από το Διοικητικό, αυτοί όλοι να καλεστούν και να τους πούμε “ή το κατεβάζεις, συνάδελφε ή από μας τελειώνεις και θα έχεις να τα βάλεις με όλους μας”»*¹⁹⁵.
81. Αντίστοιχη με την ανωτέρω αναφερόμενη¹⁹⁶ άποψη υπέρ της δράσης της Πειθαρχικής Επιτροπής εκφράζεται και κατά την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 02^{ης} Ιουνίου 2014 από τον [...] του ΣΕΣΑ¹⁹⁷ που επιδοκίμασε τη δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής λέγοντας χαρακτηριστικά *«όλη*

¹⁸⁸ [...]

¹⁸⁹ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 02-10-2012, σελ. 11 (έμφαση της παρούσης).

¹⁹⁰ Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 02-10-2012, *«Αλλά πάνω από όλα το θέμα των μειώσεων της συντήρησης κακών συναδέλφων που μας πιέζουν μέσω προσφορών, που δίνονται στους πολίτες-καταναλωτές με μορφές φυλλαδίων, ηλεκτρονικής ενημέρωσης κλπ τα γνωρίζετε, τα βλέπετε καθημερινά»* ([...]), σελ. 34-35, και *«Γιατί κανένας μας δεν θέλει να χάσει τις συντηρήσεις του και όταν τον παίρνει ο άλλος και τον ζορίζει θα τις κατεβάσει από τα 50 [ευρώ] θα πάνε 45 [ευρώ] θα πάνε 40 [ευρώ] και σιγά-σιγά όλοι μας και όλοι σας θα τις κατεβάσουμε τις συντηρήσεις και θα πάμε στα 30 [ευρώ]»* ([...]), σελ. 63.

¹⁹¹ [...]

¹⁹² Που αφορούσε διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων, βλ. την αμέσως προηγούμενη Ενότητα.

¹⁹³ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 25-02-2013, σελ. 5 (έμφαση της παρούσης).

¹⁹⁴ Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 25-02-2013 ([...]), σελ. 32 και 39-41.

¹⁹⁵ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 25-02-2013 ([...]), σελ. 36.

¹⁹⁶ Στην από 25-02-2013 συνεδρίαση της ΓΣ.

¹⁹⁷ [...]

λοιπόν αυτή η Επιτροπή αυτή τη φορά κάνει πάρα πολύ καλή δουλειά (...)» και εξέφρασε τη φιλοδοξία του ο Κώδικας Δεοντολογίας να ενσωματωθεί στο Καταστατικό του ΣΕΣΑ¹⁹⁸.

82. Κατά την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 02^{ης} Νοεμβρίου 2015, ο [...] του ΣΕΣΑ¹⁹⁹ αναφέρθηκε επιδοκιμαστικά στην παρέμβαση της Πειθαρχικής Επιτροπής ειδικά στο θέμα της διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων από συντηρητές ανελκυστήρων που, εξαιτίας και σε συνέχεια της παρέμβασης αυτής, διέκοψαν την διανομή τους: «[σ] την Επιτροπή Δεοντολογίας [=Πειθαρχική Επιτροπή] φυσικά υπάρχουν και θέματα τα οποία αφορούν συγκρούσεις μεταξύ συναδέλφων. Κι εδώ υπάρχουν αποτελέσματα. Εγώ θεωρώ ότι αν δεν υπήρχε αυτή η αμυντική στάση, τέλος πάντων δεν λέω ότι έχουν ξεκαθαρίσει όλα τα προβλήματα και ότι δεν υπάρχουν προβλήματα, αλλά υπάρχουν πολλές υποθέσεις οι οποίες λύθηκαν. Και αφορούν και συγκρούσεις μεταξύ συναδέλφων αλλά και συναδέλφους οι οποίοι θεώρησαν ότι μοιράζοντας κάποια **διαφημιστικά φυλλάδια** θα έλυναν το πρόβλημά τους. Μετά από κουβέντα που έγινε εδώ πέρα και συζήτηση, πολλοί απ' αυτούς πέταξαν τα διαφημιστικά τους φυλλάδια στον κάδο των ακρήστων. Και να σας πω, συνάδελφοι, ότι δεν είχε και αποτέλεσμα, κατά δικιά τους δήλωση κιάλας, αυτή η τακτική των διαφημιστικών φυλλαδίων. Συνάδελφοι, για μας ο αθέμιτος ανταγωνισμός είναι ένα ιδιαίτερο κρίσιμο θέμα, στη βάση του ότι αυτοί οι "συνάδελφοι" σε εισαγωγικά που τον ασκούν λειτουργούν στην πράξη ως δούρειοι ίπποι για την άλωση του κλάδου από τα πολυεθνικά συμφέροντα»²⁰⁰. Στη συνέχεια μέλος του ΣΕΣΑ²⁰¹ πρότεινε σε περιπτώσεις συντηρητών που διανέμουν διαφημιστικά φυλλάδια με προσφορές, να συνασπισθούν τα λοιπά μέλη του ΣΕΣΑ εναντίον του²⁰².
83. Κατά την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 27^{ης} Ιουνίου 2016, ο [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ²⁰³ αναφέρθηκε στη δράση της ειδικά στα θέματα του ανταγωνισμού μεταξύ συντηρητών, της διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων και των προτεινόμενων προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων ως εξής: «[σ]υνεχίζω με την Πειθαρχική [Επιτροπή]. Έρχονται **καταγγελίες στην Πειθαρχική [Επιτροπή], οι 9 στις 10 με αθέμιτο ανταγωνισμό** πάνω στο θέμα της συντήρησης. (...) Πραγματικά, μας έρχονται καταγγελίες με συνάδελφο να μοιράζει **φυλλάδιο με δωρεάν τις 12 πρώτες συντηρήσεις**. Για έναν χρόνο ολόκληρο. Καταλαβαίνετε πού έχουμε φτάσει. Και μετά, συνεχίζει, για τον επόμενο χρόνο με **10 συντηρήσεις στην τιμή των 40 ευρώ** μαζί με το ΦΠΑ, [...] να μην αναφέρω άλλα ποσά για το πόσο είναι η μηνιαία συντήρηση. Είναι απελπιστική η κατάσταση, δεν ξέρω εσείς πώς το βλέπετε, εγώ αυτό που έχω αντιμετωπίσει... Έχω πολύ θυμό,

¹⁹⁸ Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 02-06-2014, σελ. 6-7. 1. Υπενθυμίζεται ότι με την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 02-06-2014 ψηφίστηκε ο Κώδικας Δεοντολογίας για τη ρύθμιση των σχέσεων των συντηρητών μεταξύ τους και με τους πελάτες τους προς το σκοπό περιορισμού του αθέμιτου ανταγωνισμού και για να «προφυλάξει το επάγγελμά μας από τους επιτήδειους που προσδοκούν τον αφανισμό των γραφείων μας» .

¹⁹⁹ [...]

²⁰⁰ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 02-11-2015, σελ. 13 (έμφαση της παρούσης): στη συνέχεια της ΓΣ ο [...] του ΣΕΣΑ αναφέρθηκε στον ανταγωνισμό μεταξύ συντηρητών και στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, επισημαίνοντας ότι ο ΣΕΣΑ αποτελεί «ένωση επιχειρήσεων» (σελ. 73, 75-77).

²⁰¹ [...]

²⁰² Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 02-11-2015, «με το που θα πειράξεις έναν από μας, πέφτουμε εμείς οι υπόλοιποι και σε τρώμε (...)», σελ. 50· το ίδιο μέλος αναφέρθηκε σε άλλα σημεία της παρέμβασής του σε ζητήματα τιμών συντήρησης ανελκυστήρα (σελ. 43-45 και 48), ενώ και άλλο μέλος ([...]) αναφέρθηκε στα θεμιτά κατά την άποψή του όρια στον ανταγωνισμό μεταξύ συντηρητών (σελ. 54).

²⁰³ [...]

αυτό θέλω να σας πω μόνο, γιατί τυχαίνει να είμαι ο [...] της Πειθαρχικής [Επιτροπής], έχω πολύ θυμό μέσα μου με τους συναδέλφους. Αν δεν το 'χετε καταλάβει, έχουμε γίνει αυτοχείρες»²⁰⁴.

84. Κατά τη Γενική Συνέλευση²⁰⁵ της 15^{ης} Ιανουαρίου 2018, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ²⁰⁶ αναφέρθηκε στον ανταγωνισμό μεταξύ των συναδέλφων: «[δ]εν πρέπει να υπάρχει αθέμιτος ανταγωνισμός συνάδελφοι. Δεν πρέπει όταν μας φωνάζουν σε ένα ασανσέρ, να πηγαίνουμε αβλεπεί και να λέμε, εντάξει, πόσα παίρνει ο [...], 40 [ευρώ], 30 [ευρώ] εγώ, πάει ο άλλος 25 [ευρώ]. Αυτό είναι κατάντια συνάδελφοι και είναι εξευτελισμός του επαγγέλματος. Αυτό πρέπει να το αποφύγουμε με όποια θυσία και να είναι»²⁰⁷.
85. Κατά την Τακτική Γενική Συνέλευση της 06^{ης} Μαρτίου 2019, ο [...] του ΣΕΣΑ²⁰⁸ εξαίρει το έργο της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ²⁰⁹, ο [...] της οποίας²¹⁰ προέβη σε απολογισμό της δράσης της²¹¹, σε σχετικό ερώτημα δε που του υποβλήθηκε απάντησε ότι εξετάστηκαν και καταγγελίες κατά γραφείων κοινοχρήστων για διαφημίσεις συντήρησης ανελκυστήρων²¹². Στη συνέχεια της Γενικής Συνέλευσης, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ²¹³ ανέφερε ότι «[η] δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής [είναι] πάρα πολύ σημαντική. Και ακούω με καλή διάθεση ότι οι καταγγελίες για κάτι εικοσάευρα, κάτι τριαντάευρα που υπήρχαν πριν κάμποσα χρόνια, έχουν περιοριστεί. Κάποιοι συνάδελφοι έχουν συμμορφωθεί ως ένα βαθμό»²¹⁴.
86. Εν συνεχεία, κατά την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 7^{ης} Οκτωβρίου 2019, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ²¹⁵ αναφέρθηκε στον ανταγωνισμό μεταξύ των συναδέλφων: «[δ]ηλαδή, όταν κάποιος λέει ότι εγώ δίνω ένα πιστοποιητικό δωρεάν και ότι όποια εργασία κι αν είναι, από όποια τιμή και αν έχετε προσφορά εγώ σας δίνω 25% λιγότερο, αυτό δεν παραβιάζει τον ανταγωνισμό; Και πολύ περισσότερο, δεν θέτει σε κίνδυνο τον καταναλωτή, ο οποίος δεν γνωρίζει το επάγγελμα για τυχόν κινδύνους που εγκυμονούν τέτοιου είδους προσφορές;»²¹⁶.

Κατά την Τακτική Γενική Συνέλευση της 15^{ης} Ιανουαρίου 2020 ο [...] του ΣΕΣΑ²¹⁷ αναφέρθηκε στο έργο της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ, και επισημάνθηκε ως προς τη

²⁰⁴ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 27-06-2016, σελ. 65 (έμφαση της παρούσης).

²⁰⁵ Δεν προσδιορίζεται αν είναι Τακτική ή Έκτακτη.

²⁰⁶ [...]

²⁰⁷ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 15-01-2018, , σελ. 65 (έμφαση της παρούσης).

²⁰⁸ [...]

²⁰⁹ Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 06-03-2019, σελ. 12.

²¹⁰ [...]

²¹¹ Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 06-03-2019, σελ. 14, όπου αναφορά για 6 συνεδριάσεις της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ από 16-01-2018 ως 06-03-2019.

²¹² Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 06-03-2019, «Στα γραφεία κοινοχρήστων λοιπόν οι καταγγελίες που είχαμε ήταν για ένα συγκεκριμένο γραφείο κοινοχρήστων ότι έγραφε πάνω στη λεζάντα του, στο διαφημιστικό του “και συντηρήσεις ανελκυστήρων”. Αυτό το γραφείο λοιπόν κλήθηκε εδώ πέρα και κατόπιν συνεννόησης, συζήτησης που είχαμε και αυτά, το απέσυρε απ’ το διαφημιστικό του. (...) Πάντως τα γραφεία [κοινοχρήστων] που μας ήρθαν καταγγελίες ότι διαφημίζουνε ότι κάνουνε και συντηρήσεις, όσα μπορούσαμε τα μαζέψαμε», σελ. 32.

²¹³ [...]

²¹⁴ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 06-03-2019, σελ. 39 (έμφαση της παρούσης).

²¹⁵ [...]

²¹⁶ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 07-10-2019, σελ. 33.

²¹⁷ [...].

δράση της: [η] απόκρισή μας ως [Πειθαρχική] Επιτροπή ήταν άμεση, δηλαδή την επομένη της καταγγελίας ως επί το πλείστον είχαμε ανταποκριθεί»²¹⁸.

ΣΤ.1.3. Διοικητικό Συμβούλιο

87. Αντίστοιχες συζητήσεις λαμβάνουν χώρα και στα πλαίσια των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου. Ειδικότερα, κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου γίνεται συχνά λόγος για τη δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής. Συγκεκριμένα:
88. Κατά τη **Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 09^{ης} Ιανουαρίου 2007** ο [...] του ΣΕΣΑ²¹⁹ αναφέρθηκε επιδοκίμαστικά στο έργο της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ και περιέγραψε αναλυτικά τη διαδικασία κλήσης των συντηρητών ενώπιόν της ως εξής: «[ε]πίσης πρέπει να σας πω το εξής, ότι η Πειθαρχική Επιτροπή κάνει πολύ σοβαρό έργο και το έργο της Πειθαρχικής Επιτροπής αναγκαστικά περνάει μέσα από τον νομικό σύμβουλο, όταν ο Σύνδεσμος καλεί ένα μέλος και δεν έρχεται ή όταν υπάρχει καταγγελία και δεν ανταποκρίνεται κάποιος. Δηλ. η πρώτη κλήση είναι τηλεφωνική από τη Γραμματεία, να παρευρεθεί κάποιος συνάδελφος, που είναι καταγγελλόμενος ή κάποια εταιρία που έχει καταγγελλθεί από κάποιο συνάδελφο και εάν δεν έρθει τηλεφωνικά, τον καλούμε με επιστολή και αν δεν έρθει με επιστολή τον καλούμε και εξωδίκως, διότι δεν μπορεί κανένας συνάδελφος να αγνοεί την κλήτευσή του εδώ, στην Πειθαρχική Επιτροπή, όταν υπάρχει καταγγελία έγγραφη, κάποιος τον έχει καταγγείλει και αυτός δεν μπορεί να λέει “δεν πειράζει”. Στο τέλος παίρνει εξώδικο και έρχεται. Αυτές είναι οι διαδικασίες»²²⁰.
89. Αντίστοιχη αναφορά στον τρόπο κλήσης της Πειθαρχικής Επιτροπής περιλαμβάνεται και στη Συνεδρίαση του **Διοικητικού Συμβουλίου της 10^{ης} Μαΐου 2007**²²¹.
90. Κατά τη **Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 02^{ης} Ιουνίου 2008**, ο [...] του ΣΕΣΑ²²² τοποθετήθηκε ως εξής: «Είναι αθέμιτος ανταγωνισμός όταν για ένα ανελκυστήρα πχ κοστολογείς 10.000 δίνεις 8.000. Μπορεί να είναι ακραίο το παράδειγμα, όμως υπάρχουν δυστυχώς τέτοιοι συνάδελφοι (...) πιστεύω ότι υποβιβάζει το ίδιο το επάγγελμα και “υποθηκεύει” και το μέλλον

²¹⁸ Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 15-01-2020, σελ. 16-17 και 19-20: Η αναφορά αυτή περιλαμβάνεται στην επιστολή του [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ ([...], δεν μπόρεσε να παρευρεθεί στη ΓΣ λόγω σοβαρού κωλύματος), που αναφέρθηκε στον απολογισμό της δράσης της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ, η οποία διαβάστηκε από τον Πρόεδρο της ΓΣ.

²¹⁹ [...]

²²⁰ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 09-01-2007, σελ. 47. Βλ. σχετικά και στιχομυθία στην Πειθαρχική Επιτροπή, «[...]· Λοιπόν, τελειώσαμε, συνάδελφοι. Θα σας παρακαλέσω και εντός πρακτικών να έρχεστε να παρακολουθείτε όσο μπορείτε πιο συχνά τις διαδικασίες του Συνδέσμου.

Και επειδή πάντα οι συνάδελφοι αγνοούν στις επιτροπές τα καλέσματα, και έχουμε μεγάλο πρόβλημα, θα πρέπει να όταν καλεστείτε -τουλάχιστον έτσι λέει το καταστατικό και το έχετε μελετήσει- στο τηλεφωνικό κάλεσμα λοιπόν θα 'ρθούμε να συζητήσουμε.

[...]: Εντάξει.

[...]: Όπως είδατε, ούτε δικαστήριο είμαστε, ούτε...

[...]: Όχι, εγώ είπα απ' την αρχή, είναι μια προσπάθεια που γίνεται για να [...].

[...]: Ναι. Θέλουμε όλοι να φέρουμε τους συναδέλφους πιο κοντά, να δημιουργήσουμε ένα κλίμα να μπορέσουμε όλοι να κρατήσουμε τις επιχειρήσεις μας», Συνεδρίαση της Πειθαρχικής Επιτροπής της 13-05-2013, σελ 81-82.

²²¹ Όπου αναφέρεται ότι: «Η Πειθαρχική Επιτροπή είναι ένα πάρα πολύ σοβαρό όργανο και έχει πολλή δουλειά και μέσα από αυτά αποδεικνύεται και φαίνεται και η εργασία που κάνει και η οντότητά της. (...) η διαδικασία [κλήσης συντηρητή] είναι πρώτα τηλεφωνική. Μετά του στέλνεις μία επιστολή και αν δεν έρθει και την πρώτη και τη δεύτερη φορά του στέλνεις ένα εξώδικο». Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 10-05-2007, σελ. 49.

²²² [...]

αυτού του κλάδου. Και έχουμε δυστυχώς μέχρι σήμερα ονόματα τα οποία δεν θα αναφερθώ, θα επιφυλαχθώ σε άλλο Διοικητικό Συμβούλιο να παρθεί μία απόφαση να πάμε στη Γενική Συνέλευση για διαγραφή αυτών των συναδέλφων οι οποίοι εκτός του ότι το υποβιβάζουν το ίδιο το επάγγελμα, υποθηκεύουν και το μέλλον τους»²²³.

91. Κατά τη Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 08^{ης} Ιουλίου 2008, ο [...] του ΣΕΣΑ²²⁴, αναφερόμενος στο θέμα του ύψους των προτεινόμενων προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων, επεσήμανε ότι «[ό]σοι συνάδελφοι δίνουν προσφορές και έχουμε σήμερα μπροστά μας στο φάκελό μας κάτω από το κόστος, θα πρέπει να λάβουμε αυστηρότατα μέτρα. Θα πρέπει να εξετάσουμε τις περιπτώσεις του άρρωστου ανταγωνισμού, του αθέμιτου ανταγωνισμού, του άκρατου ανταγωνισμού, απλά να μαζέψω συντηρήσεις, θα πρέπει να δούμε με το θέμα της συντήρησης τι θα γίνει»²²⁵.
92. Κατά τη Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 08^{ης} Σεπτεμβρίου 2008, ο [...] του ΣΕΣΑ²²⁶, αναφερόμενος στο θέμα της διαφήμισης από συντηρητές ανελκυστήρων, επεσήμανε ότι «[τ]ο θέμα της διαφήμισης θεωρώ συνάδελφοι ότι εμείς δεν έχουμε ανάγκη από διαφήμιση. Δεν βγάζουμε ένα προϊόν να το διαφημίσουμε. Εμείς είμαστε μία εξειδικευμένη επαγγελματική επιστήμη (...). Νομίζω ότι πρέπει να ψάχνουν με πολύ κόπο και πόνο, με ποια επιλογή και ποια κριτήρια θα επιλέξουν οι πελάτες οι καταναλωτές τον συνάδελφο και όχι να είμαστε εμείς που θα τους επιτρέψουμε να μας αλλάζουν σαν τα πουκάμισα. Η διαφήμιση νομίζω ότι αυτό κάνει. Δεν νομίζω ότι αναπτερώνει και σηκώνει το κύρος του επαγγελματία εγκαταστάτη συντηρητή. Δεν νομίζω ότι πέρα από το να του προσφέρει πέντε δουλειές, ότι του δίνει αυτή τη χαμένη επαγγελματική υπόσταση»²²⁷.
93. Κατά τη Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 06^{ης} Μαρτίου 2012, προσκλήθηκε και συμμετείχε κατά τη συζήτηση του πρώτου Θέματος Ημερήσιας διάταξης με τίτλο «Καταγγελίες για αντιδεοντολογικές συμπεριφορές συναδέλφων – προτάσεις και μέτρα για τρόπους αντιμετώπισής τους» ο [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ²²⁸, λόγω του πλήθους των σχετικών καταγγελιών που παρομοιάστηκε από τον [...] του ΣΕΣΑ²²⁹ ως μία «Λερναία Ύδρα» γιατί, όπως ανέφερε, «συνεχώς βρίσκουμε προσφορές, συνεχώς έρχονται καταγγελίες. Εγώ βρήκα προσφορά κάτω από το σπίτι μου, που δεν έχω και ασανσέρ σπίτι μου, 30 ευρώ από κάποιον (...)»²³⁰. Ο [...] του ΣΕΣΑ επέμεινε ότι «πρέπει λοιπόν το ΔΣ σε συνεργασία με την Πειθαρχική Επιτροπή, με την Επιτροπή Δεοντολογίας^[231], να ασχοληθεί με αυτά τα θέματα. Η Πειθαρχική Επιτροπή νομίζω ότι πρέπει να συγκεντρώσει πάλι όλες τις καταγγελίες και να έχουμε ένα πόρισμα^[232] στο επόμενο ΔΣ ποιοι είναι αυτοί οι συνάδελφοι τέλος πάντων, γιατί δεν είναι πάρα πολλοί, είναι γύρω στους 10-15 συναδέλφους οι οποίοι κάνουν αυτοί τη δουλειά. Νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε και εμείς οι ίδιοι με δικιά μας ευθύνη και τα Μέλη του ΔΣ, αλλά και τα Μέλη της Π.Ε. [=Πειθαρχικής Επιτροπής] μία

²²³ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 02-06-2008, σελ. 7-8.

²²⁴ [...]

²²⁵ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 08-07-2008, σελ. 19.

²²⁶ [...]

²²⁷ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 08-09-2008, σελ. 24.

²²⁸ [...] (δεν έλαβε το λόγο κατά τη Συνεδρίαση).

²²⁹ [...]

²³⁰ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 06-03-2012, σελ. 11.

²³¹ Η Πειθαρχική Επιτροπή αποκαλείται συχνά και ως «Επιτροπή Δεοντολογίας». Βλ. Πρακτικό της Έκτακτης Γενικής Συνέλευσης της 02-06-2014 με το οποίο ψηφίστηκε ο Κώδικας Δεοντολογίας.

²³² Δεν εντοπίστηκε τέτοιο πόρισμα από τη ΓΔΑ.

έρευνα και στα διάφορα site που υπάρχουν στο ίντερνετ που και εκεί ξεφυτρώνουνε σαν μανιτάρια διάφορες τέτοιες προσφορές (...)»²³³. Με τα παραπάνω δήλωσε ότι συμφωνεί Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου²³⁴, αναφέροντας ότι «[ή]θελα κατ' αρχήν να πω ότι συμφωνώ με όλα όσα είπε ο [...] κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης του θέματος του συγκεκριμένου. Εγώ έφερα 3 ή 4 τέτοιους σήμερα. Μάλιστα με τον ένα υπάρχει και θέμα μη τυχόν και είναι κάποιο πρόσωπο το οποίο συμμετείχε και σε περιφερειακή σύσκεψη που κάναμε στη Νίκαια. Έχει βγάλει ένα φυλλάδιο το οποίο προσφέρει 3 μήνες δωρεάν συντήρηση (...)»²³⁵. Στη συνέχεια και έτερο Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου²³⁶ δήλωσε ότι συμφωνεί με τα ανωτέρω, ενώ άλλο Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου²³⁷ συμφώνησε επίσης και πρότεινε «να ενεργοποιηθεί η Πειθαρχική Επιτροπή πάρα πολύ και θα πρέπει ό,τι λέει το καταστατικό να το εφαρμόσει, (...) καταγγελίες οπουδήποτε, να δούμε τελικά ποιοι συνάδελφοι με τα 30 [ευρώ] και τα 33 [ευρώ] βγαίνουνε (...)»²³⁸. Ακολούθως, έτερο Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου²³⁹ πήρε το λόγο και κινήθηκε στην ίδια κατεύθυνση με τους προλαλήσαντες, με την επισήμανση ότι μία διαφήμιση έχει επίδραση στις τιμές συντήρησης ανελκυστήρα, «[ε]δώ μιλάμε για φειγ-βολάν και το αποτέλεσμα σ' αυτό είναι να πιέζεις να μειώσεις και εσύ την συντήρηση που κάνεις»²⁴⁰.

94. Αντίστοιχα, κατά τη **Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 13^{ης} Νοεμβρίου 2012**, ο [...] του ΣΕΣΑ²⁴¹ ενημέρωσε το Διοικητικό Συμβούλιο ότι θα προωθηθούν «καταγγελίες για χαμηλές προσφορές και αθέμιτο ανταγωνισμό»²⁴² στην Πειθαρχική Επιτροπή του ΣΕΣΑ.
95. Κατά τη **Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 15^{ης} Ιανουαρίου 2013**, κατά τη συζήτηση για την εγγραφή νέων μελών, δεν έγινε δεκτή εγγραφή μέλους, το οποίο μέχρι τότε διατηρούσε παρεμφερή σχετική επαγγελματική δραστηριότητα (γραφείο κοινοχρήστων), καταρχήν για τυπικούς λόγους²⁴³ και δευτερευόντως για λόγους αποκαλούμενους από τον [...] του ΣΕΣΑ²⁴⁴ ως «ουσίας»²⁴⁵, αναγόμενους στην προσέλκυση πελατείας μέσω των προσφερόμενων και διαφημιζόμενων τιμών συντήρησης. Ειδικότερα, αφού ο νέος συντηρητής ρωτήθηκε πού θα αναζητήσει την πελατεία του και απάντησε ότι θα απευθυνθεί σε πρόσωπα που

²³³ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 06-03-2012, σελ. 13.

²³⁴ [...]

²³⁵ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 06-03-2012, σελ. 14.

²³⁶ [...]

²³⁷ [...]

²³⁸ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 06-03-2012, σελ. 18-19.

²³⁹ [...]

²⁴⁰ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 06-03-2012, σελ. 20· στο θέμα της διαφήμισης επανήλθε στη συνέχεια ο [...] του ΣΕΣΑ και αναφερόμενος επικριτικά στα διαφημιστικά φυλλάδια συντήρησης ανελκυστήρα επεσήμανε ότι «είναι πολύ εύκολο κάποιος μέσα σε όλη αυτή τη δύσκολη κατάσταση να κινηθεί και να σκεφθεί μέσα σε ένα “έξυπνο” τρόπο και να βγάλει ένα διαφημιστικό φυλλάδιο και να πει 30 [ευρώ] συντήρηση, 35 [ευρώ] συντήρηση, σκεπτόμενος ότι θα βουτήξει έτσι κάποιες συντηρήσεις και θα αναπληρώσει τον τζίρο του. Αλλά είπαμε αυτός είναι ο “έξυπνος” τρόπος. (...) Αρα λοιπόν αυτός ο συνάδελφος ο οποίος έχει σκεφθεί τον “έξυπνο” τρόπο, νομίζει ότι είναι έξυπνος αυτός ο τρόπος να βγάλει ένα διαφημιστικό φυλλάδιο που είναι το πιο απλό πράγμα σήμερα που υπάρχει να πας να τυπώσεις 5.000 φυλλάδια να βάλεις και μία διαφήμιση στο ίντερνετ που είναι τσάμπα, πληρώνεις 3-4 κατοστάρια φτιάχνεις ένα site και διαφημίζεις την εταιρία σου και λες “συντήρηση 30-40 ευρώ”», σελ. 31.

²⁴¹ [...]

²⁴² Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 13-11-2012, σελ. 81.

²⁴³ Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 5-20.

²⁴⁴ [...]

²⁴⁵ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 17.

ήδη γνωρίζει από την παρεμφερή επαγγελματική του δραστηριότητα με έγγραφη διαφημιστική προσφορά μηνιαίας συντήρησης ανελκυστήρα στην τιμή των 35 ευρώ, έλαβε την ανταπάντηση από τον [...] του ΣΕΣΑ²⁴⁶ ότι «[ά]ρα θα έρθεις σε σύγκρουση με τους συντηρητές, με τους συναδέλφους. Αυτό πώς θα το αντιμετωπίσεις τώρα; Αύριο λοιπόν σου λένε ότι “ο [...] το έχει 100 ευρώ το μήνα και είναι πολλά. Κάνεις εσύ συντηρήσεις;”, θα πεις “κάνω συντηρήσεις”, “πόσο θέλεις;”, “50 ευρώ”. Αύριο λοιπόν οι δυο μας θα έρθουμε σε σύγκρουση. Στο λέω απλά, πραγματικά πώς είναι η κατάσταση. Θα έρθουμε σε σύγκρουση. Άρα σε γενική κατάσταση θα έρθεις σε σύγκρουση με τον κλάδο, εάν είναι από το υπάρχον πελατολόγιο το δικό σου, να απορροφήσεις συντηρήσεις από τους συναδέλφους και μάλιστα με ένα διαφημιστικό, που όπως λέει εδώ (...)»²⁴⁷. Η παραπάνω προσφορά των 35 ευρώ για μηνιαία συντήρηση ανελκυστήρα χαρακτηρίστηκε από τον [...] του ΣΕΣΑ ως «αθέμιτος ανταγωνισμός»²⁴⁸, εξαιτίας του οποίου επανέλαβε ακόμη δύο φορές στον νέο συντηρητή ότι «θα έρθει σίγουρα σε σύγκρουση με τον κλάδο γενικότερα»²⁴⁹, ενώ και ο [...] του ΣΕΣΑ εκτίμησε ότι με την προσφορά συντήρησης στην τιμή αυτή «θα βρεθούμε αντιμέτωποι»²⁵⁰. Μέλος δε του Διοικητικού Συμβουλίου²⁵¹ επίσης σημείωσε για την εν λόγω προσφορά ότι «[α]πό εκεί και πέρα τα 35 ευρώ, έχουμε αποδείξει πάρα πολλές φορές ότι είναι κάτω του κόστους, που σημαίνει ότι προσπαθεί, με τον τρόπο που έχουμε κατακρίνει πολλές φορές και άλλοι συνάδελφοι, να δειλάσουν το κοινό, για να πάρουν τη συντήρηση»²⁵², ενώ και άλλο Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου²⁵³ ζήτησε από τον νέο συντηρητή να αποσύρει τη διαφήμισή του²⁵⁴.

96. Ομοίως, **κατά τη Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 05^{ης} Μαρτίου 2013**, στα πλαίσια της συζήτησης του θέματος της εγγραφής νέων μελών²⁵⁵, η πρώτη ερώτηση που υπεβλήθη στον αιτούντα²⁵⁶ από τον [...] του ΣΕΣΑ²⁵⁷ ήταν αν υπάρχει καταγγελία εναντίον του «στα αρχεία του Συνδέσμου» και αν έχει προβεί σε διαφήμιση των υπηρεσιών του²⁵⁸. Κατόπιν της απάντησης που έδωσε το υποψήφιο μέλος ότι έχει στείλει μόνο «κάποιες επιστολές», ο [...] του ΣΕΣΑ ζήτησε να λάβει γνώση του περιεχομένου τους και, αφού ο αιτών απάντησε ότι πρόκειται για προσωπική επιστολή που δεν μπορεί να διαβαστεί, παρενέβη και τοποθετήθηκε ο [...] του

²⁴⁶ [...]

²⁴⁷ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 9.

²⁴⁸ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 11.

²⁴⁹ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 11 και 12.

²⁵⁰ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 17, σημείο όπου ο [...] του ΣΕΣΑ συμπλήρωσε ότι «Άρα λοιπόν το 35 ευρώ το οποίο βλέπουμε αυτή τη στιγμή στην επιστολή σου, είναι προφανώς για μας κάτω του κόστους, με ΦΠΑ κιόλας».

²⁵¹ [...]

²⁵² Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 15.

²⁵³ [...]

²⁵⁴ Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 14.

²⁵⁵ Δεν είναι υποχρεωτική για την έναρξη του επαγγέλματος του εγκαταστάτη-συντηρητή ανελκυστήρα η προηγούμενη εγγραφή του σε οικείο σύλλογο (όπως π.χ. στους δικηγόρους), με αποτέλεσμα να υποβάλλονται αιτήσεις εγγραφής στον ΣΕΣΑ και συντηρητών που ήδη ασκούν το επάγγελμα, όπως στην περίπτωση αυτή.

²⁵⁶ Του [...]

²⁵⁷ [...]

²⁵⁸ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 05-03-2013, «Έχεις βγάλει τίποτα διαφημιστικό συνάδελφε;», σελ. 5.

ΣΕΣΑ²⁵⁹ ότι «[δ]εν έχει σημασία. Καμία σημασία. Αν λέει στον πελάτη του “σου κάνω 35 ευρώ ή σου κάνω 20% απ’ ό,τι το έχει ο άλλος”; Φέρε να τη δούμε την επιστολή»²⁶⁰.

97. Στη συνέχεια της Συνεδρίασης συζητήθηκε το θέμα Ημερήσιας Διάταξης με τίτλο «*Εκτιμήσεις - συμπεράσματα από την Έκτακτη Γενική Συνέλευση της 25/2/2013*». Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ²⁶¹ ανέφερε, με αφορμή την περίπτωση μέλους του ΣΕΣΑ²⁶² για το οποίο η Πειθαρχική Επιτροπή εισηγήθηκε τη διαγραφή του από τις τάξεις του Συνδέσμου, «*[κ]αι γι’ αυτούς τώρα που θα διαγράψουμε. Σε ασανσέρ δικό μου με 60 ευρώ και έκανε πρόταση για 40 [ευρώ]. Είχε ανάγκη ο καταγκιόζης για 40 ευρώ; Μονοπώληση της αγοράς θέλουν να κάνουν δέκα εταιρίες, δεκαπέντε, πόσες είναι. Και με ανάγκασε να το κατεβάσω 50 [ευρώ]. Έτσι θα πάει η κατάσταση. Δηλ. για να μπορέσουμε να κρατήσουμε τη δουλειά, θα φτάσουμε σε σημείο μειώσεων και σε αναγκάζει αυτό*»²⁶³.
98. Κατά τη **Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου της 12^{ης} Μαρτίου 2013**, το θέμα που απασχολεί το ΔΣ είναι η διαγραφή μελών, καθώς μοναδικό θέμα συζήτησης στην Ημερήσια Διάταξη ήταν η «*Συζήτηση – λήψη απόφασης για διαγραφή συναδέλφων από μέλη του Συνδέσμου σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 6 του καταστατικού*». Η πρώτη περίπτωση που εξετάστηκε αφορούσε στην περίπτωση του ως άνω συντηρητή μέλους του ΣΕΣΑ²⁶⁴ που παραπέμφθηκε από την Πειθαρχική Επιτροπή του ΣΕΣΑ προς διαγραφή. Το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΕΣΑ ομόφωνα αποφάσισε να προτείνει στη Γενική Συνέλευση του ΣΕΣΑ τη διαγραφή του από τις τάξεις του Συνδέσμου για τυπικούς λόγους (μη συμμετοχή στις εργασίες του ΣΕΣΑ), αφού όμως προηγήθηκε συζήτηση σχετικά με τις προσφορές και τη διαφήμιση των υπηρεσιών του²⁶⁵.
99. Ακολούθως συζητήθηκε στη Συνεδρίαση αυτή η περίπτωση συντηρητή μέλους του ΣΕΣΑ²⁶⁶ που παραπέμφθηκε με πρόταση διαγραφής από την Πειθαρχική Επιτροπή του ΣΕΣΑ, η οποία είχε εξετάσει σε Συνεδρίαση στην οποία ο καταγγελλόμενος συντηρητής δεν παρουσιάστηκε αυτοπροσώπως²⁶⁷ δύο καταγγελίες συναδέλφων του που τον κατηγορήσαν ότι προσέφερε τιμές συντήρησης ανελκυστήρων χαμηλότερες από τις τιμές που εκείνοι χρεώναν μέχρι τότε, με αποτέλεσμα να αναλάβει τις εν λόγω συντηρήσεις. Κατά την έναρξη της σχετικής συζήτησης ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ ο υπό διαγραφή συντηρητής υπεραμύνθηκε της πρακτικής του, ανέφερε ότι και ο ίδιος έχει απωλέσει τη συντήρηση ανελκυστήρων από συναδέλφους του που προέβησαν σε προσφορές τιμών χαμηλότερες από τη δική του και επέμεινε ότι θα εξακολουθήσει στην ίδια «*γραμμή*» και με την ίδια «*τακτική*», δηλαδή να χρεώνει «*με τιμές*

²⁵⁹ [...]

²⁶⁰ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 05-03-2013, σελ. 5. Η αίτηση εγγραφής δεν έγινε τελικά δεκτή για διάφορους τυπικούς λόγους.

²⁶¹ [...]

²⁶² [...]

²⁶³ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 05-03-2013, σελ. 14· σε άλλο σημείο της Συνεδρίασης το ίδιο Μέλος του ΔΣ ανέφερε «*Πας και παίρνεις μια συντήρηση, που ο άλλος την έχει 30 [ευρώ], 25 [ευρώ] εσύ. Σημαίνει αυτόματα ότι ρίχνεις. Κάπως πρέπει να το δούμε*» (σελ. 29).

²⁶⁴ [...], που εκπροσωπήθηκε ενώπιον του ΔΣ του ΣΕΣΑ από τον [...]

²⁶⁵ Άλλως, «*αποβολή της ιδιότητας του μέλους*» (Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 36).

²⁶⁶ [...]

²⁶⁷ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 11-12-2012.

αγοράς»²⁶⁸ έναντι των συναδέλφων του, ώστε να αναλαμβάνει τη συντήρηση νέων ανελκυστήρων για να αναπληρώνει αυτούς που χάνει λόγω του ανταγωνισμού. Στη συνέχεια της Συνεδρίασης, Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ υποστήριξαν ότι δεν είναι «θεμιτό» να λειτουργούν στην αγορά οι συντηρητές ανελκυστήρων με αυτόν τον τρόπο²⁶⁹ διότι «θα είναι σαν να πριονίζουμε το κλαδί που καθόμαστε επάνω», καθώς «με το να πάμε να πάρουμε έτσι κατά τον ίδιο τρόπο, όχι από αυτόν τον κάποιον, αλλά στον οποιονδήποτε πέσει μπροστά μας, αυτό λειτουργεί εκδικητικά ενάντια όλου του κλάδου»²⁷⁰. Ο [...] του ΣΕΣΑ²⁷¹ εκφράστηκε στο ίδιο μήκος κύματος^{272,273}, ο δε [...] του ΣΕΣΑ²⁷⁴ κατέληξε, αναφερόμενος στην παραπεμφθείσα πρόταση περί διαγραφής από την Πειθαρχική Επιτροπή του ΣΕΣΑ, «[δ]εν νομίζω συνάδελφοι η Π.Ε. [=Πειθαρχική Επιτροπή] που βασανίζεται από όλες τις πλευρές να διαλευκάνει αυτά τα ζητήματα το έχει φέρει τυχαία το θέμα. Και νομίζω ότι για να φτάσει εδώ με πρόταση διαγραφής της Π.Ε. σημαίνει ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι και αυτοί οι λόγοι δεν έρχονται διά της φαιάς ουσίας, ούτε διά του Αγίου Πνεύματος. Ήρθανε από καταγγελία συναδέλφων. (...) Συνεπώς πρέπει να την λάβουμε υπόψη την πρόταση της Π.Ε. εκεί θέλω να καταλήξω»²⁷⁵. Στο τέλος της Συνεδρίασης, υπό την απειλή της διαγραφής, το μέλος του ΣΕΣΑ που παραπέμφθηκε δεν επέμεινε, εμφανίστηκε πιο διαλλακτικό και δήλωσε ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ ότι «θα το σκεφθεί»²⁷⁶ αναφορικά με τη μελλοντική του τακτική, οπότε διατυπώθηκε, εναλλακτικά προς την πρόταση

²⁶⁸ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 40.

²⁶⁹ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013 ([...]), σελ. 44.

²⁷⁰ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013 ([...]), σελ. 46· το ίδιο Μέλος του ΔΣ προσέθεσε «Εμένα μου πήρε κάποιος ένα ασανσέρ, μου πήρε ο [...] ένα ασανσέρ, θα πάω να πάρω του [...]; Τι είναι αυτό; Και σε μια εποχή που όλοι βαλλόμαστε, όχι μόνο εμείς, οι πάντες. Αλλά σ' αυτή την κρίσιμη συγκυρία δεν μπορούμε να λειτουργήσουμε ατομικά. Αν λειτουργήσουμε ατομικά όλοι, την βάζαμε. (...) Και εγώ θα μπορούσα να βγω έξω και στις περιοχές που έχω τις περισσότερες και να βγάλω και ένα φυλλάδιο και να γίνει ο χαμός. (...) Άμα ριζούμε τις τιμές, ξεφτιλίσουμε τις τιμές μας, θα καταλήξουμε σαν τον πλανόδιο γανωτή», σελ. 47-48, ενώ και άλλα Μέλη του ΔΣ επιχειρηματολόγησαν σχετικά, «Εάν μπορούμε όλοι σε αυτή τη λογική, πού θα οδηγηθεί; Στο να κλείσουμε όλοι τις επιχειρήσεις μας. Όπως εσύ θέλεις να κρατήσεις την δικιά σου, και εγώ θέλω να κρατήσω την δικιά μου την επιχείρηση. Δεν σημαίνει ότι επειδή έχασες ένα, πρέπει να πας να πάρεις ένα με τις ίδιες εξίσου εξευτελιστικές τιμές. (...) Δεν είναι λογική αυτή, μας παίρνουν, θα πρέπει να πάρουμε και εμείς από οποιονδήποτε βρούμε μπροστά μας. Από τον ίδιο τον συνάδελφο αν το βρεις πάρε. Και όταν επιμένεις και λες “εγώ θέλω να κρατήσω την επιχείρησή μου με οποιοδήποτε τίμημα”, είναι σαν να μας αγνοείς όλους εμάς εδώ πέρα. Πιστεύω ότι πρέπει να αλλάξεις λίγο τακτική, να είσαι πιο διαλλακτικός» ([...]), σελ. 41-43, και «Η τακτική όμως που έχει ακολουθήσει είναι λάθος. Δεν βγαίνεις και όποιον πάρει ο χάρος. (...) Αλλά όχι έτσι, μεταξύ μας δηλαδή να βγάζουμε τα μάτια μας. Αυτό να δεις [...]» ([...]), σελ. 43.

²⁷¹ [...].

²⁷² Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 48.

²⁷³ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, «Ο Συνάδελφος ο [...] σου είπε κάτι σωστό, κάτι που είναι ξένο σώμα το αποβράζει, βγαίνει εκτός. Εμείς θεωρούμε κατ' αρχάς ότι η παρουσία σου εδώ πέρα δείχνει ότι δεν θεωρείς τον εαυτό σου ξένο σώμα από τον Σύνδεσμο, γιατί διαφορετικά δεν θα ερχόσουν. Από την άλλη μεριά όμως το να λες, το να βγαίνεις και να λες “εγώ θα συνεχίσω αυτή την τακτική” νομίζω αποδεικνύει το αντίθετο», σελ. 49.

²⁷⁴ [...].

²⁷⁵ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 54· σε άλλα σημεία της Συνεδρίασης ο [...] του ΣΕΣΑ ανέφερε «Με τους όρους της αγοράς βγήκε λέει και είχε μισή τιμή συνάδελφοι στην εγκατάσταση. Ποιος καθόρισε συνάδελφοι και καθορίζει τους όρους αγοράς; Δεν μας τους είπε τους παράγοντες που καθορίζουν τις τιμές της αγοράς. Μπορεί να μας τους κατονομάσει;», σελ. 58, «Αυτός είναι ο ξεφτιλισμός. Αυτών τον ξεφτιλισμό δεν τον δέχομαι συνάδελφοι. Το είπα και προηγουμένως στην άλλη περίπτωση. Ο ξεφτιλισμός του επαγγέλματος, φρόντισαν κάποιιοι συνάδελφοι ένας εκ των οποίων και ο συνάδελφος ο [...]. Και τον προκαλώ, να φέρεις τις προσφορές σου και να φέρω τις προσφορές μου. Και να το δούμε λίγο», σελ. 59, και «Τα δελτία αποστολής να φέρει και να συγκρίνουμε σύμφωνα όχι με το δικό μου τιμολόγιο, με το τιμολόγιο που είχε ο Σύνδεσμος. Τον συμβουλευτικό πίνακα», σελ. 60.

²⁷⁶ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 61.

διαγραφής της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ, η πρόταση Μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ²⁷⁷ να «δοθεί ένας εύλογος χρόνος» γιατί «θα συνετιστεί και θα μπει στον σωστό δρόμο»²⁷⁸, άποψη που τελικά υπερίσχυσε και ομόφωνα υπερψηφίσθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΣΕΣΑ²⁷⁹.

Z. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ: ΓΕΝΙΚΑ

100. Η νομική αξιολόγηση που ακολουθεί βασίζεται σε συσχέτιση, συνδυαστική ερμηνεία και συνολική αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, στην παράθεση των γεγονότων στην αμέσως προηγούμενη ενότητα και στην ανεπιφύλακτη και με σαφείς όρους παραδοχή, από τον ΣΕΣΑ των πραγματικών περιστατικών, του νομικού χαρακτηρισμού τους και της ευθύνης τους από την τέλεση των παραβάσεων που διαπιστώνονται.

Z.1 ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ – ΑΡΘΡΟ 1 ΤΟΥ Ν. 3959/2011

101. Βάσει των αρχών που διέπουν τη διαχρονική εφαρμογή του δικαίου, των γενικών αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, εφαρμοστέες είναι οι διατάξεις ουσιαστικού δικαίου, οι οποίες ίσχυαν κατά το χρόνο επελεύσεως των γεγονότων που συνιστούν την παράβαση, χωρίς να έχει σημασία ο χρόνος κατά τον οποίο εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις και επιβάλλονται οι σχετικές κυρώσεις²⁸⁰. Έτσι, κάθε συμπεριφορά, η οποία εκδηλώθηκε και έπαυσε πριν την 20-04-2011 (ημερομηνία κατάργησης του Ν. 703/1977 και θέσης σε ισχύ του Ν. 3959/2011), αξιολογείται βάσει των άρθρων του Ν. 703/1977. Παραβατική συμπεριφορά διαρκείας, με χρονική αφετηρία εκδήλωσης προγενέστερη της θέσης σε ισχύ του Ν. 3959/2011, η οποία διαρκεί και μετά τη θέσπιση του νόμου αυτού, καταλαμβάνεται από το ρυθμιστικό πεδίο του νέου νόμου που θεσπίστηκε διαρκούσης της παράβασης και κατήργησε τον παλαιότερο.
102. Συνεπώς, ελλείπει ρητής διαχρονικού δικαίου διάταξης προβλεπόμενης στον Ν. 3959/2011, στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υπόθεσης εφαρμόζονται οι ουσιαστικού δικαίου κανόνες του άρθρου 1 Ν. 3959/2011, εφόσον οι εξεταζόμενες συμπεριφορές διαρκούν και μετά τις 20-04-2011. Ειδικότερα, στην περίπτωση του ΣΕΣΑ, οι εξεταζόμενες πρακτικές καταλαμβάνουν το χρονικό διάστημα από 12-01-2011 έως και το 2014, όπως προκύπτει από τα Πρακτικά της Πειθαρχικής Επιτροπής, συναξιολογούμενων με τα υπόλοιπα στοιχεία, και συνεπώς υπάγονται στο άρθρο 1 Ν. 3959/2011. Σε κάθε περίπτωση, ουδεμία ουσιαστική διαφοροποίηση υφίσταται μεταξύ των διατάξεων του άρθρου 1 Ν. 703/1977 και του άρθρου 1 Ν.3959/2011, δεδομένου ότι οι σχετικές διατάξεις είναι πανομοιότυπες. Σημειώνεται ότι υπάρχουν ενδείξεις παράβασης και μετά το 2014, ωστόσο, ελλείπει Πρακτικών της Πειθαρχικής Επιτροπής μετά το 2014, δεν προκύπτει ρητώς η έκβαση των σχετικών καταγγελιών.

²⁷⁷ [...]

²⁷⁸ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 65.

²⁷⁹ Η Συνεδρίαση έκλεισε με τη ρήση του [...] του ΣΕΣΑ «Όσον αφορά το θέμα του συναδέλφου [...], το θέμα θα το επανεξετάσουμε σε άλλη συνεδρίαση και δοθείσης άλλης αφορμής», βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 67.

²⁸⁰ Βλ. ΔΕΕ, C-201 και 216/09, *ArcelorMittal*, σκ. 67-70.

Z.2. ΠΙΘΑΝΟΣ ΕΠΗΡΕΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

103. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 του Κανονισμού 1/2003²⁸¹, οι αρχές ανταγωνισμού και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν, όταν εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού, να εφαρμόζουν και τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ όταν δύναται να επηρεαστεί το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.
104. Το κριτήριο του επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών είναι αυτόνομο κριτήριο της ενωσιακής νομοθεσίας, το οποίο πρέπει να εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση. Το κριτήριο αυτό οριοθετεί το πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού. Κατά πάγια νομολογία, για να μπορεί μία πρακτική να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών πρέπει, βάσει ενός συνόλου νομικών και πραγματικών στοιχείων, να μπορεί να πιθανολογηθεί επαρκώς ότι μπορεί να ασκήσει άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών, τούτο δε κατά τρόπο που να προκαλείται φόβος ότι θα μπορούσε να εμποδίσει την πραγματοποίηση ενιαίας αγοράς μεταξύ των κρατών μελών²⁸². Το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών μπορεί επίσης να επηρεαστεί σε περιπτώσεις στις οποίες η οικεία αγορά είναι η εθνική αγορά ή σημαντικό τμήμα της²⁸³.
105. Στην προκειμένη περίπτωση εξετάζονται οι συμπεριφορές του ΣΕΣΑ, Συνδέσμου που δραστηριοποιείται σε τοπικό επίπεδο και του οποίου τα μέλη επίσης δραστηριοποιούνται κατά κανόνα τοπικά (την Αθήνα και τα περίχωρά της), η ένταξη σε αυτόν των εγκαταστατών-συντηρητών ανελκυστήρων δεν είναι υποχρεωτική και δεν υπάρχει κάποιος πρακτικός λόγος εξαιτίας του οποίου οι επαγγελματίες αυτοί τελούν σε κάποιας μορφής εξάρτηση από τους Συνδέσμους (πχ έκδοση βεβαίωσης άσκησης επαγγέλματος, καταβολής ασφαλιστικών εισφορών, κλπ).
106. Συνεπώς, οι πρακτικές του ΣΕΣΑ δεν πιθανολογείται ότι δύνανται να ασκήσουν άμεση ή έμμεση, πραγματική ή δυνητική σοβαρή επίδραση στα εμπορικά ρεύματα μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, και άρα το άρθρο 101 ΣΛΕΕ δεν τυγχάνει εφαρμογής στην κρινόμενη υπόθεση, οι δε πρακτικές που περιγράφονται στην παρούσα αξιολογούνται μόνο υπό το πρίσμα των εθνικών διατάξεων περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Z.3. ΕΞΕΤΑΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ Ν. 3959/2011

107. Το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 απαγορεύει όλες τις συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και όλες τις εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού, και, μεταξύ άλλων, εκείνες οι οποίες συνίστανται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης ή άλλων όρων συναλλαγής, στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής και των αγορών, ή στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

²⁸¹ Κανονισμός 1/2003 του Συμβουλίου, της 16-12-2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 [101] και 82 [102] της συνθήκης, ΕΕ L 1 της 04-01-2003, σελ. 1.

²⁸² Βλ. Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης, ΕΕ C 101 της 27-04-2004, σελ. 81, σκ. 9-13 και τη σχετική νομολογία στην οποία παραπέμπει.

²⁸³ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου ό.π., παρ.22.

108. Προϋποθέσεις, επομένως, εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 είναι (α) η ύπαρξη συμφωνίας, απόφασης ένωσης επιχειρήσεων ή εναρμονισμένης πρακτικής μεταξύ επιχειρήσεων, και (β) αντικείμενο ή αποτέλεσμα της ανωτέρω συμφωνίας, απόφασης ένωσης επιχειρήσεων ή εναρμονισμένης πρακτικής να είναι ο περιορισμός, η παρακάλυψη ή η νόθευση του ανταγωνισμού.
109. Κατά συνέπεια, θα πρέπει, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί παράβαση του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, να ερευνηθεί η συνδρομή ή μη των ως άνω προϋποθέσεων.

Z.3.1. Η έννοια της επιχείρησης στο δίκαιο του ανταγωνισμού

110. Για τους σκοπούς του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 ως «επιχείρηση» νοείται κάθε φυσικό πρόσωπο ή οικονομική οντότητα που ασκεί εμπορική ή άλλη οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του²⁸⁴. Η έννοια της «επιχείρησης» είναι περισσότερο οικονομική παρά νομική, με αποτέλεσμα το αποφασιστικό κριτήριο της έννοιας αυτής στο δίκαιο της προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού να είναι η οικονομική και όχι η νομική της αυτοτέλεια. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά.
111. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες, εφόσον δεν τελούν υπό υπαλληλική σχέση, αλλά αντίθετα παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε συγκεκριμένες αγορές έναντι αμοιβής και ως εκ τούτου ασκούν οικονομική δραστηριότητα, λογίζονται ως επιχειρήσεις υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού²⁸⁵.

Z.3.2. Η έννοια της ένωσης επιχειρήσεων στο δίκαιο του ανταγωνισμού

112. Ο όρος «ένωση επιχειρήσεων» στο δίκαιο του ανταγωνισμού προϋποθέτει πλειονότητα επιχειρήσεων που συνδέονται μεταξύ τους με οποιαδήποτε μορφή οργανωμένης συνεργασίας. Δεν απαιτείται η εν λόγω οντότητα να φέρει νομική προσωπικότητα, αλλά αρκεί να εξυπηρετεί τα εμπορικά συμφέροντα των μελών της²⁸⁶. Σωματεία, ενώσεις ή σύνδεσμοι με μέλη τους επιχειρήσεις θεωρούνται καταρχήν ως ενώσεις επιχειρήσεων κατά την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα τους (non-profitundertakings)²⁸⁷.
113. Όπως έχει επισημάνει η Επιτροπή Ανταγωνισμού, ένας επαγγελματικός φορέας ενεργεί ως ένωση επιχειρήσεων για τους σκοπούς του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 όταν θεσπίζει μια ρύθμιση που αφορά την επιχειρηματική (οικονομική) συμπεριφορά των μελών του²⁸⁸, ενώ στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται και λοιπές ρυθμίσεις καθορισμού πίνακα αμοιβών μελών ή κατώτατων ορίων αμοιβών των μελών, καθώς και υποδείξεις, εγκύκλιοι και λοιπές πρακτικές με τις οποίες οι επαγγελματικές οργανώσεις παρακινούν τα μέλη τους να ακολουθήσουν ορισμένη συμπεριφορά στο ζήτημα προσδιορισμού των αμοιβών τους. Επίκληση του συνδικαλιστικού χαρακτήρα ενός

²⁸⁴ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, C-180 ως 184/98, *PavelPavlov*, σκ. 74, ΔΕΕ, C-55/96, *Job Centre*, σκ. 21, και ΔΕΕ, C-244/94, *Fédération française des Sociétés d'Assurance*, σκ. 14.

²⁸⁵ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, C-180 ως 184/98, *Pavel Pavlov*, σκ. 77.

²⁸⁶ Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 31.

²⁸⁷ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 209 ως 215 και 218/78, *Van Landewyck*, σκ. 87-88.

²⁸⁸ Βλ. ΕπΑντ670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 162, όπου και παραπομπές σε ΕπΑντ 292/IV/2005, *Οδοντιατρικοί Σύλλογοι*, παρ. IV.3.1, και ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 105.

σωματείου δεν μεταβάλλει τη θεώρηση αυτού ως ένωσης επιχειρήσεων για τους σκοπούς του δικαίου ανταγωνισμού, καθότι ο συνδικαλιστικός χαρακτήρας δεν αναιρεί την αντιανταγωνιστική δράση της ένωσης επιχειρήσεων, ούτε η συνδικαλιστική δραστηριότητα παρέχει σ' αυτές το δικαίωμα να παραβαίνουν τις διατάξεις περί ανταγωνισμού²⁸⁹.

Z.3.3. Η έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων στο δίκαιο του ανταγωνισμού

114. Ο όρος «απόφαση ένωσης επιχειρήσεων» στο δίκαιο του ανταγωνισμού ερμηνεύεται ευρέως²⁹⁰. Περιλαμβάνει κάθε έκφραση βούλησης μιας ένωσης επιχειρήσεων, με οποιαδήποτε μορφή, όπως κανονισμοί, ρήτρες καταστατικού, οδηγίες, εγκύκλιοι, απλές συστάσεις, εφόσον έχουν καταρχήν χαρακτήρα υποχρεωτικό για τα μέλη και/ ή προβλέπονται κυρώσεις σε περίπτωση μη εφαρμογής τους²⁹¹. Απόφαση του οργάνου διοίκησης της εκάστοτε ένωσης θεωρείται νομικά δεσμευτική, εφόσον προβλέπεται στο καταστατικό της ότι οι αποφάσεις της δεσμεύουν τα μέλη²⁹². Η βούληση της ένωσης επιχειρήσεων να επηρεάσει την πολιτική των μελών της στην αγορά δύναται να αποδειχθεί από διάφορα στοιχεία και περιστατικά, όπως το ύφος και ο τρόπος διατύπωσης των κοινοποιούμενων στα μέλη συστάσεων, η σύνταξη προτύπων συμβάσεων με αναφορά στις συνιστώμενες τιμές, ο τυχόν σύνδεσμος με ρήτρα καταστατικού ή οποιουδήποτε άλλου δεσμευτικού κώδικα κα²⁹³. Αρκεί, συνεπώς, προκειμένου να θεμελιωθεί η ύπαρξη απόφασης ένωσης επιχειρήσεων, η οιαδήποτε πράξη της τελευταίας να αποτελεί τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ίδιας να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της στην εν λόγω αγορά²⁹⁴.
115. Εξάλλου, και οι χωρίς δεσμευτικότητα συστάσεις μιας ένωσης επιχειρήσεων συνιστούν αποφάσεις υπό την παραπάνω έννοια εάν αντανακλούν εν τοις πράγμασι τη συλλογική βούληση των μελών της ένωσης να συντονίσουν τη δράση τους σε μία συγκεκριμένη αγορά και εφόσον η

²⁸⁹ Βλ. ΕπΑντ670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 162, όπου και παραπομπές σε ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 95, και ΕπΑντ 554/VIII/2012, *Φροντιστήρια*.

²⁹⁰ Βλ. στη θεωρία, Αθανασίου Λία, Το αντικείμενο της απαγόρευσης: Μορφές συμπράξεων σε Τζουγανάτος Δημήτρης, *Δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού*, Τόμος Α', σελ. 233, § 28 και σελ. 235, § 31, και στη νομολογία, ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, «Η έννοια της "απόφασης ενώσεων επιχειρήσεων" έχει σκοπό να μη διαφεύγουν οι επιχειρήσεις από τους κανόνες ανταγωνισμού δυνάμει του τρόπου με τον οποίο συντονίζουν τη συμπεριφορά τους στην αγορά. Για να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της αρχής αυτής, στο άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 - Ν. 3959/2011, όπως και στο άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ, εμπίπτουν όχι μόνον οι άμεσοι τρόποι συντονισμού των συμπεριφορών μεταξύ επιχειρήσεων (οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές), αλλά και οι θεσμοποιημένες μορφές συνεργασίας, δηλαδή οι καταστάσεις όπου οι επιχειρηματίες ενεργούν μέσω συλλογικής οντότητας ή κοινού οργάνου», σκ. 47, όπου και παραπομπή σε ΓενΔΕΕ, T-111/08, *MasterCard*, σκ. 243, και στις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Philip Léger, C-309/99, *Wouters*, σκ. 62.

²⁹¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 45/85, *Verband der Sachversicherer*, σκ. 32, ΓενΔΕΕ, T-213/95 και 18/96, *Stichting*, σκ. 157-164, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 80/917, *National Sulphuric Acid*, ΕΕ L 260 της 03-10-1980, σελ. 24, σκ. 30. Στην υπόθεση αυτή, οι αντιανταγωνιστικές ρήτρες του καταστατικού της ένωσης επιχειρήσεων θεωρήθηκαν αυτές καθαυτές παραβατικές του άρθρου 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ έχουσες ως αποτέλεσμα τη στρέβλωση του ανταγωνισμού. Το Καταστατικό θεωρήθηκε εφ' εαυτού απόφαση ένωσης επιχειρήσεων και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 95/551, *Stichting Certificatie Kraanverhuurbedrijf και Federatie van Nederlandse Kraanverhuurbedrijve*, ΕΕ L 312 της 23-12-1995, σελ. 79, σκ. 15, και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 84.

²⁹² Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 113.

²⁹³ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση 2005/8, υπόθ. 38549 – *Barèmes d'honoraires de l'Ordre des Architectes belge*, σκ. 82 επ.

²⁹⁴ Βλ. ΔΕΕ, 96/82, *IAZ*, σκ. 20, ΓενΔΕΕ, T-325/01, *Daimler Chrysler*, σκ. 210, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 41, και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 49.

συμμόρφωση των μελών με αυτήν είναι ικανή να επιφέρει σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά. Στην περίπτωση αυτή δεν απαιτείται οι εν λόγω συστάσεις να οδηγούν σε ομοιόμορφη συμπεριφορά. Οι συστάσεις μη δεσμευτικού χαρακτήρα οιασδήποτε ένωσης επιχειρήσεων προς τα μέλη της αναφορικά με τον καθορισμό τιμών εκ μέρους τους για την παροχή υπηρεσιών απαγορεύονται, ακόμη και αν δεν τηρούνται εξ ολοκλήρου, στο βαθμό που επιτρέπουν στα μέλη της ένωσης επιχειρήσεων να αναγνωρίζουν την τιμολογιακή πολιτική των ανταγωνιστών τους, επηρεάζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο αισθητά το επίπεδο ανταγωνισμού στη σχετική αγορά, όπως αυτός εκδηλώνεται στο πεδίο των τιμών²⁹⁵.

116. Στην έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων περιλαμβάνονται, πέραν των μη δεσμευτικών συστάσεων, και υποδείξεις και λοιπές πρακτικές, με τις οποίες παρακινούν τα μέλη τους να ακολουθήσουν ορισμένη συμπεριφορά στο ζήτημα του προσδιορισμού των αμοιβών τους, εφόσον αποτελούν οι πρακτικές αυτές τη συνεπή έκφραση της βούλησης της ένωσης επιχειρήσεων να συντονίσει τη συμπεριφορά των μελών της. Σύμφωνα με τη νομολογία του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών «μία επαγγελματική οργάνωση, η οποία σχετίζεται με την οικονομική δραστηριότητα των μελών της, όταν λαμβάνει αποφάσεις ή ακολουθεί διάφορες πρακτικές ή απευθύνει συστάσεις, που αφορούν την οικονομική συμπεριφορά των μελών της (...) υπόκειται στις απαγορεύσεις των εν λόγω διατάξεων»²⁹⁶, ενδείξεις δε μιας τέτοιας αντίθετης προς τον ανταγωνισμό πρακτικής μπορεί να προκύπτουν «ευθέως» και από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της εν λόγω ένωσης επιχειρήσεων, «ανεξαρτήτως αν είχαν ή όχι δεσμευτικό χαρακτήρα»²⁹⁷.

Z.3.4. Περιορισμός του ανταγωνισμού

Z.3.4.1. Αντικείμενο της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων

117. Το άρθρο 1 του Ν. 3959/2011 περιλαμβάνει ρητά τις αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων στις συμπράξεις που δύνανται από τη φύση τους να περιορίσουν τον ανταγωνισμό. Πρόκειται για περιορισμούς οι οποίοι, ενόψει των στόχων που επιδιώκουν οι κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού, είναι τόσο πιθανό να επηρεάσουν δυσμενώς τον ανταγωνισμό, ώστε δεν είναι ανάγκη, στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 να αποδειχθούν οι συγκεκριμένες επιπτώσεις τους στην αγορά. Με άλλα λόγια, στην περίπτωση που το αντικείμενο μιας απόφασης ένωσης επιχειρήσεων στοχεύει στον περιορισμό του ανταγωνισμού, αυτή η απόφαση εμπίπτει στην απαγόρευση της διάταξης του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 άνευ ετέρου, δηλαδή ανεξάρτητα από τα αποτελέσματά της. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια εθνική και ενωσιακή νομολογία, η εκτίμηση των συγκεκριμένων αποτελεσμάτων μιας σύμπραξης παρέλκει όταν προκύπτει ότι αυτή έχει ως σκοπό την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του

²⁹⁵ Βλ. ενδεικτικά ΓενΔΕΕ, T-213/95 και T-18/96, *SCK and FNK*, σκ. 157-164, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 72-73, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση 2005/8, υπόθ. 38549 – *Barèmes d'honoraires de l'Ordre des Architectes belge*, σκ. 64, καθώς και ΔΕΕ, 96/82, *IAZ*, σκ. 20. Βλ. επίσης τη μη μεταφρασμένη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 08-12-2010, υπόθ. 39510 – *ONP*, «*Le caractère non contraignant de l'acteen cause pour les membres de ladite association ne modifie en rien cette conclusion. (...) le fait que les membres d'une association d'entreprises ne seraient pas obligés de se conformer aux décisions formulées par l'association en question et ses organes ne saurait faire obstacle à la qualification de celles-ci comme décisions d'association d'entreprises au sens de l'article 101, paragraphe 1, du TFUE*», σκ. 597-598.

²⁹⁶ Βλ. ΔιοικΕφαθ 3040/2015, σκ. 3, που επικύρωσε την ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*.

²⁹⁷ Βλ. ΔιοικΕφαθ 2821/2013, σκ. 9, που επικύρωσε την ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*.

ανταγωνισμού²⁹⁸ και ασχέτως αν, ενδεχομένως, επιδιώκεται με αυτή και κάποιος νόμιμος σκοπός²⁹⁹.

118. Έτσι, η διαπίστωση ότι μία σύμπραξη έχει ως αντικείμενο τη νόθευση του ανταγωνισμού δεν μπορεί να ανατραπεί ούτε από ενδείξεις ότι δεν είχε κανένα αποτέλεσμα εντός της σχετικής αγοράς ή ότι δεν είχε άμεση επίδραση επί των τιμών, ούτε από τη διαπίστωση ότι οι ενδιαφερόμενοι εξασφάλισαν ταυτόχρονα, διά της πρακτικής αυτής, ορισμένα πλεονεκτήματα ως προς τον ανταγωνισμό. Εφόσον μία σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού εμπίπτει στις απαγορευτικές διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 1 Ν. 3959/2011, η εν τοις πράγμασι μη εφαρμογή της (εν όλω ή εν μέρει), όπως αντίστοιχα και η μη συμμόρφωση (εν όλω ή εν μέρει) προς τα συμφωνηθέντα, δεν ασκεί καμία επιρροή στη διαπίστωση της παράβασης, ούτε και συνιστά λόγο απαλλαγής³⁰⁰. Επομένως, η επίκληση αμυντικών επιχειρημάτων, όπως η αμελητέα επίπτωση στον ανταγωνισμό, το δυσχερές οικονομικό περιβάλλον, η τυχόν απόκλιση από τα συμφωνηθέντα, ή ακόμη και η άγνοια ότι πτυχές της σύμπραξης μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, δεν απαλλάσσουν τους αυτουργούς της παράβασης από τη διάπραξή της. Ούτε, επίσης, απαλλάσσει από την ευθύνη τις συμπράττουσες επιχειρήσεις η τυχόν πεποίθησή τους ότι ενεργούσαν σύμφωνα με το νόμο.
119. Ειδικότερα ως προς την απόφαση ένωσης επιχειρήσεων, σύμφωνα με τη νομολογία, για τη στοιχειοθέτηση της παράβασης δεν απαιτείται ούτε η εκ μέρους της ένωσης επιχειρήσεων δυνατότητα εξαναγκασμού των μελών της στην εφαρμογή των σχετικών αποφάσεων³⁰¹.

Z.3.4.2. Άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών

120. Το άρθρο 1 Ν. 3959/2011 μνημονεύει ρητά, ως περιοριστικές του ανταγωνισμού, συμπράξεις, οι οποίες άμεσα ή έμμεσα καθορίζουν τις τιμές αγοράς, πώλησης ή παροχής υπηρεσιών. Κατά πάγια νομολογία, ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά πρόδηλο περιορισμό του ανταγωνισμού³⁰². Δεδομένου ότι η τιμή είναι το κυριότερο μέσο ανταγωνισμού, οι συμπράξεις με στόχο τις τιμές περιορίζουν από την ίδια τη φύση τους τον ανταγωνισμό.
121. Αντικείμενο του εν λόγω περιορισμού μπορεί να είναι ο καθορισμός των τιμών προϊόντων ή υπηρεσιών, των τιμών πλαισίων, των εκπτώσεων ή των δεσμεύσεων ως προς τις τιμές μεταπώλησης, του κόστους βάσει του οποίου προσδιορίζονται συνιστώμενες τιμές, ή των αμοιβών των παρεχόμενων υπηρεσιών από τους αντίστοιχους επαγγελματίες. Ο όρος «τιμές» λαμβάνεται υπό ευρεία έννοια περικλείοντας ακόμα και συστάσεις περί τιμών³⁰³, όπως «τιμές-

²⁹⁸ Βλ. ενδεικτικά ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 με περαιτέρω παραπομπές, και ΔιοικΕφΑθ 502/2013, «οι έννοιες “συμφωνία”, “αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων” και “εναρμονισμένη πρακτική” καταλαμβάνουν, από υποκειμενική έποψη, μορφές συμπαίγνιας που έχουν την ίδια φύση και διακρίνονται μόνον ως προς την ένταση και τις μορφές υπό τις οποίες αυτές εκδηλώνονται», σκ. 3.

²⁹⁹ Βλ. ΕπΑντ 670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 169.

³⁰⁰ Βλ. ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4 (όπου και παραπομπές σε ενωσιακή νομολογία).

³⁰¹ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 71/74, *Frubo*, σκ. 29-31, ΓενΔΕΕ, T-217 και 245/03, *FNCBV*, σκ. 89, ΔΕΘΑΘ 1026/2007, «αποτελεί “απόφαση” ένωσης επιχειρήσεων κάθε έκφραση της κοινής βούλησης μέσα από κάποια οργανωτική δομή, η οποία αποβλέπει στην κοινή συμπεριφορά των μελών, ανεξάρτητα από τη δεσμευτικότητα της απόφασης και ανεξάρτητα από τη μορφή την οποία αυτή λαμβάνει», σκ. 8, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 2003/600, *Vianes bovines françaises*, ΕΕ L 209 της 19-08-2003, σελ. 12, σκ. 123.

³⁰² Βλ. ενδεικτικά ΓενΔΕΕ, T-374, 375, 384 και 388/94, *European Night Services*, «πρόκειται για συμφωνία συνεπαγόμενη κατάφωρος περιορισμούς του ανταγωνισμού, όπως τον καθορισμό των τιμών», σκ. 136.

³⁰³ Βλ. ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 134.

στόχους» που πρέπει να επιτευχθούν³⁰⁴ ή «συνιστώμενες» τιμές που πρέπει να εφαρμοσθούν³⁰⁵. Για τη διαπίστωση, επομένως, άμεσου ή έμμεσου καθορισμού τιμών δεν απαιτείται ούτε η ταύτιση τιμών, ούτε η τυχόν ομοιόμορφη αύξηση ή αναπροσαρμογή τους. Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός μιας τιμής, ακόμη και τιμής η οποία συνιστά απλώς και μόνο επιδιωκόμενο στόχο ή προτεινόμενη ή ενδεικτική τιμή, επηρεάζει αρνητικά τον ανταγωνισμό, διότι παρέχει τη δυνατότητα της πρόβλεψης με εύλογη βεβαιότητα της πολιτικής τιμών που θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές στη σχετική αγορά³⁰⁶. Η κυκλοφορία από μία ένωση επιχειρήσεων (επαγγελματική οργάνωση) πληροφοριών αναφορικά με τις τιμές από τη φύση της υποκινεί τις επιχειρήσεις που ανήκουν σε αυτή να ευθυγραμμίσουν τις τιμές τους, ανεξάρτητα από τη διάρθρωση του κόστους τους. Η μέθοδος αυτή αποθαρρύνει τις επιχειρήσεις εκείνες των οποίων το κόστος είναι μικρό να μειώσουν τις τιμές τους και προσφέρει ένα τεχνητό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις με μεγαλύτερο κόστος παραγωγής³⁰⁷.

122. Στο πλαίσιο αυτό και οι απλώς συνιστώμενες τιμές μπορεί να έχουν αισθητά αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, καθώς διευκολύνουν τον συντονισμό των τιμών μεταξύ των επαγγελματιών του κλάδου και ενδέχεται να οδηγούν σε παραπλάνηση των καταναλωτών σχετικά με τα εύλογα επίπεδα τιμών³⁰⁸. Η κυκλοφορία αυτών των έστω προτεινόμενων τιμών από μία ένωση επιχειρήσεων δεν μπορεί να μην έχει περιοριστικό αποτέλεσμα, αφενός στο επίπεδο των μελών της, τα οποία, ακόμα και εάν δεν εφαρμόζουν ακριβώς τις προτεινόμενες αυτές τιμές, αναγκαστικά επηρεάζονται κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων τους από αυτές³⁰⁹, και αφετέρου στο επίπεδο μη μελών αυτής, που αποκτούν γνώση της τιμολογιακής πολιτικής που συνιστά η ένωση επιχειρήσεων με πληροφορίες που επιτρέπουν την πρόβλεψη με εύλογη βεβαιότητα ποια πολιτική τιμών θα ακολουθήσουν οι ανταγωνιστές τους³¹⁰.
123. Επίσης, είναι αδιάφορο αν οι προτεινόμενες τιμές αφορούν μόνο ένα μέρος των υπηρεσιών που προσφέρουν τα μέλη της ένωσης επιχειρήσεων³¹¹.
124. Επιπροσθέτως, γίνεται δεκτό ότι οι αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν συνιστώμενες τιμές δύνανται να λειτουργήσουν ως εστιακό σημείο (focal point) κατά τον καθορισμό της

³⁰⁴ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 89/515, *Δομικά πλέγματα*, ΕΕ L 260 της 06-09-1989, σελ. 1, σκ. 166.

³⁰⁵ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 60-61.

³⁰⁶ Βλ. ενδεικτικά ΔΕΕ, 8/72, *Cementhandelaren*, σκ. 21, ΓενΔΕΕ, T-64/02, *Heubach*, σκ. 81, όπου επισημαίνεται και ότι «Γενικότερα, τέτοιου είδους συμπράξεις συνεπάγονται ευθεία παρέμβαση στις ουσιαστικές παραμέτρους του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά», και ΓενΔΕΕ, T-224/00, *Archer Daniels*, σκ. 120. Βλ. επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση της 08-12-2010, υπόθ. 39310 – *ONP*, σκ. 655.

³⁰⁷ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 61, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση 2005/8, υπόθ. 38549 – *Barèmes d'honoraires de l'Ordre des Architectes belge*, σκ. 88.

³⁰⁸ Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 131.

³⁰⁹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 72-73, όπου μόνο ένα μέλος του συνδέσμου *FENEX* αναγνώρισε ότι εφαρμόζε τις συνιστώμενες τιμές.

³¹⁰ Βλ. ΔΕΕ, C-246/86, *Belasco*, όπου έγινε δεκτό ότι η κοινοποίηση σε μη μέλη μίας ένωσης επιχειρήσεων σχεδίων τιμών «είχε ως σκοπό να παρακινήσει τις επιχειρήσεις αυτές να ευθυγραμμίσουν τις τιμές τους προς εκείνες των μελών, κατά τρόπον ώστε να ενισχυθούν τα αποτελέσματα της συμπράξεως και πέραν του κύκλου των μελών. Είναι πράγματι βέβαιο ότι η κοινοποίηση των εν λόγω σχεδίων εντασσόταν στο πλαίσιο εναρμονίσεως με τις επιχειρήσεις μη μέλη της *Belasco* με σκοπό τον προσεταιρισμό τους ως προς την πρακτική αυτή τιμών», σκ. 13.

³¹¹ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 50.

τιμολογιακής πολιτικής από τα μέλη της, και κατ' επέκταση να εφαρμοστούν ενδεχομένως στην πράξη από την πλειοψηφία ή το σύνολο των μελών της, ή και από μη μέλη της³¹².

125. Σημαντικός παράγοντας για την αξιολόγηση των πιθανών ανταγωνιστικών αποτελεσμάτων είναι η θέση της ένωσης επιχειρήσεων στην αγορά. Όσο ισχυρότερη είναι η θέση της ένωσης επιχειρήσεων στην αγορά, τόσο μεγαλύτερος είναι ο κίνδυνος μια συνιστώμενη τιμή να οδηγήσει σε κατά το μάλλον ή ήττον ομοιόμορφη εφαρμογή αυτού του επιπέδου τιμών από τα μέλη της, ή ακόμη και από μη μέλη της, διότι είναι πιθανό να χρησιμοποιηθεί ως σημείο εστίασης³¹³.

Z.3.4.3. Περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση

126. Η έννοια του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών ενός επαγγέλματος περιλαμβάνει, πέραν των τιμών, και άλλες πτυχές, όπως η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει ένας επαγγελματίας και η διαφήμιση³¹⁴.
127. Γενικά η διαφήμιση, όπως έχει υπογραμμίσει και η Επιτροπή Ανταγωνισμού³¹⁵, συνιστά σημαντικό στοιχείο της διαδικασίας του ανταγωνισμού, καθώς παρέχει πληροφορίες στον καταναλωτή για το είδος και την ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών και την αξία αυτών, επιτρέποντάς του να διακρίνει τις υφιστάμενες εναλλακτικές λύσεις που υφίστανται κατά τη στιγμή που επιδιώκει την παροχή μιας υπηρεσίας ώστε να προβεί σε ορθολογική επιλογή του φορέα παροχής των υπηρεσιών, βάσει των παρεχομένων από τον τελευταίο υπηρεσιών και της αξίας και τιμής αυτών.
128. Επιπλέον, ιδιαίτερα κρίσιμο για τη λειτουργία του ανταγωνισμού είναι ότι η διαφήμιση μπορεί να διευκολύνει την είσοδο νέων επαγγελματιών στην αγορά. Απαγορεύσεις αναφορικά με το περιεχόμενο και το είδος της διαφήμισης μπορεί να έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό των δυνατοτήτων των περισσότερο αποτελεσματικών επαγγελματιών τόσο από άποψη κόστους, όσο και από άποψη ποιότητας, όπως αναπτύξουν τις υπηρεσίες τους εις βάρος των λιγότερο αποτελεσματικών, αλλά και να συνιστούν, σε κάθε περίπτωση, ένα πολύ σοβαρό εμπόδιο εισόδου για κάθε νέο φορέα παροχής υπηρεσιών που επιδιώκει να δραστηριοποιηθεί στη σχετική αγορά.
129. Έχει κριθεί ότι περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση που είναι αναγκαίοι, λαμβανομένου υπόψη του ειδικού πλαισίου του εκάστοτε επαγγέλματος για την αποφυγή της παραπλανητικής διαφήμισης, την προστασία του επαγγελματικού απορρήτου, την αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων και την εξασφάλιση της αμεροληψίας, της ικανότητας, της ακεραιότητας και της υπευθυνότητας των επαγγελματιών, δεν θεωρείται ότι έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, εφόσον εφαρμόζονται με αντικειμενικό τρόπο και χωρίς να δημιουργούνται διακρίσεις³¹⁶.

³¹² Βλ. ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 144 και τις εκεί αναφερόμενες παραπομπές.

³¹³ Βλ. ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 62.

³¹⁴ Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 152. Βλ. και ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 105.

³¹⁵ Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 153. Βλ. και ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 106.

³¹⁶ Βλ. ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 107 με παραπομπές σε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 1999/267, *Κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΠ*, ΕΕ L 106 της 23-04-1999, σελ. 14, σκ. 32 επ. Βλ. και ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*.

130. Αντιθέτως, περιορισμοί ως προς τη συγκριτική διαφήμιση ή περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση που περιορίζουν τη δυνατότητα των επαγγελματιών να διεκδικούν ενεργητικά πελάτες περιορίζουν την ελευθερία δράσης των επαγγελματιών και έχουν ως σκοπό ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των επαγγελματιών. Αιτιολογικοί λόγοι των εν λόγω περιορισμών που εδράζονται στη διατήρηση της καλής φήμης του επαγγέλματος ή στην αποφυγή εν γένει του «αθέμιτου» ανταγωνισμού δεν μπορούν να οδηγήσουν στη συλλήβδην εξαίρεση των εν λόγω περιορισμών από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 Ν. 3959/2011, καθώς δεν δικαιολογούν τον περιορισμό της πρόσβασης σε σαφείς και ακριβείς πληροφορίες για τις σχετικές υπηρεσίες, το κόστος τους και τις προϋποθέσεις παροχής τους, οι οποίες επιτρέπουν στον πελάτη να επιλέξει ελεύθερα τον φορέα παροχής των υπηρεσιών. Τέτοιου είδους απαγορεύσεις δεν είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της υπευθυνότητας, της ανεξαρτησίας ή του επαγγελματικού απορρήτου ή για την αποτροπή δημοσίευσης ψευδών ή παραπλανητικών διαφημίσεων ή ακόμη για την αποφυγή τυχόν συγκρούσεων συμφερόντων και, κατά συνέπεια, δεν εξασφαλίζουν την τήρηση των κανόνων εκείνων επαγγελματικής δεοντολογίας που αποβλέπουν στη διασφάλιση των ανωτέρω³¹⁷.
131. Κατά τη ρητή διατύπωση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, «στην έννοια του ανταγωνισμού περιλαμβάνεται και η διαφήμιση, η οποία παρέχει πληροφορίες στον πελάτη για το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ως προς τις διαφημίσεις, δεν επιτρέπονται απαγορεύσεις ή περιορισμοί σχετικά με το περιεχόμενο και το είδος αυτών, οι οποίες θα μπορούσαν να περιορίσουν τη δυνατότητα των επαγγελματιών να διεκδικήσουν ενεργητικά πελάτες, περιορίζοντας την ελευθερία δράσης τους, με αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των επαγγελματιών. Για να στοιχειοθετηθεί δε παράβαση, δεν απαιτείται η ύπαρξη πρόθεσης περιορισμού του ανταγωνισμού, αλλά αρκεί το αντικειμενικά αντι-ανταγωνιστικό ενδεχόμενο, χωρίς να απαιτείται να προκύπτει και [αντι-]ανταγωνιστικό αποτέλεσμα (...). Τέλος, αποφάσεις τέτοιων συλλόγων περί καθορισμού κατωτάτων ορίων αμοιβών και περιορισμού των διαφημίσεων, δεν διαφεύγουν από το πεδίο των κανόνων του ανταγωνισμού εκ μόνου του λόγου ότι χαρακτηρίζονται από τους ως άνω συλλόγους ως “δεοντολογικοί κανόνες”»³¹⁸.
132. Συνεπώς, περιορισμοί στη διαφήμιση, χωρίς διάκριση μεταξύ τυχόν παραπλανητικών ή μη διαφημίσεων, που προέρχονται από μία ένωση επιχειρήσεων, δύναται να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, καθώς έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών της ένωσης επιχειρήσεων και την παρεμπόδιση εισόδου νέων επαγγελματιών στη σχετική αγορά³¹⁹.

³¹⁷ Βλ. ΕπΑντ 554/VI/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 108 με παραπομπές σε Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 1999/267, *Κώδικας δεοντολογίας του ΣΕΠ*, ΕΕ L 106 της 23-04-1999, σελ. 14, σκ. 39 επ. Βλ. και ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*.

³¹⁸ Βλ. ΔιοικΕφΑθ 3040/2015, σκ. 3 (όπου παραπομπή σε σχετική νομολογία του ΣτΕ), που επικύρωσε την ΕπΑντ 554/VI/2012, *Φροντιστήρια*.

³¹⁹ Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 156.

Ζ.4. Ενιαίος και διαρκής χαρακτήρας της παράβασης

133. Σύμφωνα με τη νομολογία, παραβίαση των απαγορευτικών διατάξεων του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 δεν στοιχειοθετείται μόνο στην περίπτωση ενεργειών που είναι μεμονωμένες, οπότε πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις για χωριστές παραβάσεις, αλλά και στην περίπτωση μιας αλληλουχίας πρακτικών ή μιας διαρκούς συμπεριφοράς, οπότε τα επιμέρους στοιχεία τους συνθέτουν μια ενιαία παράβαση. Τούτο συντρέχει ανεξαρτήτως του ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτής της σειράς πρακτικών θα μπορούσαν να συνιστούν και αφ' εαυτών και μεμονωμένα παράβαση των εν λόγω άρθρων³²⁰.
134. Τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για να διαπιστωθεί εάν μια παράβαση του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 είναι ενιαία ή όχι μπορούν να συνίστανται στο εάν οι εν λόγω πρακτικές είχαν κοινό ή διαφορετικό αντικείμενο, στο εάν αφορούν κοινά προϊόντα ή υπηρεσίες, στο εάν μετείχαν σε αυτές οι ίδιες επιχειρήσεις ή στο εάν χρησιμοποιήθηκαν οι ίδιες μέθοδοι για την εφαρμογή τους. Άλλα κριτήρια που μπορούν να λαμβάνονται υπόψη είναι η ταυτότητα των φυσικών προσώπων που εμπλέκονται για λογαριασμό των επιχειρήσεων και το κοινό γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής των επίμαχων πρακτικών³²¹.
135. Πέραν των περιστάσεων που προαναφέρθηκαν, συνεκτιμάται περαιτέρω τυχόν σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ των υπό εξέταση πρακτικών³²². Η συμπληρωματικότητα αυτή μπορεί να επαληθεύεται από διάφορα στοιχεία, όπως είναι η διάρκεια, το περιεχόμενο ή ο σκοπός τους³²³. Αρκεί, επομένως, να αποδειχθεί ότι οι επίμαχες πρακτικές εντάσσονται στο πλαίσιο ενός συνολικού σχεδίου προς έναν κοινό, αντίθετο προς τον ανταγωνισμό, σκοπό³²⁴.
136. Επιπροσθέτως, έχει γίνει δεκτό, ειδικά ως προς επιμέρους παραβάσεις που σχετίζονται με τις τιμές, όπως είναι οι αποφάσεις μιας ένωσης επιχειρήσεων σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, ότι οι εν λόγω πρακτικές δεν συνιστούν αυτοτελείς παραβάσεις, αλλά πρόκειται για συστατικά στοιχεία μίας ενιαίας παράβασης, που έχουν «λόγω της φύσεώς τους διαρκή χαρακτήρα»³²⁵.
137. Τέλος, ως ημερομηνία έναρξης της προθεσμίας παραγραφής της εξουσίας της Επιτροπής Ανταγωνισμού να επιβάλει κυρώσεις ορίζεται η ημερομηνία από την οποία έχει παύσει η διαρκής παράβαση³²⁶.

³²⁰ Βλ. ΔΕΕ, C-204, 205, 211, 213, 217 και 219/00 P, *AalborgPortland*, σκ. 258, ΔΕΕ, C-49/92 P, *AnicPartecipazioni*, σκ. 81, και ΓενΔΕΕ, T-279/02, *Degusa*, σκ. 155.

³²¹ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-110/07, *Siemens*, σκ. 241, όπου και περαιτέρω νομολογία.

³²² Βλ. ΓενΔΕΕ, T-410/09, *Almamet*, σκ. 154, ΓενΔΕΕ, T-446/05, *Amann & Söhne και Cousin Filterie*, σκ. 92, και ΓενΔΕΕ, T-101 και 111/05, *BASF και UCB*, σκ. 179.

³²³ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-446/05, *Amann & Söhne και Cousin Filterie*, σκ. 92, και ΓενΔΕΕ, T-101 και 111/05, *BASF και UCB*, σκ. 181.

³²⁴ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-8/16, *Toshiba*, σκ. 205.

³²⁵ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-5/00, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*, σκ. 406.

³²⁶ Βλ. ΕπΑντ 642/2017, *Κατασκευαστικές*, σκ. 101, όπου και περαιτέρω νομολογία.

Η. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ: ΥΠΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Η.1. Επιχείρηση και ένωση επιχειρήσεων

138. Εν προκειμένω, οι εγκαταστάτες-συντηρητές ανελκυστήρων, είτε έχουν ενταχθεί και είναι μέλη του ΣΕΣΑ, είτε όχι, διεξάγουν ως ελεύθεροι επαγγελματίες οικονομική δραστηριότητα, συνιστάμενη στην υπηρεσία εγκατάστασης και/ή συντήρησης ανελκυστήρων προς τους πελάτες τους έναντι αμοιβής, αναλαμβάνοντας τους σχετικούς οικονομικούς κινδύνους από τη δραστηριότητά τους αυτή. Λογίζονται, συνεπώς, ως επιχειρήσεις κατά την έννοια των διατάξεων του δικαίου του ανταγωνισμού.
139. Ο ΣΕΣΑ συναφώς συνιστά ένωση επιχειρήσεων, καθώς μέλη του είναι επιχειρήσεις (οι εγκαταστάτες-συντηρητές ανελκυστήρων), τα εμπορικά συμφέροντα των οποίων εξυπηρετεί, όπως προκύπτει από τον καταστατικό σκοπό του³²⁷.

Η.2. Απόφαση ένωσης επιχειρήσεων

140. Ο ΣΕΣΑ, όπως και κάθε επαγγελματική οργάνωση με τη μορφή συνδέσμου ή συλλόγου, εκφράζει τη συλλογική βούληση των μελών του μέσω ιδίως των οργάνων του, τα οποία προβλέπονται στο Καταστατικό του, ήτοι τη Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο και την Πειθαρχική Επιτροπή, που συνεδριάζουν είτε σε τακτά χρονικά διαστήματα είτε εκτάκτως. Τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων των οργάνων του ΣΕΣΑ, και ιδίως των Συνεδριάσεων της Πειθαρχικής Επιτροπής κατά τα έτη 2011-2014³²⁸, αποτυπώνουν «ευθέως»³²⁹ τις πρακτικές του ΣΕΣΑ, οι οποίες αφορούν στην οικονομική και ανταγωνιστική συμπεριφορά των μελών του³³⁰. Πιο συγκεκριμένα, από τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Πειθαρχικής Επιτροπής προκύπτει ευθέως η βούληση του ΣΕΣΑ περιορισμού του ανταγωνισμού μεταξύ των μελών του σε επίπεδο τιμών και διαφήμισης: Όταν ένα μέλος του ΣΕΣΑ καταγγέλλεται από συνάδελφό του ότι, σε ανελκυστήρα που ο τελευταίος συντηρούσε, εμφανίστηκε αυτό το μέλος με οικονομικότερη προσφορά και ανέλαβε την εν λόγω συντήρηση, ή απλώς προέβαινε σε διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων (είτε με είτε χωρίς αναγραφόμενη τιμή και ανεξάρτητα από το αν επωφελήθηκε της διαφήμισής του με την ανάληψη κάποιας συντήρησης), τότε καλείται ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής σύμφωνα με αναλυτικά προκαθορισμένη διαδικασία.
141. Κατά τη διαδικασία ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής, αρχικά καλείται ο καταγγελλόμενος τηλεφωνικά, αν δεν προσέλθει καλείται εγγράφως με επιστολή, και αν και πάλι δεν ανταποκριθεί, λαμβάνει εξώδικη πρόσκληση, ενώ, αν επιμείνει στην άρνηση εμφάνισής του ενώπιον της

³²⁷ Άρθρο 2 Καταστατικού ΣΕΣΑ. Σημειώνεται ότι έχει αναγνωρισθεί και από τον [...] του ΣΕΣΑ στα πλαίσια Γενικής Συνέλευσης ότι ο Σύνδεσμος αυτός συνιστά ένωση επιχειρήσεων υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού. Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 02-11-2015, σελ. 76-77, ιδίως σελ. 77, όπου αναφέρεται ρητά ότι: «[...] ένωση επιχειρήσεων θεωρείται και ο Σύνδεσμος».

³²⁸ Μετά το 2015 τα Πρακτικά της Πειθαρχικής Επιτροπής έπαψαν να απομαγνητοφωνούνται, βλ. επιστολή ΣΕΣΑ αρ. πρωτ. 9157/27-10-2020.

³²⁹ Βλ. και ΔιοικΕφΑθ 2821/2013, σκ. 9, που επικύρωσε την ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*.

³³⁰ Βλ. και ΔιοικΕφΑθ 3040/2015, σκ. 3, που επικύρωσε την ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*.

Πειθαρχικής Επιτροπής, παραπέμπεται στο Διοικητικό Συμβούλιο με πρόταση διαγραφής³³¹. Οι προβλέψεις αυτές της κλιμακούμενης διαδικασίας κλήσης ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής και οι επιπτώσεις σε περίπτωση που ο εγκαλούμενος αγνοήσει την κλήση καταδεικνύουν τη σημασία που προσδίδει ο ΣΕΣΑ στη δράση και στην ουσιαστική λειτουργία της Πειθαρχικής Επιτροπής και της πειθαρχικής διαδικασίας που επιχειρείται να εφαρμοστεί μέσω της λειτουργίας της Πειθαρχικής Επιτροπής³³².

142. Κατά τη συζήτηση των καταγγελιών ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής, όπως προκύπτει από τα Πρακτικά της περιόδου 2011-2014, οι συντηρητές που εγκαλούνται διότι προσέφεραν χαμηλότερη τιμή από την υφιστάμενη ή/και διένειμαν διαφημιστικά φυλλάδια δέχονται τις νουθεσίες και υποδείξεις των Μελών της Πειθαρχικής Επιτροπής. Σε κάποιες περιπτώσεις καλούνται να «συνετισθούν», επιπλήττονται και τους καθίσταται σαφές ότι εάν τυχόν επιμείνουν να προσφέρουν χαμηλότερη τιμή συντήρησης από την υφιστάμενη και/ή να διανέμουν διαφημιστικά φυλλάδια, τότε θα αποσταλούν από τον ίδιο τον ΣΕΣΑ σχετικές επιστολές προς το σύνολο των πελατών τους, ακόμη και αν πρόκειται για χίλιες (1.000) επιστολές³³³, ή θα υποβληθούν σε αντιδικία με τον ΣΕΣΑ³³⁴, ή θα αναρτηθεί η μερίδα τους στα γραφεία του ΣΕΣΑ με επακόλουθη συνέπεια όλα τα μέλη του ΣΕΣΑ να στραφούν εναντίον τους³³⁵, ή θα διαγραφούν από τον ΣΕΣΑ³³⁶, ή δέχονται άλλες αόριστες απειλές³³⁷, με σκοπό, όπως αναφέρεται στα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Πειθαρχικής Επιτροπής, να τους «αφανίσουν», να τους «ευτελίσουν», να τους «ανατρέψουν τη ζωή» και να τους εξοντώσουν οικονομικά με κατάληξη «να μην μπορούν να αγοράσουν ούτε τα τσιγάρα τους»³³⁸, χωρίς να λείπει και η χρήση αγοραίων εκφράσεων³³⁹ που εντάσσονται σε αυτή την πρακτική που αποσκοπεί στην αλλαγή της

³³¹ Βλ. και περίπτωση εγκαλούμενου συντηρητή περιγραφόμενη στα Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, όπου ακολουθήθηκε η σχετική διαδικασία μέχρι και το τελικό στάδιο της συζήτησης της πρότασης διαγραφής: βλ. και Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 97. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, η Πειθαρχική Επιτροπή αποφασίζει να ξανακαλέσει εγγράφως μέλος που ενώ κλήθηκε ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής, δεν εμφανίσθηκε, ενώ διατυπώνεται και η άποψη (από το μέλος [...]) «Έχω την εντύπωση ότι στην επόμενη διαδικασία να πάρουμε μια απόφαση για διαγραφή του συναδέλφου εάν ακόμη είναι στο Σύνδεσμό μας».

³³² Η διαδικασία κλήσης ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ περιγράφεται αναλυτικά από τον ίδιο τον [...] του ΣΕΣΑ σε Διοικητικό Συμβούλιο ήδη του 2007, βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 09-01-2007, σελ. 47. Βλ. ομοίως και Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 10-05-2007, σελ. 49.

³³³ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-01-2011, σελ. 33. Βλ. και την περιγραφή των διαμειφθέντων στην εν λόγω συνεδρίαση στην παρ. 57 ανωτέρω. Βλ. και Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 36, ανωτέρω παρ. 68.

³³⁴ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 24, ανωτέρω, παρ. 62.

³³⁵ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 25-27, βλ. και την περιγραφή της ανωτέρω συνεδρίασης ανωτέρω, παρ. 74.

³³⁶ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, «γιατί αν σε διαγράψουμε τελείωσε, θα πούμε όλοι: βαράτε. [...] εκεί πέρα, όπου βρείτε [...] βαράτε. Έτσι; Από τη στιγμή που δεν είσαι μέλος του Σύνδεσμου. Τότε θα λειτουργήσουμε με τις αρχές της ελεύθερης αγοράς», σελ. 53.

³³⁷ Βλ. μεταξύ άλλων, Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 52 (όπου αναφέρεται ρητά «Δεν ξέρεις τι σε περιμένει [...] Θα το πούμε στην πορεία»).

³³⁸ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-01-2011, σελ. 33, και Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 22, 28 και 36.

³³⁹ Βλ. μεταξύ άλλων, Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 60 και 67 με εκφράσεις όπως: «[...] Έχει ανάγκη ο κλάδος να διαφημιστεί; Αν είμαστε οι πόρνες της Συγγρού έχουμε μεγάλη ανάγκη.» (σελ. 60) και «Άρα δεν αναζητάμε μέσω της διαφήμισης. Ένας που σέβεται το χώρο του, το επάγγελμά του, τους συναδέλφους του και λέει εγώ είμαι επιστήμονας στη δουλειά μου, δεν ανατρέχει σε διαφήμιση. Ψάχνει ο καταναλωτής να σε βρει [...] Αλλά η υπόληψη του επαγγέλματος που αναδεικνύεται; Στο κωλοφυλλάδιο;».

οικονομικής πολιτικής και τακτικής των συντηρητών που δεν ακολουθούν τις επιταγές του ΣΕΣΑ στο εν λόγω ζήτημα του ανταγωνισμού μεταξύ των συντηρητών ανελκυστήρων.

143. Όλα τα παραπάνω λαμβάνουν χώρα ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής και έχουν ως αποτέλεσμα οι εγκαλούμενοι συντηρητές για «αθέμιτη», «ανήθικη» και «εκτός του υγιούς και του νομίμου ανταγωνισμού»³⁴⁰, κατά τους χαρακτηρισμούς που δίδονται, συμπεριφορά, ενώ στην αρχή της Συνεδρίασης επιχειρηματολογούν και υπεραμύνονται της επαγγελματικής ανταγωνιστικής πρακτικής τους, στη συνέχεια της Συνεδρίασης, κατά κανόνα, και σε συνέχεια των διαμειφθέντων ενώπιον της Επιτροπής, δηλώνουν μετανιωμένοι, ζητούν συγγώμη, δεσμεύονται ότι θα ανακαλέσουν την προηγούμενη οικονομική προσφορά τους, στην ανάγκη επικαλούμενοι διάφορες προφάσεις στον πελάτη τους που έτσι θα επιστρέψει στον παλαιότερο ακριβότερο συντηρητή³⁴¹, τον οποίο σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί και να κληθούν να αποζημιώσουν³⁴², και στην περίπτωση που διένειμαν διαφημιστικά φυλλάδια αναλαμβάνουν την υποχρέωση να διακόψουν κάθε διανομή³⁴³, ή ακόμη και να παραδώσουν τα εναπομείναντα διαφημιστικά φυλλάδια στον ΣΕΣΑ για να καταστραφούν στα γραφεία του προς παραδειγματισμό ώστε «αυτό να γίνει μάθημα σε όλους»³⁴⁴.
144. Η δράση αυτή της Πειθαρχικής Επιτροπής είναι γνωστή στα υπόλοιπα όργανα του ΣΕΣΑ και φαίνεται να τυγχάνει της πλήρους επιδοκίμασias των λοιπών οργάνων του ΣΕΣΑ και ως τέτοια εκφράζει τη βούλησή του, όπως προκύπτει από τις σχετικές συνεδριάσεις τόσο της Γενικής Συνέλευσης όσο και του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ και τα αναφερόμενα στη διάρκειά τους για την Πειθαρχική Επιτροπή. Ειδικότερα, σε πλείστες Γενικές Συνελεύσεις και Συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος, ο Αντιπρόεδρος, ο Γενικός Γραμματέας και εκλεγμένα Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ επιδοκίμαζουν και επανειλημμένα εκφράζουν την ικανοποίησή τους για τα ανταντακλαστικά που επιδεικνύει η Πειθαρχική Επιτροπή σε περιπτώσεις προσφοράς συντήρησης ανελκυστήρα σε τιμή χαμηλότερη από την υφιστάμενη και/ή διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων³⁴⁵, ενώ συχνά προσκαλούν και δίδουν το βήμα στον [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής όπως παρουσιάσει ενώπιον όλων των μελών τα πεπραγμένα της³⁴⁶. Μάλιστα, Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, σε Γενική Συνέλευση έτους 2019

³⁴⁰ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 25-02-2014, σελ. 24, 28 και 34, βλ και τις παρατιθέμενες εκφράσεις ανωτέρω.

³⁴¹ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 09-11-2011, σελ. 20.

³⁴² Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 22-05-2014, σελ. 31-34. Η συνεδρίαση αυτή έληξε με συμβιβασμό μεταξύ καταγγέλλοντος και καταγγελλόμενου, ο οποίος περιελάμβανε και την καταβολή χρηματικής αποζημίωσης από τον καταγγελλόμενο στον καταγγέλλοντα, σε ύψος που θα καθοριζόταν μεταξύ τους μετά τη Συνεδρίαση. Για το ζήτημα αυτό βλ. και ανωτέρω στην Ενότητα Δ.1.1.

³⁴³ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 83. Βλ. και ανωτέρω, στην Ενότητα Δ.1.1.

³⁴⁴ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, σελ. 42. Βλ. και ανωτέρω, Ενότητα Δ.1.1.

³⁴⁵ Βλ. μεταξύ άλλων, Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 15-01-2020, σελ. 16-17, Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 25-02-2013, σελ. 5, και Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 54. Κατά τη ΓΣ της 25-02-2013 αναφέρεται χαρακτηριστικά: «Ο Σύνδεσμος πιστεύω ότι στο μέτρο των δυνατοτήτων του κάνει μια προσπάθεια, έτσι ώστε να μπει ένα φρένο σε αυτόν τον κατήφορο. Πάνω σ' αυτή την κατεύθυνση δουλεύει και η Πειθαρχική Επιτροπή και έχει κάποια αποτελέσματα». Αντίστοιχα, κατά τη συνεδρίαση του ΔΣ της 12-03-2013 αναφέρεται για την Πειθαρχική Επιτροπή: «Δεν νομίζω συνάδελφοι η Π.Ε. [νοείται η Πειθαρχική Επιτροπή] που βασανίζεται από όλες τις πλευρές να διαλευκάνει αυτά τα ζητήματα [να] το έχει φέρει τυχαία το θέμα [...]. Συνεπώς πρέπει να την λάβουμε υπόψη την πρόταση της Π.Ε. εκεί θέλω να καταλήξω».

³⁴⁶ Ήδη από το 2007, βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 30-05-2007, σελ. 11. Βλ. επίσης, Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 27-06-2016, σελ. 65, Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 06-03-2019, σελ. 14 και 32, και Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 15-01-2020, σελ. 19-20, όπου

χαρακτήρισε «*πάρα πολύ σημαντική*» τη δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής, χάρις στην οποία, όπως ανέφερε, έχουν μειωθεί οι καταγγελίες για χαμηλές προσφορές συντήρησης που υπήρχαν τα προηγούμενα χρόνια καθώς «*[κ]άποιοι συνάδελφοι έχουν συμμορφωθεί ως ένα βαθμό*»³⁴⁷.

145. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η προαναφερθείσα δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής έναντι συντηρητών που προσφέρουν χαμηλότερες των υφισταμένων και ήδη προσφερθεισών τιμές και/ή διανέμουν διαφημιστικά φυλλάδια δεν συνιστά μεμονωμένη και αποκομμένη ως προς τη βούληση του ΣΕΣΑ πρακτική, ούτε είναι μια αποσπασματική ενέργεια από κάποια πρόσωπα που υπήρξαν μέλη ενός πειθαρχικού οργάνου που δρούσε ανεξέλεγκτα και ανεξάρτητα, αλλά αντίθετα συνιστά συνεπή έκφραση της βούλησης του ΣΕΣΑ όπως παρέμβει στις περιπτώσεις προσφοράς συντήρησης ανελκυστήρα σε τιμή χαμηλότερη από την υφιστάμενη και/ή διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων.
146. Η διαπίστωση αυτή ότι η δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής δεν συνιστά μεμονωμένη και αποκομμένη από τη βούληση του ΣΕΣΑ πρακτική επιρρωνύεται από τα διαμειφθέντα σε Συνεδρίαση του Διοικητικού Συμβουλίου, όπου συζητήθηκε αναπεμφθείσα από την Πειθαρχική Επιτροπή πρόταση διαγραφής μέλους που δεν παρουσιάστηκε αυτοπροσώπως ενώπιόν της, αφού είχε καταγγελθεί για ανάληψη συντήρησης μετά από προσφορά του σε τιμή χαμηλότερη από την υφιστάμενη. Κατά την ενώπιον του Διοικητικού Συμβουλίου συζήτηση της πρότασης διαγραφής της Πειθαρχικής Επιτροπής, [...] και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου τοποθετήθηκαν υπέρ αυτής της πρότασης³⁴⁸, οπότε ο καταγγελλόμενος συντηρητής, που αρχικά είχε υπεραμυνθεί της τιμολογιακής πολιτικής του χρέωσης σε «*τιμές αγοράς*»³⁴⁹, υπό το φάσμα της οριστικής διαγραφής του από τον ΣΕΣΑ, υποχώρησε και δήλωσε διαλλακτικά ότι θα επανεξετάσει εφεξής την πρακτική του. Μετά τη μεταστροφή της στάσης του αυτή, το Διοικητικό Συμβούλιο ομόφωνα υιοθέτησε εναλλακτική πρόταση Μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου να μην εκδώσει οριστική απόφαση επί της διαγραφής, αλλά να κρατήσει το θέμα ανοιχτό για «*επανεξέταση*»³⁵⁰, ώστε να δοθεί στον καταγγελλόμενο συντηρητή ένας «*εύλογος χρόνος*» για να διαπιστωθεί αν, όπως ανέφερε Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, «*θα συνεισθεί και θα μπει στον σωστό δρόμο*»³⁵¹.
147. Η μη απομονωμένη και μη αποκομμένη από τη βούληση του ΣΕΣΑ προαναφερθείσα δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής έναντι συντηρητών που προσφέρουν χαμηλότερες των υφισταμένων τιμές και/ή διανέμουν διαφημιστικά φυλλάδια προκύπτει, όχι μόνο από την παραπάνω περίπτωση της συζήτησης από το Διοικητικό Συμβούλιο της πρότασης διαγραφής που υποβλήθηκε από την Πειθαρχική Επιτροπή, αλλά και από περιπτώσεις που το Διοικητικό Συμβούλιο, λειτουργώντας

διαβάστηκε επιστολή του [...] της Πειθαρχικής Επιτροπής, περιγραφόμενα και στην Ενότητα Δ.1.2 ανωτέρω. Βλ. και πρόταση του [...] του ΣΕΣΑ στο ΔΣ για «*συνεργασία*» του τελευταίου με την Πειθαρχική Επιτροπή, ο οποίος επιπλέον πρότεινε «*να κάνουμε και εμείς οι ίδιοι με δικά μας ευθύνη και τα Μέλη του ΔΣ, αλλά και τα Μέλη της Π.Ε. [=Πειθαρχικής Επιτροπής] μία έρευνα και στα διάφορα site που υπάρχουν στο ίντερνετ που και εκεί ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια διάφορες τέτοιες προσφορές*», λεγόμενα με τα οποία δήλωσαν σύμφωνα τέσσερα Μέλη του ΔΣ, βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 06-03-2012, σελ. 13-20. Βλ. επίσης, ενημέρωση στο ΔΣ από τον [...] του ΣΕΣΑ ότι θα προωθηθούν στην Πειθαρχική Επιτροπή «*καταγγελίες για χαμηλές προσφορές και αθέμιτο ανταγωνισμό*», Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 13-11-2012, σελ. 81.

³⁴⁷ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 06-03-2019, σελ. 39.

³⁴⁸ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 41-49, 54 και 60. Βλ. και ανωτέρω στην Ενότητα Δ.1.3.

³⁴⁹ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 40.

³⁵⁰ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 67.

³⁵¹ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 12-03-2013, σελ. 65.

κατά τις αρμοδιότητές του³⁵², εξέτασε αιτήματα συντηρητών υποψηφίων προς εγγραφή μελών. Στις σχετικές Συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου που διεξήχθησαν παρουσία και με τη συμμετοχή των υποψηφίων μελών, το ζήτημα της ανεύρεσης πελατείας από αυτούς μέσω ενδεχόμενων προσφορών ή/και διαφημίσεων συζητήθηκε ως πρωτεύων³⁵³ θέμα «ουσίας»³⁵⁴. Ο [...] και λοιπά Μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΣΕΣΑ επεσήμαναν επανειλημμένα στο υποψήφιο νέο μέλος ότι μία τακτική προσφορών και/ή διαφημίσεων θα οδηγήσει «σίγουρα» το υποψήφιο μέλος σε σύγκρουση με τον κλάδο γενικότερα³⁵⁵.

148. Όλα τα παραπάνω συνηγορούν στη διαπίστωση ότι η πρακτική της Πειθαρχικής Επιτροπής συνιστά συνεπή έκφραση της βούλησης του ΣΕΣΑ όπως παρέμβει στον ανταγωνισμό σε θέματα τιμής και διαφήμισης στη συντήρηση των ανελκυστήρων. Η πρακτική αυτή, που αποδίδεται συνεπώς στον ΣΕΣΑ, εμπίπτει, καθώς επεμβαίνει στις βασικές αυτές παραμέτρους του ανταγωνισμού, στην έννοια της απόφασης ένωσης επιχειρήσεων η οποία, όπως προαναφέρθηκε, ερμηνεύεται ευρέως από τη νομολογία³⁵⁶ και περιλαμβάνει όχι μόνο καταστατικές ρήτρες ή δεσμευτικές αποφάσεις ενός οργάνου μιας ένωσης επιχειρήσεων, αλλά και υποδείξεις και πρακτικές που έχουν ως αντικείμενο τον μη δεσμευτικού χαρακτήρα συντονισμό της επιχειρηματικής συμπεριφοράς των μελών. Εν προκειμένω, η πρακτική του ΣΕΣΑ έχει ως αντικείμενο τον συντονισμό των μελών του όπως δεν προσφέρουν τιμή συντήρησης μικρότερη από την σε κάθε ανελκυστήρα υφιστάμενη και ήδη προσφερθείσα και όπως δεν διανέμονται από τους συντηρητές ανελκυστήρων διαφημιστικά φυλλάδια (με ή χωρίς αναγραφόμενη τιμή). Επιχειρείται συνεπώς μέσω της πρακτικής αυτής να ρυθμιστεί η οικονομική συμπεριφορά και πολιτική των μελών του ΣΕΣΑ, καθώς επιχειρείται να συγκρατηθεί και να αποφευχθεί η υποβολή ευνοϊκότερων οικονομικά προσφορών από τις ήδη προσφερθείσες, με συνέπεια να πλήττεται ο ανταγωνισμός στη βαθύτερη ουσία του, καθώς οι καταναλωτές εντέλει αποστερούνται, μέσω της δράσης της Πειθαρχικής Επιτροπής (που τελεί σε γνώση των λοιπών οργάνων του ΣΕΣΑ), οικονομικότερων προσφορών.
149. Η απουσία δεσμευτικότητας³⁵⁷ ή επιβολής πειθαρχικών ποινών δεν επιδρά στην ανωτέρω εκτίμηση, που αντίθετα ενισχύεται από το χρησιμοποιούμενο ύφος κατά τις επίμαχες Συνεδριάσεις του πειθαρχικού οργάνου του ΣΕΣΑ, όπου οι συντηρητές ανελκυστήρων νουθετούνται, τους υποδεικνύεται η αλλαγή συμπεριφοράς και σε κάποιες περιπτώσεις απειλούνται με αντίποινα που φτάνουν μέχρι και την οικονομική τους εξόντωση εάν τυχόν επιμείνουν να λειτουργούν με τρόπο μη σύμφωνο με τον ΣΕΣΑ. Ούτε επιδρά ενδεχόμενη μη

³⁵² Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καταστατικού ΣΕΣΑ.

³⁵³ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 05-03-2013, σελ. 5, όπου η πρώτη ερώτηση που υπέβαλε κατά την έναρξη της Συνεδρίασης ο [...] του ΣΕΣΑ στον αιτούντα ήταν αν έχει προβεί σε διαφήμιση των υπηρεσιών του. Βλ. και ανωτέρω, στην Ενότητα Δ.1.3.

³⁵⁴ Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 17, όπου πάντως διευκρινίστηκε ότι δεν μπορεί για το λόγο αυτό και μόνο να μην γίνει δεκτή η αίτηση εγγραφής, βλ. και άρθρα 3 και 4 του Καταστατικού ΣΕΣΑ που ορίζουν περιοριστικά τις προϋποθέσεις εγγραφής νέου μέλους. Για τη συνεδρίαση αυτή, βλ. και ανωτέρω στην Ενότητα Δ.1.3.

³⁵⁵ Βλ. μεταξύ άλλων, Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 15-01-2013, σελ. 9-17.

³⁵⁶ Βλ. μεταξύ άλλων, ΔιοικΕφΑθ 3040/2015, σκ. 3, που επικύρωσε την ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*.

³⁵⁷ Βλ. και ΔΕΘΑθ 1026/2007, «αποτελεί “απόφαση” ένωσης επιχειρήσεων κάθε έκφραση της κοινής βούλησης μέσα από κάποια οργανωτική δομή, η οποία αποβλέπει στην κοινή συμπεριφορά των μελών, ανεξάρτητα από τη δεσμευτικότητα της απόφασης και ανεξάρτητα από τη μορφή την οποία αυτή λαμβάνει», σκ. 8.

συμμόρφωση των μελών ή και γενικότερη απουσία συνολικά επιπτώσεων ή αποτελέσματος στον ανταγωνισμό από την επίμαχη πρακτική του ΣΕΣΑ, καθώς αρκεί ότι εξ αντικειμένου αυτή δύναται να επηρεάσει δυσμενώς τον ανταγωνισμό στις τιμές και στη διαφήμιση³⁵⁸, που συνιστούν ουσιώδεις παραμέτρους του ανταγωνισμού. Όπως προκύπτει πάντως από τα στοιχεία του φακέλου, η δράση του ΣΕΣΑ προς την κατεύθυνση της μη υποβολής χαμηλότερων προσφορών ή/και μη διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων έχει καταστεί σαφής στη συνείδηση των συντηρητών.

150. Σημειώνεται πάντως, εντελώς επικουρικά και παρότι δεν είναι απαραίτητο να διαπιστωθεί οιαδήποτε επίπτωση από την εν λόγω αντίθετη στον ανταγωνισμό πρακτική, ότι, ως προκύπτει από τις Συνεδριάσεις της Πειθαρχικής Επιτροπής, τα εγκαλούμενα μέλη του ΣΕΣΑ συχνά υπαναχωρούν από την αρχική στάση τους κατά τη συζήτηση ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής και ρητά δηλώνουν ότι εφεξής θα πάψουν να προσφέρουν ανταγωνιστικές τιμές συντήρησης για ανεγκυστήρες που μέχρι τότε συντηρούσε άλλο μέλος του ΣΕΣΑ και θα διακόψουν κάθε διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων. Συνεπώς, η πίεση που υφίστανται ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής επιδρά στη μετέπειτα επιχειρηματική δράση τους επί τιμών και διαφήμισης, με άλλα λόγια εκτιμάται ότι έχει αποτέλεσμα στον ανταγωνισμό, καθώς με την αλλαγή στάσης εκ μέρους των συντηρητών που προσέφεραν χαμηλότερες τιμές, οι καταναλωτές εντέλει αποστερούνται από ένα εκ των βασικών στοιχείων λειτουργίας του ανταγωνισμού, εκείνου των ευνοϊκότερων τιμών, η οποία προβάλλεται και μέσω της διαφήμισης.
151. Σε κάθε περίπτωση, και μόνη η εμπλοκή ενός επαγγελματία με ένα πειθαρχικό όργανο και η κλήση του σε αυτό, ανεξάρτητα από την όποια έκβαση, λειτουργεί αποτρεπτικά και έχει επίδραση στις επιχειρηματικές του πολιτικές για τις οποίες εγκαλείται, ενώ εν προκειμένω πρέπει να συνεκτιμηθεί ότι η δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής επί του θέματος είναι γνωστή στον χώρο των συντηρητών ανεγκυστήρων και ότι οι Συνεδριάσεις της Πειθαρχικής Επιτροπής φαίνεται να διεξάγονται παρουσία τρίτων μελών του ΣΕΣΑ που μπορεί να επηρεάζονται από τα τεκταινόμενα³⁵⁹. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η δυσμενής επίδραση που μπορεί να προκληθεί σε νεοεισερχόμενους στην αγορά συντηρητές, οι οποίοι, εξαιτίας της πρακτικής του ΣΕΣΑ διά του πειθαρχικού του οργάνου, αποτρέπονται όπως προσφέρουν ανταγωνιστικές τιμές και διανείμουν διαφημιστικά φυλλάδια. Ειδικά τα διαφημιστικά φυλλάδια είναι, ως κατατέθη, «ρητά» απαγορευμένα και αντιμετωπίζονται ως «κόκκινο πανί»³⁶⁰ από τον ΣΕΣΑ, έστω κι αν δεν αναγράφουν τιμή. Αντίστοιχα φαίνεται να ισχύουν και στην περίπτωση που διανέμονται φυλλάδια μόνο στη γειτονιά που εδρεύει ο διαφημιζόμενος συντηρητής, δηλαδή και όταν απλά και μόνο ενημερώνουν υποψήφιους πελάτες στην οικεία αγορά με τα στοιχεία ενός νέου συντηρητή, ώστε να μπορεί αυτός να γίνει καταρχήν γνωστός και να προσεγγίσει την πρώτη του πελατεία.

³⁵⁸ Βλ. μεταξύ άλλων, ΣτΕ 2780/2012, σκ. 4, και ΔιοικΕφΑθ 3040/2015, «Για να στοιχειοθετηθεί δε παράβαση, δεν απαιτείται η ύπαρξη πρόθεσης περιορισμού του ανταγωνισμού, αλλά αρκεί το αντικειμενικά αντι-ανταγωνιστικό ενδεχόμενο, χωρίς να απαιτείται να προκύπτει και [αντι-] ανταγωνιστικό αποτέλεσμα», σκ. 3.

³⁵⁹ Βλ. και Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 25-02-2013, όπου ο [...] του ΣΕΣΑ ανέφερε σχετικά με περίπτωση εγκαλούμενου στην Πειθαρχική Επιτροπή συντηρητή για διανομή διαφημιστικού φυλλαδίου, «Πάνω σ' αυτή την κατεύθυνση δουλεύει και η Πειθαρχική Επιτροπή και έχει κάποια αποτελέσματα. Όσοι συνάδελφοι ήταν παρόντες και στην τελευταία συνεδρίαση εδώ πέρα, είδαν τέτοια δείγματα», σελ. 5.

³⁶⁰ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 85 επ.

152. Επιπλέον, η επίμαχη πρακτική του ΣΕΣΑ δύναται να έχει επίδραση ακόμη και σε μη μέλη του καθώς, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις³⁶¹, έχουν κληθεί στην Πειθαρχική Επιτροπή και έχουν παρουσιαστεί ενώπιόν της για ζητήματα προσφοράς χαμηλότερης τιμής συντήρησης από την υφιστάμενη και διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων συντηρητές που δεν έχουν ενταχθεί στον ΣΕΣΑ ως μέλη του. Η επέκταση της επίμαχης πρακτικής του ΣΕΣΑ και σε μη μέλη του εντάσσεται στη βούλησή του όπως τα αποτελέσματα και οι επιδράσεις της διευρυνθούν και πέραν του κύκλου των μελών του και όπως συντονιστούν και εναρμονιστούν στην ίδια κατεύθυνση όλοι οι συντηρητές ανελκυστήρων, είτε είναι μέλη του είτε όχι, καταδεικνύει δε τη δύναμη που φαίνεται να ασκεί ο ΣΕΣΑ στην αγορά των συντηρητών στην εν λόγω περιοχή³⁶².
153. Εξάλλου, τα αποτελέσματα που είχε η πρακτική της Πειθαρχικής Επιτροπής κατά τα χρόνια της λειτουργίας της έχουν αναγνωριστεί ενώπιον Γενικής Συνέλευσης έτους 2019 από Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου που, όπως προαναφέρθηκε, την εγκωμίασε και δήλωσε ότι «*Η δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής [είναι] πάρα πολύ σημαντική. Και ακούω με καλή διάθεση ότι οι καταγγελίες για κάτι εικοσάευρα, κάτι τριαντάευρα που υπήρχαν πριν κάμποσα χρόνια, έχουν περιοριστεί. Κάποιοι συνάδελφοι έχουν συμμορφωθεί ως ένα βαθμό*»³⁶³.

Η.3. Αντικείμενο απόφασης

154. Ο συντονισμός εκ μέρους του ΣΕΣΑ των συντηρητών στο βαθμό της μη υποβολής χαμηλότερης τιμής από την υφιστάμενη συνιστά πρακτική έμμεσου καθορισμού τιμών κατά το άρθρο 1 παρ. 1 περίπτ. α) του Ν. 3959/2011, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, σύμφωνα με την ενωσιακή και εθνική νομολογία, ο όρος «τιμές» στις διατάξεις αυτές επιδέχεται ευρεία ερμηνεία και περιλαμβάνει ακόμη και απλώς «συνιστώμενες» τιμές ή «τιμές-στόχους», χωρίς να απαιτείται η απόλυτη ταύτιση όλων των τιμών³⁶⁴. Η πρακτική του ΣΕΣΑ διά του πειθαρχικού του οργάνου ως περιγράφηκε αναλυτικά ανωτέρω σαφώς υπερβαίνει την πρακτική «συνιστώμενης» τιμής και υποκινεί τόσο τα μέλη του όσο και μη μέλη του συντηρητές ανελκυστήρων όπως δεν ανταγωνιστούν και ευθυγραμμισθούν επί της τιμής συντήρησης σε κάθε επιμέρους ανελκυστήρα, με κατώτατο όριο την υφιστάμενη τιμή³⁶⁵ και ανεξάρτητα από τη διάρθρωση του κόστους τους, ενώ, για παράδειγμα, ένας συντηρητής μπορεί να έχει την έδρα του πλησίον του συντηρούμενου ανελκυστήρα και άρα να μην έχει κόστος μετάβασης, με αποτέλεσμα να αποθαρρύνονται οι συντηρητές που έχουν μικρότερο κόστος να μειώσουν τις τιμές τους και να προσφέρεται έτσι ένα

³⁶¹ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, 18-06-2013 και 25-02-2014.

³⁶² Βλ. ΔΕΕ, C-246/86, *Belasco*, όπου έγινε δεκτό ότι η κοινοποίηση σε μη μέλη μίας ένωσης επιχειρήσεων σχεδίων τιμών «είχε ως σκοπό να παρακινήσει τις επιχειρήσεις αυτές να ευθυγραμμίσουν τις τιμές τους προς εκείνες των μελών, κατά τρόπον ώστε να ενισχυθούν τα αποτελέσματα της συμπράξεως και πέραν του κύκλου των μελών. Είναι πράγματι βέβαιο ότι η κοινοποίηση των εν λόγω σχεδίων εντασσόταν στο πλαίσιο εναρμονίσεως με τις επιχειρήσεις μη μέλη της *Belasco* με σκοπό τον προσεταιρισμό τους ως προς την πρακτική αυτή τιμών», σκ. 13. Βλ. και ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 144.

³⁶³ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 06-03-2019, σελ. 39 και ανωτέρω Ενότητα Δ.1.2.

³⁶⁴ Βλ. μεταξύ άλλων, ΔΕΕ, 8/72, *Cementhandelaren*, σκ. 21, ΓενΔΕΕ, T-64/02, *Heubach*, σκ. 81, ΓενΔΕΕ, T-224/00, *Archer Daniels*, σκ. 120, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 89/515, *Δομικά πλέγματα*, ΕΕ L 260 της 06-09-1989, σελ. 1, σκ. 166, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 60-61, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση της 08-12-2010, υπόθ. 39310 – *ONP*, σκ. 655, και ΕπΑντ 571/VII/2013, *Σχολές Οδηγών*, σκ. 134.

³⁶⁵ Βλ. μεταξύ άλλων Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 09-11-2011, σελ. 16-17, Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-05-2013, σελ. 39-42, και Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 18-06-2013, σελ. 37-38 και 59. Βλ. και τις ανωτέρω περιγραφόμενες συνεδριάσεις σκ. 59 επ.

τεχνητό πλεονέκτημα στους συντηρητές με μεγαλύτερο κόστος³⁶⁶, ενώ η ορθή λειτουργία της ανταγωνιστικής διαδικασίας θα επέτασσε το αντίθετο. Υπενθυμίζεται ότι ο καθορισμός τιμών, είτε άμεσος είτε έμμεσος, αποτελεί «κατάφωρο» περιορισμό του ανταγωνισμού³⁶⁷.

155. Ο συντονισμός εκ μέρους του ΣΕΣΑ των συντηρητών στο βαθμό της μη διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων συνιστά πρακτική περιορισμού του ανταγωνισμού, καθώς η διαφήμιση συνιστά ουσιώδες στοιχείο της διαδικασίας του ανταγωνισμού³⁶⁸. Μέσω των διαφημιστικών φυλλαδίων παροχής συντήρησης ανελκυστήρων δύνανται να παρέχονται πληροφορίες, μεταξύ άλλων, για τη διαθεσιμότητα του διαφημιζόμενου συντηρητή, για παράδειγμα τη δυνατότητά του άμεσης ανταπόκρισης λόγω γειννίασης σε περίπτωση εγκλεισμού στον ανελκυστήρα, για τη συχνότητα των επισκέψεών του, για την ποιότητα των υπηρεσιών του, για τις άδειες και τα πτυχία του, για την προϋπηρεσία και την εμπειρία του, για τις τιμές συντήρησης, την αξία και τις προσφορές του, για παράδειγμα την παροχή έκπτωσης σε περίπτωση σύναψης πολυετούς συμβολαίου, κα. Η στην πράξη απαγόρευση από τον ΣΕΣΑ συλλήβδην³⁶⁹ διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων, χωρίς καμία διάκριση μεταξύ παραπλανητικών ή μη διαφημίσεων, περιορίζει τις γνώσεις του πελάτη-καταναλωτή ως προς τις εναλλακτικές λύσεις που διαθέτει και συνιστά σοβαρό εμπόδιο εισόδου για κάθε νέο συντηρητή που επιχειρεί να δραστηριοποιηθεί και να γίνει γνωστός στην οικεία αγορά, χωρίς να υπάρχει καμία βάσιμη δεοντολογική επιχειρηματολογία που να μπορεί να δικαιολογήσει έναν τέτοιο περιορισμό του ανταγωνισμού³⁷⁰. Χαρακτηριστικά μάλιστα αναφέρεται ότι ο [...] του ΣΕΣΑ³⁷¹ και Μέλος του ΔΣ του ΣΕΣΑ³⁷² έχουν αναγνωρίσει ότι μία διαφήμιση αυτής της μορφής έχει επίδραση στις τιμές συντήρησης ανελκυστήρα.
156. Όλα τα παραπάνω υπάρχει κίνδυνος να έχουν μεγαλύτερη επίδραση στον ανταγωνισμό εξαιτίας της σημαντικής ισχύος του ΣΕΣΑ στην αγορά στην περιοχή της δραστηριοποίησής του³⁷³. Η ισχύς αυτή καταδεικνύεται και από το ότι ακόμη και συντηρητές μη μέλη του ΣΕΣΑ, που συνεπώς δεν έχουν ουδεμία σχετική νομική υποχρέωση απέναντί του, ούτε για κάποιον άλλο λόγο εξαρτώνται από ενέργεια ή παράλειψή του³⁷⁴, σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις³⁷⁵, εμφανίζονται στην Πειθαρχική Επιτροπή, για να δώσουν εξηγήσεις ενώπιον της για υποβολή προσφοράς συντήρησης ανελκυστήρα σε τιμή μικρότερη από την υφιστάμενη ή/και για διανομή διαφημιστικού φυλλαδίου και στη συνέχεια της Συνεδρίασης υπαναχωρούν και δεσμεύονται να μην το επαναλάβουν, ενώ καμία πειθαρχική ή άλλη ποινή δεν δύναται να τους επιβληθεί από τον ΣΕΣΑ. Αυτή η ισχυρή θέση του ΣΕΣΑ στην αγορά στην περιοχή της δραστηριοποίησής του

³⁶⁶ Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 96/438, *FENEX*, ΕΕ L 181 της 20-07-1996, σελ. 28, σκ. 61, και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μη μεταφρασμένη απόφαση 2005/8, υπόθ. 38549 – *Barèmes d'honoraires de l'Ordre des Architectes belge*, σκ. 88.

³⁶⁷ Βλ. ΓενΔΕΕ, Τ-374, 375, 384 και 388/94, *European Night Services*, σκ. 136.

³⁶⁸ Βλ. ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 152 επ., επικυρωμένη από ΔιοικΕφαθ 502/2013 και ΔιοικΕφαθ 2821/2013. Βλ. και ΔιοικΕφαθ 3040/2015, σκ. 3, που επικύρωσε την ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*.

³⁶⁹ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 13-03-2012, σελ. 60-67. Βλ. επίσης και Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 08-09-2008, σελ. 24.

³⁷⁰ Βλ. και ΔιοικΕφαθ 3040/2015, σκ. 3.

³⁷¹ Βλ. Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 25-02-2013, σελ. 5.

³⁷² Βλ. Πρακτικά ΔΣ ΣΕΣΑ 06-03-2012, σελ. 20. Βλ. και ανωτέρω, ενότητα Δ.1.3.

³⁷³ Βλ. ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 62.

³⁷⁴ Όπως θα μπορούσε να είναι η έκδοση βεβαίωσης άσκησης επαγγέλματος.

³⁷⁵ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, 18-06-2013 και 25-02-2014. Βλ. και Ενότητα Δ.1.1 ανωτέρω, σκ. 66-67, 72-73 και 74.

αυξάνει περαιτέρω τον κίνδυνο στον ανταγωνισμό από την πρακτική του, που συνίσταται σε απόφαση ένωσης επιχειρήσεων με αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των συντηρητών ανελκυστήρων σε επίπεδο τιμών και διαφήμισης και, ως τέτοια, αντίκειται στις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011.

Η.4. Υπαγωγή στον ενιαίο και διαρκή χαρακτήρα της παράβασης

157. Σχετικά με τον ενιαίο και διαρκή χαρακτήρα της παράβασης, συνάγεται ότι ο ΣΕΣΑ διέπραξε μια ενιαία και διαρκή παράβαση από το έτος 2011 μέχρι το έτος 2014, καθώς οι επίμαχες πρακτικές του συνδέονται στενά μεταξύ τους, βρίσκονται σε σχέση χρονικής και λογικής αλληλουχίας και εμπίπτουν στο πλαίσιο ενός γενικότερου σκοπού νόθευσης του ανταγωνισμού. Όπως προκύπτει εξάλλου από τα ανωτέρω παρατιθέμενα στοιχεία, η δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής και μέσω αυτής εντέλει και του ΣΕΣΑ φαίνεται να είναι διαχρονική με επαναλαμβανόμενες συνεδριάσεις για την εξέταση σχετικών καταγγελιών κατά τη διάρκεια των ετών 2011-2014³⁷⁶. Εξάλλου, όπως και σε άλλη περίπτωση έχει διαπιστώσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού, όταν η χρονική απόσταση μεταξύ δύο αποδεδειγμένων αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών είναι τέτοια ώστε να μπορεί εύλογα να υποστηριχθεί ότι η παράβαση συνεχίστηκε αδιάλειπτα μεταξύ των αντίστοιχων δύο σχετικών ημερομηνιών, η διαπιστωθείσα διαρκής παράβαση του συλλόγου δεν λογίζεται ότι διακόπτεται για τις περιόδους μεταξύ των πρακτικών αυτών³⁷⁷.
158. Πρόκειται λοιπόν για πρακτικές που αποτελούν συστατικά στοιχεία μιας ενιαίας παράβασης και έχουν εκ της φύσεώς τους διαρκή χαρακτήρα, καθώς αποτελούν πρακτική του ίδιου νομικού προσώπου, αφορούσαν στις ίδιες υπηρεσίες, την συντήρηση ανελκυστήρων, υλοποιούνταν με τον ίδιο τρόπο, μέσω της δράσης της Πειθαρχικής Επιτροπής και με τη γνώση και αποδοχή των λοιπών οργάνων του ΣΕΣΑ, είχαν το ίδιο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής και, κυρίως, είχαν κοινό σκοπό, ήτοι τη νόθευση του ανταγωνισμού, αποσκοπώντας στη διατήρηση των τιμών συντήρησης ανελκυστήρων στα ήδη προσφερθέντα επίπεδα.

Θ. ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ ΕΞΑΙΡΕΣΗΣ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1 ΠΑΡ. 3 Ν. 3959/2011

159. Η εφαρμογή της εξαίρεσης του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011 υπόκειται σε τέσσερις προϋποθέσεις, δύο θετικές και δύο αρνητικές:
- α) η σύμπραξη πρέπει να συμβάλλει στην βελτίωση της αποτελεσματικότητας ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής - οικονομικής προόδου,
 - β) η σύμπραξη πρέπει να εξασφαλίζει δίκαιο τμήμα στους καταναλωτές από το όφελος που προκύπτει,
 - γ) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και

³⁷⁶ Η στάση εξάλλου του ΣΕΣΑ, όπως αυτή εκφράζεται μέσω των οργάνων του και ιδίως μέσω της δράσης της Πειθαρχικής Επιτροπής και του Διοικητικού Συμβουλίου και αποτυπώνεται και κατά τις συνεδριάσεις της Γενικής Συνέλευσης είναι διαχρονική, ανεξάρτητα από την εναλλαγή προσώπων και την εκάστοτε σύνθεση των οργάνων του.

³⁷⁷ Βλ. ΕπΑντ 571/VII/2013, Σχολές Οδηγών, σκ. 822-823.

δ) η σύμπραξη δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού.

160. Οι τέσσερις αυτές προϋποθέσεις είναι σωρευτικές. Εφόσον έστω και μία από αυτές δεν πληρούται, η συμφωνία είναι αυτοδικαίως άκυρη³⁷⁸.
161. Εφόσον διαπιστωθεί ο αντι-ανταγωνιστικός χαρακτήρας της συμφωνίας υπό την έννοια του άρθρου 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011, τα εμπλεκόμενα μέρη τα οποία επικαλούνται το ευεργέτημα της εξαίρεσης φέρουν το βάρος απόδειξης ότι πληρούνται οι ως άνω προϋποθέσεις³⁷⁹. Κατά τη σχετική αξιολόγηση, λαμβάνονται υπόψη μόνο τα αντικειμενικά πλεονεκτήματα, πράγμα που σημαίνει ότι η τυχόν επικαλούμενη βελτίωση της αποτελεσματικότητας δεν εκτιμάται με βάση την υποκειμενική άποψη των μερών.
162. Το άρθρο 1 παρ. 3 Ν. 3959/2011 δεν αποκλείει a priori ορισμένα είδη συμφωνιών από το πεδίο εφαρμογής του. Ωστόσο, σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού, όπως ο καθορισμός τιμών και η απαγόρευση διαφήμισης (ακόμη κι αν αναφέρεται μόνο στη διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων), δεν θεωρείται πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις εξαίρεσης από την απαγορευτική διάταξη του άρθρου 1 Ν. 3959/2011³⁸⁰. Ειδικότερα, οι συμπράξεις αυτές κατά κανόνα δεν πληρούν (τουλάχιστον) τις δύο πρώτες προϋποθέσεις της σχετικής διάταξης. Δεν δημιουργούν, δηλαδή, αντικειμενικά οικονομικά πλεονεκτήματα, ούτε και προσπορίζουν οφέλη στους καταναλωτές. Επιπλέον, κατά κανόνα, αυτά τα είδη συμπράξεων δεν πληρούν το κριτήριο του απαραίτητου χαρακτήρα βάσει της τρίτης προϋπόθεσης. Τέλος, ούτε και η τέταρτη προϋπόθεση της εξαίρεσης πληρούται, εάν η συμφωνία καταργεί τον ανταγωνισμό στη σημαντικότερη έκφρασή του, ήτοι σε επίπεδο τιμών. Επομένως ένας τέτοιος περιορισμός δεν παρίσταται *stricto* ή *lato sensu* αναλογικός³⁸¹.
163. Δεδομένου ότι το ουσιαστικό αντικείμενο της υπό κρίση σύμπραξης του ΣΕΣΑ αφορά σε νόθευση του ανταγωνισμού σε επίπεδο τιμών, ήτοι σε πολύ σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, καθώς και σε απαγόρευση διαφήμισης διά της διανομής διαφημιστικών φυλλαδίων, δεν πληρούνται σωρευτικά οι προϋποθέσεις ατομικής εξαίρεσης βάσει της παρ. 3 του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 σε σχέση με τις εν λόγω πρακτικές, καθώς οι τελευταίες στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό, χωρίς να προσπορίζουν οποιοδήποτε όφελος στον καταναλωτή³⁸².

I. ΚΥΡΩΣΕΙΣ

I.1. ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

164. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 Ν. 3959/2011 (προϊσχύσαν άρθρο 9 παρ. 1 Ν. 703/1977), εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 1 Ν. 3959/2011 (πρώην άρθρο 1 Ν.

³⁷⁸ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης [νυν 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], ΕΕ C 101 της 27-04-2004, σελ. 97, σκ. 42, όπου και σχετική νομολογία.

³⁷⁹ Βλ. άρθρο 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Ν. 3959/2011, κατά τη διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού, για την εφαρμογή των άρθρων 1 και 2 καθένας φέρει το βάρος απόδειξης των ισχυρισμών του. Βλ. επίσης ΣτΕ 2007/2013, σκ. 17.

³⁸⁰ Βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση - Κατευθυντήριες γραμμές για την εφαρμογή του άρθρου 81 παρ. 3 της Συνθήκης [νυν 101 παρ. 3 ΣΛΕΕ], ΕΕ C 101 της 27-04-2004, σελ. 97, σκ. 46.

³⁸¹ Βλ. και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 70.

³⁸² Βλ. και ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 110.

703/1977) μπορεί, με απόφασή της, να επιβάλει πρόστιμο στις ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση, να τις υποχρεώσει να παύσουν την παράβαση και να την παραλείψουν στο μέλλον.

165. Περαιτέρω, με βάση το άρθρο 25 παρ. 2α Ν. 3959/2011, για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης, ενώ το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να φθάσει μέχρι ποσοστού δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της ένωσης επιχειρήσεων³⁸³ της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης³⁸⁴. Η εν λόγω διάταξη προβλέπει χαμηλότερο ανώτατο ύψος προστίμου σε σχέση με την προϊσχύουσα αντίστοιχη διάταξη του Ν. 703/1977 (άρθρο 9 παρ. 2) και συνιστά ευνοϊκότερη διάταξη για τα εμπλεκόμενα μέρη, ως εκ τούτου κρίνεται εφαρμοστέα εν προκειμένω³⁸⁵. Ανάλογες διατάξεις ισχύουν και στο ενωσιακό δίκαιο³⁸⁶.
166. Η Επιτροπή με την έκδοση οριστικής απόφασης για τη διευθέτηση της διαφοράς κατ'απλοποιημένη διαδικασία, μειώνει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επέβαλε σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης στη διαδικασία διευθέτησης, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 3959/2011 και την προαναφερόμενη Ανακοίνωση για τον υπολογισμό των προστίμων³⁸⁷.
167. Επειδή η παραβατική συμπεριφορά εκδηλώθηκε προ της 20-04-2011 (ημερομηνία θέσης σε ισχύ του Ν. 3959/2011), διήρκεσε όμως και μετά από το χρονικό αυτό σημείο, αξιολογείται, με βάση και τα ανωτέρω αναφερόμενα, βάσει των σχετικών άρθρων του Ν. 3959/2011³⁸⁸.
168. Το άρθρο 25 παρ. 3 του ίδιου νόμου ορίζει ότι όταν η παράβαση που διέπραξε η ένωση επιχειρήσεων συνδέεται με τις δραστηριότητες των μελών της το επιβαλλόμενο πρόστιμο μπορεί να ανέρχεται μέχρι ποσοστού 10% του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών αυτής, της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση, ή αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της

³⁸³ Η διάταξη αναφέρει μόνο τον όρο «*επιχείρηση*» που κατά πάγια νομολογία περιλαμβάνει και την «*ένωση επιχειρήσεων*», της οποίας μπορεί να ληφθεί υπόψη ο κύκλος εργασιών, βλ. μεταξύ άλλων, ΕπΑντ 670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 529.

³⁸⁴ Βλ. σχετικά και ΣτΕ 2007/2013, «*το μέγιστο του επιβαλλόμενου προστίμου, το οποίο σκοπεί όχι μόνο να κολάσει τις παράνομες πράξεις των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, αλλά και να αποτρέψει τόσο τις εν λόγω επιχειρήσεις, όσο και άλλους επιχειρηματίες, από τη μελλοντική παράβαση των κανόνων του δικαίου του ανταγωνισμού, ορίζεται με βάση τα συνολικά ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης (...). Εξάλλου ο συνολικός κύκλος εργασιών της επιχείρησης αποτελεί ένδειξη, έστω κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της επιχείρησης, στοιχείων που μπορούν νομίμως να ληφθούν υπόψη για την εκτίμηση της σοβαρότητας της παράβασης (...). Επιπλέον, τα εν λόγω στοιχεία σχετίζονται με την ανάγκη διασφάλισης της αποτελεσματικότητας και της επαρκούς αποτρεπτικότητάς του [του προστίμου], η οποία λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους αυτού*», σκ. 28, όπου και παραπομπές σε αντίστοιχη ενωσιακή νομολογία.

³⁸⁵ Η εν λόγω διάταξη του Ν. 3959/2011 προβλέπει δύο επιπλέον υπο-κριτήρια υπολογισμού του προστίμου σε σχέση με την προγενέστερη αντίστοιχη διάταξη του Ν. 703/1977, ωστόσο η ΕΑ λάμβανε ούτως ή άλλως υπόψη της τα εν λόγω κριτήρια και υπό το καθεστώς του Ν. 703/1977 βάσει της κατ' εξουσιοδότηση νόμου Ανακοίνωσής της «*Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων*» της 12-05-2006 (που αντανακλά πάγια πρακτική σε ενωσιακό επίπεδο).

³⁸⁶ Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 1/2003 της 16ης Δεκεμβρίου 2002, ΕΕ L 1/1 της 4.1.2003, άρθρο 5 αναφορικά με τις εξουσίες των αρχών ανταγωνισμού των κρατών-μελών για την επιβολή προστίμων, καθώς και άρθρο 23 αναφορικά με τις αντίστοιχες εξουσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

³⁸⁷ Βλ. σκ. 3 και 43 της Ανακοίνωσης για τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών.

³⁸⁸ Βλ. ομοίως, ΕπΑντ 675/2018, *Σύνδεσμος Ηλεκτρολόγων Αττικής*, σκ. 114.

προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Σε περίπτωση που επιβάλλεται πρόστιμο σε ένωση επιχειρήσεων, λαμβανομένου υπόψη του συνολικού κύκλου εργασιών των μελών της, και η ένωση δεν είναι αξιόχρηη, η ένωση είναι υποχρεωμένη να ζητήσει εισφορές από τα μέλη της προκειμένου να καλύψει το ποσό του προστίμου. Εάν δεν πραγματοποιηθούν οι συνεισφορές αυτές μέσα στην προθεσμία που έχει ορίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να απαιτήσει την καταβολή του προστίμου απευθείας από καθεμία από τις επιχειρήσεις, οι εκπρόσωποι των οποίων ανήκαν στα εμπλεκόμενα όργανα λήψης αποφάσεων της ένωσης. Όταν η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει απαιτήσει πληρωμή κατά τα ανωτέρω, μπορεί, στην περίπτωση που είναι απαραίτητη για την εξασφάλιση της ολοσχερούς πληρωμής του προστίμου, να απαιτήσει πληρωμή του υπολοίπου από οποιοδήποτε μέλος της ένωσης που είχε ενεργή δράση στην αγορά στην οποία συνέβη η παράβαση. Ωστόσο, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν απαιτεί πληρωμή βάσει των ως άνω αναφερομένων από επιχειρήσεις που αποδεικνύουν ότι δεν είχαν αντιληφθεί την ύπαρξη της παράνομης απόφασης της ένωσης ή ότι δεν την εφάρμοσαν ή ότι αποστασιοποιήθηκαν ενεργά από αυτήν πριν αρχίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού να διερευνά την υπόθεση. Σε κάθε δε περίπτωση, η οικονομική ευθύνη κάθε επιχείρησης όσον αφορά την καταβολή του προστίμου δεν υπερβαίνει το 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης.

169. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού δύναται να αποκλίνει από τη γενική μέθοδο υπολογισμού του προστίμου που προβλέπει στη σχετική Ανακοίνωσή της, όταν οι ιδιαιτερότητες ορισμένης υπόθεσης το υπαγορεύουν³⁸⁹.
170. Συναφώς, είναι επιτρεπτός ο κατ' αυτοδέσμευση της διοίκησης προσδιορισμός από αυτήν των κριτηρίων που σκοπεύει να εφαρμόσει στο πλαίσιο άσκησης της διακριτικής της εξουσίας. Στην Επιτροπή Ανταγωνισμού εναπόκειται να ακολουθήσει τη μέθοδο υπολογισμού του ύψους του προστίμου, με την οποία αυτοδεσμεύτηκε, ενώ επιτρέπεται η απόκλιση από τα ούτως τεθέντα κριτήρια, λόγω συντρεχουσών ιδιαίτερων περιστάσεων σε συγκεκριμένη περίπτωση (είτε προς αυστηρότερη, είτε προς ηπιότερη κατεύθυνση) – απόκλιση, ωστόσο, που θα πρέπει να δικαιολογείται ειδικώς³⁹⁰.
171. Κατά την άσκηση της ανωτέρω αρμοδιότητάς της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ευρεία διακριτική ευχέρεια (εντός του κατά το νόμο ανώτατου ορίου) για τη συγκεκριμενοποίηση του εκάστοτε επιβληθησομένου προστίμου, προκειμένου να διασφαλίζεται με επάρκεια το επιδιωκόμενο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, εν ανάγκη κινούμενη και αυστηρότερα της προηγούμενης τυχόν πρακτικής της³⁹¹. Πράγματι η αποτελεσματική εφαρμογή των ενωσιακών κανόνων ανταγωνισμού προϋποθέτει ότι η εκάστοτε αρχή ανταγωνισμού μπορεί οποτεδήποτε να προσαρμόζει το ύψος των προστίμων στις ανάγκες της πολιτικής αυτής³⁹². Συναφώς, η ανάγκη

³⁸⁹ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 21.

³⁹⁰ Βλ. ενδεικτικά ΔιοικΕφαθ 2265/2010 σκ. 46, όπου και παραπομπή σε νομολογία του ΣτΕ. Γενικά όσον αφορά στο κριτήριο του συνολικού κύκλου εργασιών μιας επιχείρησης ως βάσης για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, βλ. ΣτΕ 2007/2013, σκ. 28.

³⁹¹ Βλ. σημεία 2 και 4 της Ανακοίνωσης, καθώς και ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 332, υποσημείωση 607 με παραπομπή σε εθνική και ενωσιακή νομολογία και απόφαση ΕΑ 642/2017, σκ. 284 επ.

³⁹² Βλ. ΕΑ 563/VII/2013, σκ. 332 και υποσημείωση 608 με παραπομπή σε ενωσιακή νομολογία.

εξασφάλισης του αρκούντως αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου επιβάλλει την κατάλληλη προσαρμογή του ύψους του, ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο επιδιωκόμενος αντίκτυπος στην επιχείρηση στην οποία επιβάλλεται το εν λόγω πρόστιμο, τούτο δε προκειμένου το πρόστιμο αυτό να μην είναι αμελητέο, ή αντιθέτως, υπερβολικά υψηλό, ιδίως σε σχέση με την οικονομική δυνατότητα της επιχείρησης, σύμφωνα με τις επιταγές, αφενός της εξασφάλισης της αποτελεσματικότητας του προστίμου και αφετέρου της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας³⁹³.

172. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί, αν διαπιστώσει παράβαση, διαζευκτικά ή σωρευτικά, «(α) να απευθύνει συστάσεις σε περίπτωση παράβασης, (...) (γ) να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς ή διαρθρωτικού χαρακτήρα, τα οποία πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για την παύση της παράβασης, ανάλογα με το είδος και τη βαρύτητα αυτής, (...) [και/ή] ε) να απειλήσει πρόστιμο (...) σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβασης».
173. Σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 2 του Ν. 3959/2011, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί επίσης «να διατάξει την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων που παρέβη τον παρόντα νόμο να δημοσιεύσει την απόφαση που εκδίδεται κατά το άρθρο 25 σε εφημερίδα, η οποία κυκλοφορεί σε πανελλαδική ή τοπική κλίμακα, ανάλογα με την εμβέλεια της αγοράς, στην οποία εκδηλώνεται η παράβαση, τη σοβαρότητα και τα αποτελέσματα της τελευταίας. Αν η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ακυρωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, η Επιτροπή υποχρεούται να δημοσιεύσει με έξοδα της την απόφαση του Δικαστηρίου στην ίδια εφημερίδα».

1.2. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

174. Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 2 στοιχ. α) του Ν. 3959/2011, κατά τα προεκτεθέντα, «για τον καθορισμό του προστίμου λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα, η διάρκεια, η γεωγραφική έκταση της παράβασης, η διάρκεια και το είδος της συμμετοχής στην παράβαση της συγκεκριμένης επιχείρησης, καθώς και το οικονομικό όφελος που αυτή αποκόμισε».
175. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει προσδιορίσει σε Ανακοίνωσή της τη μέθοδο που χρησιμοποιεί για τον υπολογισμό των προστίμων ως ακολούθως: «Πρώτον, καθορίζει ένα βασικό ποσό προστίμου για κάθε επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης. Δεύτερον, εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις. Το βασικό ποσό του προστίμου προκύπτει ως εξής: α) ορίζεται ποσοστό μέχρι 30% επί των ετήσιων ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης από προϊόντα ή υπηρεσίες που αφορά η παράβαση με κριτήριο τη σοβαρότητά της και β) το ποσοστό αυτό υπολογίζεται επί των ετήσιων ως άνω εσόδων για κάθε έτος της παράβασης αθροιστικά»³⁹⁴. Συνεπώς, τα βασικά κριτήρια καθορισμού του ποσού του προστίμου αποτελούν η σοβαρότητα και η διάρκεια της διαπιστωθείσας παράβασης.

³⁹³ Βλ. ΓενΔικ Τ-352/09, Novácke chemické závody a.s., σκ. 46 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία και απόφαση ΕΑ 642/2017, σκ. 285.

³⁹⁴ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 5-8.

176. Προκειμένου να αξιολογηθεί η σοβαρότητα της παράβασης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού λαμβάνει υπόψη ιδίως «το είδος της παράβασης, τα ανταγωνιστικά αποτελέσματα που προκλήθηκαν ή απειλήθηκε να προκληθούν στην αγορά, το ειδικό βάρος κάθε επιχείρησης στην παράβαση, το οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν οι παραβάτες, την οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων στη σχετική αγορά, καθώς και την έκταση της γεωγραφικής αγοράς»³⁹⁵. Κατά την πάγια πρακτική της Επιτροπής Ανταγωνισμού³⁹⁶, οριζόντιες συμφωνίες ή αποφάσεις ένωσης επιχειρήσεων που αφορούν, άμεσα ή έμμεσα, καθορισμό τιμών θεωρούνται ως ιδιαίτερα σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού και τιμωρούνται «αυστηρά και παραδειγματικά»³⁹⁷.
177. Σε Ανακοίνωσή της η Επιτροπή Ανταγωνισμού διευκρίνισε ότι λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των ακαθαρίστων εσόδων της εμπλεκόμενης επιχείρησης ή ένωσης επιχειρήσεων στη σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών που αφορά η διαπιστωθείσα παράβαση³⁹⁸. Και τούτο, διότι, η σχετική αγορά προϊόντων αποτελεί συνήθως ασφαλές κριτήριο για τον προσδιορισμό της αξίας πωλήσεων των προϊόντων που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από την παράβαση, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται με τον τρόπο αυτό και ο επιδιωκόμενος αποτρεπτικός χαρακτήρας του προστίμου³⁹⁹. Το ποσοστό επί των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης υπολογίζεται για όλη τη χρονική διάρκεια της συμμετοχής της στην παράβαση⁴⁰⁰. Εν προκειμένω, η ανωτέρω περιγραφείσα παράβαση επηρεάζει την αγορά παροχής υπηρεσιών εγκατάστασης και συντήρησης/επισκευής/εκσυγχρονισμού ανελκυστήρων. Επομένως, ως βάση για τον υπολογισμό του προστίμου θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των ακαθαρίστων εσόδων που πραγματοποίησε κατ' έτος ο ΣΕΣΑ κατά τη διάρκεια της παράβασης.
178. Για να υπολογισθεί η διάρκεια της παράβασης που έχει ως αντικείμενο τον περιορισμό του ανταγωνισμού, πρέπει να εξακριβώνεται «η διάρκεια υπάρξεως αυτής της συμφωνίας, ήτοι το χρονικό διάστημα που διέρρευσε από την ημερομηνία συνάψεώς της μέχρι την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να ισχύει»⁴⁰¹. Προκειμένου να αποδείξει η κάθε συμμετέχουσα στη σύμπραξη ότι έθεσε τέρμα στη συμμετοχή της πρέπει να παρέχει επαρκείς αποδείξεις περί απόσυρσης ή αποστασιοποίησης, ή έστω αποδείξεις ότι κατήγγειλε την παράνομη συμπεριφορά⁴⁰².

³⁹⁵ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 10. Ανάλογα προβλέπονται και στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για την επιβολή προστίμων κατ' εφαρμογή του άρθρου 23 παράγραφος 2 σημείο α) του Κανονισμού (ΕΚ) 1/2003», ΕΕ C 210 της 01-09-2006, σελ. 2.

³⁹⁶ Βλ. σχετικά ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 187, και ΕπΑντ 554/VII/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 420.

³⁹⁷ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 11.

³⁹⁸ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Ερμηνεία αναφορικά με το εύρος των ακαθαρίστων εσόδων από προϊόντα ή υπηρεσίες που καθορίζουν το βασικό ποσό προστίμου σε περίπτωση παράβασης των άρθρων 1, 2 και 2^α του Ν. 703/77 και 81,82 ΣυνθΕΚ» της 17-07-2009.

³⁹⁹ Βλ. ενδεικτικά και ΕΑ 642/2017, παρ. 290, ΔΕφΑθ 2094/2007, σκ. 12 (η οποία αντικατοπτρίζει πάγια ενωσιακή νομολογία).

⁴⁰⁰ Το γεγονός ότι κάποιος από τους συμμετέχοντες μπορεί να μην έλαβε μέρος σε όλη την έκταση του ανταγωνιστικού σχεδίου, ή μπορεί να είχε περιθωριακό σχετικά ρόλο κατά το μέρος της συμμετοχής του στη σύμπραξη, αποτελούν στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη στο στάδιο του προσδιορισμού της σοβαρότητας της παράβασης και της επιμέτρησης της ποινής. Βλ. ενδεικτικά απόφαση ΔΕΕ C-49/92, ό.π. κυρίως σκ. 78-81, 83-85 και 203. Βλ. επίσης αποφάσεις ΔΕΚ C-204/00 κλπ. Aalborg Portland κατά Επιτροπής, ό.π. και απόφαση ΠΕΚ T-25/95 κλπ. Cimenteries κατά Επιτροπής, ό.π. και απόφαση ΔΕΚ C-49/92 Επιτροπή κατά Anic Participazioni, ό.π. σκ. 90.

⁴⁰¹ Βλ. ΓενΔΕΕ, T-49 ως 51/02, *Brasserie nationale*, σκ. 185.

⁴⁰² Βλ. ΓενΔΕΕ, T-62/02, *Union Pigments*, σκ. 42. Βλ. και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 2004/337, *Αυτογραφικό χαρτί*, EEL 115, 21-04-2011, σελ. 1, σκ. 261.

179. Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσανξάνεται ή να μειώνεται αναλόγως εάν συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις αντίστοιχα⁴⁰³. Διευκρινίζεται ότι το τελικό ποσό του προστίμου, το οποίο προκύπτει κατόπιν της όποιας προσαύξησης ή μείωσης του βασικού ποσού του προστίμου, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να υπερβαίνει, κατά τα προεκτεθέντα, το προαναφερόμενο ποσοστό του 10% του συνολικού κύκλου εργασιών ως ορίζεται στο άρθρο 25 του Ν. 3959/2011.

Επιβαρυντικές και ελαφρυντικές περιστάσεις

180. Επιβαρυντικές περιστάσεις: Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να προσανξάνεται, στην περίπτωση που η επιχείρηση έχει διαπράξει στο παρελθόν διαπιστωμένη παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, ή εάν αρνήθηκε να συνεργαστεί ή αποπειράθηκε να παρεμποδίσει την ΕΑ κατά την διεξαγωγή της έρευνάς της επί της συγκεκριμένης υπόθεσης, ή εάν η εμπλεκόμενη επιχείρηση είχε ηγετικό ρόλο στην παράνομη συμπεριφορά ή είχε προτρέψει άλλες επιχειρήσεις να την υιοθετήσουν (αξιολογείται ιδίως εάν είχε εξαναγκάσει άλλη επιχείρηση να συμμετάσχει στην πραγματοποίηση της παράβασης ή αν είχε επιβάλει αντίποινα σε άλλες επιχειρήσεις για να θέσουν τις παράνομες πρακτικές σε εφαρμογή)⁴⁰⁴.
181. Ειδικότερα, κατά την ανάλυση της παράβασης και την επιμέτρηση του προστίμου για την επίτευξη αποτρεπτικού αποτελέσματος, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η καθ' υποτροπή υιοθέτηση παράνομης συμπεριφοράς από μία επιχείρηση, ως στοιχείο ιδιαίτερης σημασίας και ως πολύ σημαντικός δείκτης της σοβαρότητας της επίδικης συμπεριφοράς⁴⁰⁵. Η ενωσιακή έννοια της υποτροπής είναι αντίστοιχη αυτής που απαντάται σε ορισμένες έννομες τάξεις, όταν δηλ. ένα πρόσωπο διαπράττει νέες παραβάσεις, αφού του επιβλήθηκαν κυρώσεις για παρόμοιες παραβάσεις⁴⁰⁶, ενώ από τη στιγμή που απαιτείται νέα παράβαση, συνάγεται ότι η τέλεση ταυτόχρονων παραβάσεων δεν εμπίπτει στην υποτροπή⁴⁰⁷. Εντούτοις, εάν μια παράβαση συνεχίζεται, ενώ έχει ήδη διαπιστωθεί η παράβαση της άλλης, χωρεί εφαρμογή της επιβαρυντικής προσαύξησης του προστίμου⁴⁰⁸. Επισημαίνεται ότι, η νέα παράβαση πρέπει να έχει διαπραχθεί από την ίδια επιχείρηση, υπό την έννοια της οικονομικής οντότητας, ενώ είναι αδιάφορες τυχόν μεταβολές στην εταιρική μορφή, λόγω συγχωνεύσεως ή μετατροπής, οι οποίες δεν εμποδίζουν την εφαρμογή της επιβαρυντικής περίπτωσης⁴⁰⁹. Κατά την συνεκτίμηση των επιβαρυντικών περιστάσεων δεν απαιτείται η προγενέστερη παράβαση να εμφανίζει ομοιότητες με τη

⁴⁰³ Βλ. ΕπΑντ, Ανακοίνωση «Κατευθυντήριες Γραμμές για τον υπολογισμό προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του Ν. 703/77, όπως ισχύει» της 12-05-2006, σκ. 14-15.

⁴⁰⁴ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές ΕΑ για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων, ό.π., παρ. 14 και Κατευθυντήριες Γραμμές ΕΕπ για τα πρόστιμα, ό.π., παρ. 28. Βλ. επίσης ΕΑ 644/2017, σκ. 257, ΕΑ 622/2015, σκ. 387.

⁴⁰⁵ Βλ. σχετικά απόφαση ΔΕΚ 7.1.2004, συν. υπ. C – 204/00P κ.α., Aalborg Portland A/S, Συλλ. 2004, I-123, σκ. 91, ΠΕΚ 17.12.1991, T-6/89, Enichem Anic (Polypropylene), Συλλ. 1991, II – 1623, σκ. 295, ΔΕΚ 8.2.2007, C-3/06P, Groupe Danone, Συλλ. 2007, I – 1331, σκ. 47.

⁴⁰⁶ Βλ. σχετικά απόφαση ΠΕΚ, T-141/94, Thyssen Stahl ο.π., σκ. 617

⁴⁰⁷ Βλ. σχετικά ΠΕΚ 11.3.1999, T-141/94, Thyssen Stahl ο.π., σκ.618.

⁴⁰⁸ Βλ. ενδεικτικά απόφαση T-53/03, BPB κατά Επιτροπής, Συλλ. 2008, II-1333, σκ. 391 επ. καθώς και απόφαση ΕΕ COMP/39.258, Air Freight, σκ. 1220.

⁴⁰⁹ Βλ. ενδεικτικά απόφαση T-206/06 Total και Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, Συλλ. 2011, II-163, σκ. 213 (ιδίως ως προς την ταυτότητα του αποδέκτη των σχετικών αποφάσεων περί παράβασης).

μεταγενέστερη ως προς τη φύση, την αγορά⁴¹⁰, το προϊόν⁴¹¹ ή τη γεωγραφική επίδραση⁴¹². Για τη διαπίστωση, ωστόσο, τέλεσης παρόμοιας παράβασης, αρκεί να έχει παραβιασθεί ο ίδιος κανόνας δικαίου στο παρελθόν⁴¹³. Επίσης, κρίσιμο είναι το στοιχείο της προηγούμενης παράβασης των κανόνων του ανταγωνισμού. Αντιθέτως, η έννοια της υποτροπής δεν προϋποθέτει κατ' ανάγκη την προηγούμενη επιβολή κύρωσης, ούτε εξαρτάται από τη βαρύτητα αυτής⁴¹⁴.

182. Ο χρόνος τέλεσης της προηγούμενης παράβασης και συνακόλουθα το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των δύο παραβάσεων είναι κατ' αρχήν αδιάφορο. Και τούτο, διότι η συνεκτίμηση της υποτροπής αποβλέπει στο να παρακινήσει τις επιχειρήσεις που έχουν παραβατική τάση να μεταβάλουν τη συμπεριφορά τους. Δεν νοείται, συνεπώς, δέσμευση της Επιτροπής από τυχόν «προθεσμία παραγραφής» κατά την αξιολόγηση της υποτροπής⁴¹⁵. Κατά πάγια δε νομολογία, υπενθυμίζεται ότι η Επιτροπή έχει ιδιαίτερος ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την επιλογή των στοιχείων που πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων, όπως οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως, το πλαίσιο της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, χωρίς να είναι αναγκαίο να γίνει παραπομπή σε δεσμευτικό ή εξαντλητικό κατάλογο κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να ληφθούν υπόψη⁴¹⁶. Επομένως, η Επιτροπή μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να λάβει υπόψη τις ενδείξεις που επιβεβαιώνουν την τάση μιας επιχείρησης να παραβαίνει τους κανόνες του ανταγωνισμού, περιλαμβανομένου του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ των εν λόγω παραβάσεων και να αποτυπώνει την ένδειξη αυτή στο ποσοστό της προσαύξησης⁴¹⁷.
183. Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι είχε καταλογιστεί κατά το παρελθόν στο Σύνδεσμο παράβαση του Ν.703/1977 για έκδοση ενιαίου πίνακα αμοιβών συντήρησης ανελκυστήρων⁴¹⁸, η οποία ήταν

⁴¹⁰ Απόφαση ΕΕ COMP 38695 2009/C 137/06, παρ. 525, απόφαση ΠΕΚ T-101/05 και T-111/05, BASF κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-4949, σκέψη 64 καθώς και T-161/05 Hoechst κατά Επιτροπής, Συλλ 2009, II-3555, σκ. 147.

⁴¹¹ Απόφαση ΕΕ COMP/C.39181- 2009/C295/13, παρ. 679 και COMP/39129-2009/C 296/08, παρ. 255.

⁴¹² Βλ. σχετικά απόφαση T-203/01, Michelin κατά Επιτροπής, ο.π., σκ. 288.

⁴¹³ Βλ. σχετικά απόφαση ΠΕΚ στις συνεκδ. υποθέσεις T-101/05 και T-111/05, BASF και UCB κατά Επιτροπής, Συλλ. 2007, II 4949, σκ. 64 και T-57/01, Solvay κατά Επιτροπής, Συλλ 2009, II-4621, σκ. 510.

⁴¹⁴ Βλ. σχετικά απόφαση ΠΕΚ, T – 53/2003, BPB, Συλλ. 2008, II-1333, σκ. 387-388 και T-38/02, Groupe Danone, ο.π., σκ. 363. Ιδίως δε σκέψη 388 του Γενικού Δικαστηρίου στην υπόθεση T – 53/2003, ό.π., σύμφωνα με το οποίο: «[...] η συνεκτίμηση της υποτροπής αποβλέπει στο να παρακινήσει τις επιχειρήσεις που έχουν εκδηλώσει την τάση να παραβούν τους κανόνες του ανταγωνισμού να μεταβάλουν τη συμπεριφορά τους, εφόσον αποδεικνύεται ότι η προηγούμενη διαπίστωση παραβάσεώς τους δεν ήταν αρκετή για να προλάβει την επανάληψη της παραβατικής συμπεριφοράς. Έτσι, το καθοριστικό στοιχείο της υποτροπής δεν είναι η προηγούμενη επιβολή προστίμου και κατά μείζονα λόγο το ύψος του, αλλά η προηγούμενη διαπίστωση παραβάσεως.»

⁴¹⁵ Βλ. σχετικά απόφαση ΔΕΚ C-3/06P, Groupe Danone, ο.π., 38 καθώς και απόφαση ΠΕΚ, T – 53/2003, BPB, Συλλ. 2008, II-1333, σκ. 383.

⁴¹⁶ Βλ. σχετικά διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-1611, σκ. 54 και απόφαση ΔΕΚ C-219/95 P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-4411, σκ. 33.

⁴¹⁷ Βλ. σχετικά απόφαση ΠΕΚ, T – 53/2003, BPB, Συλλ. 2008, II-1333, σκ. 383. Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το ΠΕΚ θεώρησε ότι χρονικό διάστημα μικρότερο των δέκα ετών που μεσολάβησε μεταξύ των διαπιστώσεων δύο παραβάσεων μαρτυρούσε την τάση μιας επιχείρησης να μην αντλεί τα δέοντα συμπεράσματα από τη διαπίστωση της εκ μέρους της παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού Βλ. σχετικά απόφαση ΠΕΚ, T – 53/2003, BPB, ο.π., σκ. 384 καθώς και απόφαση ΠΕΚ, T-38/02, Groupe Danone κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-4407, σκ. 354-355.

⁴¹⁸ ΕπΑντ 83/1989, *Ανελκυστήρες*.

γνωστή στα μέλη του ΣΕΣΑ, που αναφέρονται και στις σχετικές αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού⁴¹⁹.

184. Ελαφρυντικές περιστάσεις: Το βασικό ποσό του προστίμου μπορεί να μειώνεται εάν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις, όπως όταν η επιχείρηση παρέχει αποδείξεις ότι έχει παύσει την παράβαση ύστερα από την πρώτη παρέμβαση της ΕΑ, όταν αποδεικνύει ότι από αμέλεια οδηγήθηκε στην παράβαση, όταν παρέχει αποδείξεις ότι η εμπλοκή της στην παράβαση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη ή όταν συνεργάστηκε αποτελεσματικά με την Επιτροπή, πέραν του πεδίου εφαρμογής του Προγράμματος Επιείκειας και πέραν των νομίμων υποχρεώσεων της να συνεργαστεί⁴²⁰. Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι δεν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις.

1.3.ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

185. Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, αναφέρονται τα εξής σε σχέση με τα κριτήρια για τον καθορισμό των προτεινόμενων κυρώσεων αναφορικά με τις περιοριστικές του ανταγωνισμού πρακτικές του ΣΕΣΑ:

- *Φύση των παραβάσεων*: Ο ΣΕΣΑ πρόβη σε έμμεσο καθορισμό τιμών και σε απαγόρευση διαφήμισης με φυλλάδια για τη συντήρηση ανελκυστήρων, μέσω της δράσης της Πειθαρχικής Επιτροπής και με την γνώση και αποδοχή των λοιπών Οργάνων του. Πρόκειται για σοβαρές εξ αντικειμένου παραβάσεις του άρθρου 1 παρ. 1 Ν. 3959/2011⁴²¹. Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια πρακτική και νομολογία⁴²², οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων που αφορούν σε άμεσο ή έμμεσο καθορισμό τιμών και/ή σε απαγόρευση διαφήμισης αξιολογούνται ως ιδιαίτερα σοβαρές.

- *Πραγματικός ή δυνητικός αντίκτυπος στην αγορά*: Ο άμεσος ή έμμεσος καθορισμός τιμών συνιστά σαφή παράβαση και σοβαρό περιορισμό του ανταγωνισμού, που από τη φύση του θεωρείται ότι έχει αντίκτυπο στην αγορά⁴²³. Οι πρακτικές αυτές έχουν κατ' ουσίαν ως, αν όχι πραγματική, τουλάχιστον δυνητική συνέπεια τη νόθευση του ανταγωνισμού στο επίπεδο των τιμών και τη διατήρηση αυτών σε επίπεδο υψηλότερο εκείνων στο οποίο θα διαμορφώνονταν εάν εξέλιπαν οι ως άνω πρακτικές, πολλώ δε μάλλον εν προκειμένω, που όπως προκύπτει από τα λεγόμενα των ίδιων των μελών των Οργάνων του Συνδέσμου, αλλά και συντηρητών, φαίνεται η δράση της Πειθαρχικής Επιτροπής του ΣΕΣΑ να είχε αποτέλεσμα και τη μη υποβολή χαμηλότερων των ήδη υφιστάμενων προσφορών και η απαγόρευση της διαφήμισης να καθίσταται συνείδηση των συντηρητών⁴²⁴.

⁴¹⁹ Βλ. μεταξύ άλλων, Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 30-06-2008, σελ. 10-11.

⁴²⁰ Βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές ΕΑ για τον τρόπο υπολογισμού του ύψους των προστίμων, ό.π., παρ. 15 και Κατευθυντήριες Γραμμές ΕΕπ για τα πρόστιμα, ό.π., παρ. 29 και ΕΑ 644/2017, σκ. 257.

⁴²¹ Βλ. μεταξύ άλλων, ΕπΑντ 554/VI/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 431, και ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 189.

⁴²² Βλ. μεταξύ άλλων, ΕπΑντ 670/2018, *Ηλεκτρολόγοι*, σκ. 525, και ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, «Οι περιορισμοί ως προς τη διαφήμιση κρίνονται, επίσης, ως σοβαροί περιορισμοί του ανταγωνισμού, καθώς, αφενός δύναται να συμβάλουν στην παγίωση συγκεκριμένου ύψους τιμών και, αφετέρου, μειώνουν τις ανταγωνιστικές πιέσεις που δύναται να ασκηθούν μέσω της προβολής φθηνότερων και καλύτερων από άποψη ποιότητας υπηρεσιών», σκ. 187.

⁴²³ Βλ. ΕπΑντ 554/VI/2012, *Φροντιστήρια*, σκ. 431, και ΕπΑντ 518/VI/2011, *Μεσίτες*, σκ. 187.

⁴²⁴ Σημειωτέον ότι συχνά ως συνέπεια της εμφάνισης των συντηρητών ενώπιον της Πειθαρχικής Επιτροπής, οι κληθέντες ενώπιόν της ζητούν συγγνώμη (βλ. ανωτέρω στην Ενότητα Δ.1.1 και στην Ενότητα ΣΤ.2, ενώ υφίσταται και περίπτωση που συμφωνήθηκε σε συνέχεια συνεδρίασης Πειθαρχικής Επιτροπής ο

- *Οικονομικό όφελος που αποκόμισαν ή επιδίωξαν να αποκομίσουν οι παραβάτες:* Εν προκειμένω, δεν είναι δυνατόν να προσδιορισθεί το οικονομικό όφελος που απεκόμισε ο ΣΕΣΑ από τις εν λόγω πρακτικές.

- *Οικονομική δύναμη των εμπλεκόμενων μερών:* Ο ΣΕΣΑ έχει σημαντική ισχύ στην περιφέρειά του, που προκύπτει, όχι μόνο από τον αριθμό των μελών του, αλλά και από το ότι ακόμη και συντηρητές μη μέλη του ΣΕΣΑ, που συνεπώς δεν έχουν ουδεμία σχετική νομική υποχρέωση απέναντί του, ούτε για κάποιον άλλο λόγο εξαρτώνται από ενέργεια ή παράλειψή του⁴²⁵, εμφανίζονται σε ορισμένες τουλάχιστον περιπτώσεις στην Πειθαρχική Επιτροπή⁴²⁶ και δίνουν εξηγήσεις ενώπιόν της για υποβολή προσφοράς συντήρησης ανελκυστήρα σε τιμή μικρότερη από την υφιστάμενη ή/και για διανομή διαφημιστικού φυλλαδίου και στη συνέχεια της Συνεδρίασης υπαναχωρούν και δεσμεύονται να μην το επαναλάβουν.

- *Έκταση της γεωγραφικής αγοράς:* Οι πρακτικές του ΣΕΣΑ εκτείνονται στα πλαίσια της περιφέρειας Αττικής, όπου ευρίσκεται και η έδρα του ΣΕΣΑ⁴²⁷ και όπου δραστηριοποιείται και το σύνολο σχεδόν των μελών του ΣΕΣΑ.

- *Διάρκεια των παραβάσεων:* Η παράβαση καθορισμού τιμών και απαγόρευσης διαφήμισης κατά το άρθρο 1 Ν. 3959/2011, όπως αποτυπώνεται στις επιμέρους πρακτικές του ΣΕΣΑ, αποτελεί ενιαία και διαρκή παράβαση, καθότι πληρούνται όλα τα στοιχεία αυτής και συνδέονται αναπόσπαστα μεταξύ τους, λειτουργούν συμπληρωματικά, εντάσσονται σε ένα κοινό σχέδιο και είναι αλληλένδετες⁴²⁸. Η ενιαία αυτή παράβαση άρχεται από τις 12-01-2011 και διαρκεί μέχρι και το έτος 2014 (4 έτη).

- *Επιβαρυντικές/ελαφρυντικές περιστάσεις:* Με βάση τα στοιχεία του φακέλου, δεν προκύπτουν συγκεκριμένες ελαφρυντικές περιστάσεις, ενώ αντίθετα, κατά τα προεκτεθέντα, πρέπει να ληφθεί υπόψη ως επιβαρυντική περίσταση το ότι είχε κατά το παρελθόν καταλογιστεί στο Σύνδεσμο παράβαση του Ν. 703/1977 για έκδοση ενιαίου πίνακα αμοιβών συντήρησης ανελκυστήρων⁴²⁹, η οποία ήταν γνωστή στα μέλη του ΣΕΣΑ, που αναφέρονται και στις σχετικές αρμοδιότητες της Επιτροπής Ανταγωνισμού⁴³⁰.

1.4. ΕΠΙΒΟΛΗ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ ΣΕ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

186. Στην παρούσα υπόθεση κρίνεται ότι η ενημέρωση τόσο του συνόλου των μελών των δύο Συνδέσμων, όσο και ευρύτερα του καταναλωτικού κοινού, ότι οι συντηρητές ανελκυστήρων δύνανται να προσφέρουν ελεύθερα και χωρίς κανένα περιορισμό κατά το δίκαιο του ανταγωνισμού χαμηλότερες από τις υφιστάμενες τιμές συντήρησης σε κάθε ανελκυστήρα και εν

καταγγελλόμενος συντηρητής να αποζημιώσει τον καταγγέλλοντα, ενώ σε άλλη περίπτωση παραδίδονται τα εναπομείναντα διαφημιστικά φυλλάδια στον ΣΕΣΑ για να καταστραφούν στα γραφεία του προς παραδειγματισμό ώστε «αυτό να γίνει μάθημα σε όλους»).

⁴²⁵ Όπως θα μπορούσε να είναι η έκδοση βεβαίωσης άσκησης επαγγέλματος.

⁴²⁶ Βλ. Πρακτικά Πειθαρχικής Επιτροπής ΣΕΣΑ 12-02-2013, 18-06-2013 και 25-02-2014.

⁴²⁷ Βλ. άρθρο 1 Καταστατικού

⁴²⁸ Βλ. αναλυτικά Ενότητα ΣΤ.4 ανωτέρω.

⁴²⁹ ΕπΑντ 83/1989, *Ανελκυστήρες*.

⁴³⁰ Βλ. μεταξύ άλλων, Πρακτικά ΓΣ ΣΕΣΑ 30-06-2008, σελ. 10-11.

γένει ότι είναι ελεύθεροι να καθορίζουν αυτόνομα τις τιμές συντήρησης που θα προτείνουν στους καταναλωτές και να διανέμουν διαφημιστικά φυλλάδια, με ή χωρίς αναγραφόμενη προσφορά, είναι ικανή να συμβάλλει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικής διαδικασίας και να ενθαρρύνει νέους συντηρητές να εισέλθουν στη σχετική αγορά με μειωμένες τιμές και να διαφημισθούν, με τελικό αποτέλεσμα την τόνωση του ανταγωνισμού.

187. Προς τούτο, κρίνεται σκόπιμη: (α) η δημοσίευση σε δύο (2) εφημερίδες με πανελλήνια κυκλοφορία⁴³¹, (β) η ανάρτηση στην ιστοσελίδα και στα γραφεία του Συνδέσμου, (γ) η ανακοίνωση στη Γενική Συνέλευση, (δ) η διοργάνωση σχετικών Σεμιναρίων από τον ΣΕΣΑ σε συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού και (ε) η αποστολή ηλεκτρονικών και συστημένων επιστολών στο σύνολο των μελών τους, οι οποίες θα αναφέρουν ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες και η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού· στις επιστολές αυτές θα πρέπει να υπάρχει ρητή παραπομπή στην απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Παράλληλα, κρίνεται σκόπιμο ως μέτρο να επιβληθεί η τήρηση πρακτικών των Συνεδριάσεων των οργάνων του ΣΕΣΑ προκειμένου να είναι σε θέση η Επιτροπή Ανταγωνισμού να ελέγξει ότι εφεξής τα όργανα του ΣΕΣΑ (Γενική Συνέλευση, Διοικητικό Συμβούλιο και Πειθαρχική Επιτροπή) θα συμμορφωθούν και θα λειτουργούν σύμφωνα με τις επιταγές του δικαίου του ανταγωνισμού.

Κ. ΠΡΟΣΤΙΜΟ

Κ.1 ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΒΑΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

188. Ως προεκτέθηκε, βάση για τον υπολογισμό του προστίμου στην υπό κρίση υπόθεση λαμβάνεται το σύνολο των ακαθάριστων εσόδων του ΣΕΣΑ κατά τη διάρκεια της παράβασης, ήτοι κατά την περίοδο των ετών 2011 έως το 2014. Λαμβάνοντας δε υπόψη όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης και τα προεκτεθέντα κριτήρια, ως βασικό ποσοστό προστίμου για τη διαπιστωθείσα κατά τα ανωτέρω παράβαση προσδιορίζεται ποσοστό ύψους [...] % σύμφωνα με τον ακόλουθο πίνακα:

	Ύψος ετήσιων ακαθάριστων εσόδων (σε €)	Βασικό ποσό προστίμου ([...]%) σε €
2011	[...]	[...]
2012	[...]	[...]
2013	[...]	[...]
2014	[...]	[...]
ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ		[...]

189. Ως ήδη προεκτέθηκε, κατά το παρελθόν είχε καταλογιστεί στο Σύνδεσμο παράβαση του Ν. 703/1977 για έκδοση ενιαίου πίνακα αμοιβών συντήρησης ανελκυστήρων⁴³². Συνεπώς, η επιβαρυντική περίπτωση της υποτροπής λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του προστίμου για

⁴³¹ Βλ. και ΕπΑντ 426/Υ/2008, Σαμακές Πλόες, επικυρωμένη από ΔιοικΕφΑθ 1362/2010 και ΔιοικΕφΑθ 1333/2011.

⁴³² ΕπΑντ 83/1989, Ανελκυστήρες.

την παράβαση των άρθρων 1 Ν.3959/2011 και προκρίνεται όπως το συνολικό ύψος του προστίμου προσαυξηθεί κατά ποσοστό [[...]]%. Ως εκ τούτου το βασικό ποσό του προστίμου διαμορφώνεται ως ακολούθως:

	Ύψος ετήσιων ακαθάριστων εσόδων (σε €)	Βασικό ποσό προστίμου (2%) σε €	Προσαύξηση προστίμου κατά [...]]%	Συνολικό ποσό βασικού προστίμου
2011	[...]	[...]		
2012	[...]	[...]		
2013	[...]	[...]		
2014	[...]	[...]		
ΣΥΝΟΛΟ ΒΑΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ		[...]	[...]	[...]

Κ.2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΝΩΤΑΤΟΥ ΟΡΙΟΥ 10%

190. Όπως προαναφέρθηκε, βάσει του άρθρου 25 παρ. 2 περ. α του ν. 3959/2011 το τελικώς επιβαλλόμενο πρόστιμο δεν μπορεί να υπερβεί ποσοστό 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης της χρήσης κατά την οποία έπαυσε η παράβαση ή, αν αυτή συνεχίζεται μέχρι την έκδοση της απόφασης, της προηγούμενης της έκδοσης της απόφασης χρήσης. Επομένως, εφόσον το υπολογισθέν με βάση τα προεκτεθέντα κριτήρια πρόστιμο υπερβαίνει το ανώτατο κατά νόμο όριο, θα πρέπει να περιορίζεται βάσει αυτού.
191. Εν προκειμένω, το ως άνω υπολογισθέν πρόστιμο δεν υπερβαίνει το ποσό των [...]€ το οποίο αντιστοιχεί στο ανώτατο κατά νόμο όριο του δέκα τοις εκατό (10%) του συνόλου των ακαθάριστων εσόδων για τη χρήση κατά την οποία έληξε η παράβαση (ήτοι για το έτος 2014).

Κ.3. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΙΜΟΥ

192. Ως ήδη αναφέρθηκε, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σε περίπτωση έκδοσης οριστικής απόφασης κατά τη Διαδικασία Διευθέτησης Διαφορών, δύναται να μειώσει κατά ποσοστό 15% το ύψος του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε περίπτωση μη υπαγωγής της υπόθεσης σε διαδικασία διευθέτησης διαφορών.
193. Εν προκειμένω, εφόσον εντός προθεσμίας δέκα ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής Εισήγησης Διευθέτησης ο ΣΕΣΑ επιβεβαιώσει με σχετική δήλωσή του, ανέκκλητα, ανεπιφύλακτα και με σαφήνεια, ότι τούτη απηχεί την Πρόταση Διευθέτησης Διαφοράς που υπέβαλε, προτείνεται η μείωση του τελικού ποσού του προστίμου κατά 15% λόγω διευκόλυνσης της διαδικαστικής αποτελεσματικότητας.

Κατόπιν των ανωτέρω, το πρόστιμο του ΣΕΣΑ, με τη μείωση Διευθέτησης, θα διαμορφωθεί στα πέντε χιλιάδες επτακόσια τρία ευρώ και εξήντα εννέα λεπτά (5.703,69€).

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού, αποφάσισε, ομόφωνα και σε φανερή ψηφοφορία, τα ακόλουθα:

1. **Διαπιστώνει** ότι ο ΣΕΣΑ υπέπεσε σε παράβαση του άρθρου 1 του Ν. 3959/2011 για το χρονικό διάστημα από τις 12-01-2011 έως το 2014.
2. **Επιβάλλει** πρόστιμο στον ΣΕΣΑ για την τέλεση της διαπιστωθείσας, κατά το ως άνω σκεπτικό, παράβασης, ύψους πέντε χιλιάδων επτακοσίων τριών ευρώ και εξήντα εννέα λεπτών (5.703,69€).
3. **Απειλεί** με πρόστιμο τον ΣΕΣΑ, αν με απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού βεβαιωθεί η συνέχιση ή η επανάληψη της διαπιστωθείσας παράβασης.
4. **Διατάζει** τον ΣΕΣΑ να αποστείλει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, ηλεκτρονική επιστολή (mail) και συστημένη επιστολή ταχυδρομικά σε όλα τα μέλη του, στις οποίες θα περιλαμβάνεται κείμενο όπου θα αναφέρεται ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες και η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Στις επιστολές αυτές θα πρέπει να υπάρχει ρητή παραπομπή στην απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
5. **Διατάζει** τον ΣΕΣΑ να ανακοινώσει στην επόμενη Γενική Συνέλευση του Συνδέσμου και να αναρτήσει, εντός προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, στην ιστοσελίδα του κείμενο στο οποίο θα αναφέρεται ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες και η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Στην ιστοσελίδα του ΣΕΣΑ και στα γραφεία του θα πρέπει επιπλέον να αναρτηθεί η απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού.
6. **Διατάζει** τον ΣΕΣΑ να δημοσιεύσει σε δυο (2) εφημερίδες πανελλήνιας εμβέλειας κείμενο στο οποίο θα γίνεται υπόμνηση της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και θα αναφέρεται ότι το ύψος των προσφορών συντήρησης καθορίζεται ελεύθερα και αυτόνομα από κάθε συντηρητή και ότι η υποβολή προσφορών συντήρησης ανελκυστήρων σε τιμές χαμηλότερες από τις υφιστάμενες και η διανομή διαφημιστικών φυλλαδίων είναι σύμφωνες με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Οι δημοσιεύσεις αυτές θα λάβουν χώρα εντός μηνός από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού και θα απέχουν μεταξύ τους δύο (2) εβδομάδες.
7. **Διατάζει** τον ΣΕΣΑ να προβαίνει σε τήρηση των Πρακτικών των Συνεδριάσεων των οργάνων του ΣΕΣΑ.
8. **Υποχρεώνει** τον ΣΕΣΑ όπως διοργανώσει εκπαιδευτικά Σεμινάρια σε συνεργασία με την Επιτροπή Ανταγωνισμού, σχετικά με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού και τις υποχρεώσεις και δικαιώματα των μελών του, και

9. **Υποχρεώνει** τον ΣΕΣΑ να κοινοποιήσει στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, εντός προθεσμίας τριών (3) μηνών από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού, τα μέτρα που έλαβε σε υλοποίηση των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Η απόφαση εκδόθηκε την **21^η Οκτωβρίου 2021**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 27 παρ. 1 του ν. 3959/2011.

Η Συντάκτης της Απόφασης

Ο Πρόεδρος

Μαρία Ιωαννίδου

Ιωάννης Λιανός

Η Γραμματέας

Ευγενία Ντόρντα